

Foto: dami@n

Edinstvena glasbena dogodka v Trstu

foto dd

Pred misijonsko nedeljo

Danilo Lisjak

Glas iz daljne Afrike

Prisrčen misijonski pozdrav vsem prijateljem in dobrotnikom v domovini in po svetu! Nekdo mi je zagotovil, da je najboljša ambulanta v Afriki letalska agencija! Seveda, če utegneš pravočasno priti do nje, ko te kaj zgrabi! Tako nekako je izgledalo 26. septembra, ko sem moral od poldne do 20. ure 'preleteti' 400 km do letališča in medtem basati v kovčke ob poti sladke ananase in kakšne vrečke domače kave. Nič ni bilo podobno afriškemu ritmu!

/ str. 5

Ob 70-letnici prihoda v Argentino

70 let že diha ta želja po svobodi

Foto Marko Vombergar

Z gospo Mariano Poznič, urednico Svobodne Slovenije, spletnega časopisa Slovencev v Argentini, smo se dogovorili, da lahko objavimo zapis o slavlju, ki so ga Slovenci imeli v Buenos Airesu, "da se zahvalimo Argentini, da je naše starše in stare starše sprejela v hudih časih svetovne zgodovine, ko je zelo malo držav brezpogojno odpiralo vrata skupinam emigrantov", kot so sami zapisali. Za sodelovanje se toplo zahvaljujemo.

/ str. 3

BENEČIJA Tridnevno dogajanje

Železna zavesa in nove Poti miru

Pod okriljem Inštituta za slovensko kulturo ISK in mednarodnega gibanja European Green Belt je minuli konec tedna v Prešnjem (Purgessimo) pri Špetru potekala prireditev *Od železne zavesa do Poti miru*. Namen le-te je bil predstaviti občinstvu, v okviru tridnevnega dogajanja, vlogu in pomen 12.500 km dolgega pasu, ki je do leta 1989 predstavljal železno zaveso, mejno črto, ki je ločevala Evropo na dve, na tako imenovani Vzhod in Zahod.

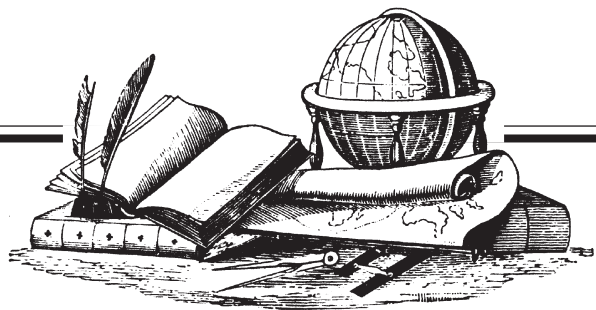
/ str. 12
Suzi Pertot

SSG / TRST Hamlet

"Biti ali ne biti?" Uporno biti!

Za letošnjo sezono Slovenskega stalnega gledališča Trst je odbral predstave lanske umetniške koordinacije, režiser Igor Pison, in jim s posrečeno besedno igro dal naslov *Kulturni dvom*. Uvod ne bi mogel biti bolj dognan in skladen z letošnjo rdečo nitjo. Uvertura sezone je namreč pripadla sloviti tragediji Hamlet neprekošnjivega angleškega pesnika in dramatika Williama Shakespeara (1564-1616). V njej je dvom "par excellence".

/ str. 16
Iva Koršič

Predsednika SSO in SKGZ sta pisala ministrici Eriki Stefani

Poudarila sta tudi pomembnost slovenskih tiskanih medijev

Predsednika krovnih organizacij Walter Bandelj, za SSO, in Rudi Pavšič, za SKGZ, sta pisala ministrici za Regionalne zadeve in avtonomije Eriki Stefani, podministru pri notranjem ministrstvu Nicolii Molteniju ter državnemu podtajniku ministrskega sveta, odgovornemu za informiranje in založništvo senatorju Vitu Claudiu Crimiju in prosila za sestanek, da bi jim podrobneje orisala stanje in potrebe slovenske narodne skupnosti v Italiji.

V dopisu Bandelj in Pavšič izpostavljata organiziranost slovenske narodne skupnosti v Italiji "in to v vseh segmentih družbenega življenja: od šolstva in skrbi za slovenski jezik do kulture, športa, gospodarstva, me-

dijev in drugih dejavnosti, ki predstavljajo steber življenja in dela nad 300 ustanov, organizacij in društev, ki ju predstavljata naši krovni organizaciji. Veliko si prizadevamo, da bo naš slovenski jezik prepoznaven v javnosti in v stikih z javno upravo, kot je zapisano tudi v samem zaščitnem zakonu. Ravno tako je pomembna neposredna finančna pomoč, ki nam jo država Italija, v okviru zaščitnega zakona, namenja tako za našo bogato organizacijsko stvarnost kot za uveljavljanje slovenskega jezika v javnosti". Senatorju Vitu Claudiu Crimiju, odgovornemu za založništvo, sta še posebno poudarila, kako velika "važnost naj gre tiskanim medijem, ki odigravajo temel-

jno vlogo pri promociji slovenske kulture in jezika. S svojo nenadomestljivo informativno vlogo ohranjajo živo socialno tkivo, ki je v primeru manjšine še posebej občutljivo in katerega moramo izkazovati največjo pozornost. Zato so finančna sredstva za tiskane medije slovenske narodne skupnosti temeljna predpostavka za ohranitev slovenske manjšine v Italiji". Predsednika Bandelj in Pavšič pa sta podministru Molteniju izpostavila vprašanje manjšinskega omizja z željo, da bi na srečanju v Rimu obravnavali tudi teme za prvo srečanje institucionalnega omizja za slovensko narodno skupnost pri notranjem ministrstvu.

V razmislek

Konservativnost in revolucija

Kadar koli sem se srečal z besedo revolucija, me je vedno navdal neki strah. Pa ne zaradi polpreteklih političnih revolucij, ki smo jim bili priče, pač pa zato, ker vsaka revolucija, ne glede na katerem področju je, ima neke posledice. O političnih revolucijah čutimo takšne in drugačne posledice, o kulturnih, če so bile, je za njimi velikokrat ostal kup pepela, kaj pa je z duhovno revolucijo, se včasih upravičeno sprašujemo.

O jeziku

Prav na to sem se spomnil ob izjavi nekega zamejskega časnikarja, ko je komentiral bralnost naših zamejskih slovenskih časopisov. Ko se sprašuje, koga naši zamejski slovenski časopisi nagoovorjajo, pravi: "Trenutno se obračamo na starejše bralce, ki so razmeroma konservativni". Ugotovitev ni rožnata. Lahko začnemo pri lektoriranju. Nobena skrivnost ni, da so nekateri članki lektorirani tako, kot se je pisalo pred tridesetimi leti. Velikokrat imam občutek, da nekateri naši slavisti sploh ne jemljejo v roke Slovarja slovenskega knjižnega jezika, zato tudi besede, ki niso "tipično primorske", velikokrat popačijo ali pa jih po svoje prikojijo, ker se enostavno ne potrudijo, da bi se z njimi seznanili. Spomin mi poroma na gospo Zoro Saksida. Ona je rada pri pisanju, kot tudi pri pesnikovanju, uporabljala slovenske besede, ki nam Primorcem niso poznane, so pa lepe slovenske besede. Pri objavi pa so ji te besede velikokrat postavili in tako zmajčili vsebino.

Naj mimogrede še spomnim: ga. Zora Saksida je bila ena redkih zamejskih Slovencev, ki je dobesedno besedo za besedo prebrala v Slovarju slovenskega jezika in celo s svinčnikom napisala pripombo. Poznal sem samo dva takšna človeka, to je bila ona in dr. France Tomšič, ko je

drocniti v takšna sršenja gnezda, ker ve, da jih bo dobil po glavi. Znanec, ki nima dlake na jeziku, mi je povedal ta pripetljaj: "V idilični vasi nedaleč od naše zamejske Nice živi elegantna dama. Ko izve, največkrat ji povedo, ker je sila zasedena, pa ne utegne vsega prebrati, da je neke neka napisano, kar ne ustreza meritvi "zamejskega vata", odpeketa v mesto in nahruli vse, ki jih dobi, češ, da si nekdo kaj takšnega upa napisati ..." Vsi ti primeri res kažejo na neki konservativizem in celo potrjujejo ugotovitev, ki jo je povedal zamejski časnikar. Tu ne gre samo za bralce, ampak tudi za

ob sestavljanju slovensko-nemškega in nemško-slovenskega slovarja besedo za besedo primerjal še z dvema slovarjema različne narodnosti.

O bralcih

Za vedno so šli mimo časi, ko so imeli posamezniki naročen časopis predvsem zato, da so ga podpirali. Tega danes skoraj ni več! Res pa je, da je v naših časopisih preveč informativnih člankov in vse premalo člankov, ki bi bralca tudi oblikovali, ne samo ideološko, ampak tudi duhovno. Zopet ne smemo mimo člankov, ki so dejansko pisani v stilu polpreteklega časa, še zlasti, ko gre za politiko, pa tudi za del naše polpretekle zgodovine. Prav zato se marsikdo ne upa

konservativne poglede pri posameznikih, ki jih je čas že davno odpisal. Samo po sebi je umevno, da mladi po takšnem branju ne bodo segali. Čeprav priznam, ko zapažam, da so prispevki naših mlajših slovenskih zamejcev velikokrat zelo okorno napisani, nekako tako, kot bi pisali šolsko nalogo, pa še to na hitro, za dobro šestico! Tu se spomnim svojega profesorja filozofije, ki je pri izpitih rad rekel, ko je pri izpraševancu "znanje škripalo": "Tudi šest je red"! - Zakaj? - Je to odraz časa ali pa morda tudi posledica jezikovne vzgoje in pomanjkanja osebnega branja. O tem razmislite sami.

Ambrož Kodelfa

Povejmo na glas

Rane preteklosti nas lahko zbližajo

Ob nedavnem obhajanju spomina na 74. obletnico nacističnega pokola v Marzabottu, kjer je izgubilo življenje 770 civilistov, med njimi 217 otrok, nehoti pridejo na misel siceršnji bolj ali manj uspešni poskusi sprave, in to kjer koli, tudi znotraj našega naroda. Marzabotto je postregel z zares spodbudnim in že svetlim ovrednotenjem žrtev ter z nevsiljivim sporočilom, po katerem je tako ali drugače umrle v preteklih vojnah koristno in možno zares osmisлити. Osmisliti jih je namreč mogoče z iskreno željo po sožitju med narodi tukaj in zdaj, v tem trenutku ter v mislih na sožitje med njimi v bližnji in daljnji prihodnosti. Če te želje ni, če si ne želimo seči v roke danes, če ne želimo ustvarjati srečnejše prihodnosti skupaj s tistimi, s katerimi smo dolga leta živeli na dveh bregovih, so bile žrtve zaman, niso osmišljene, ne morejo nam dati lepe popotnice za zdaj in niti ne za jutri. In tako sta bila v Marzabottu prisotna zunanja ministra Italije in Nemčije, Enzo Moavero ter Heiko Maas, ki sta pomenljivo ubesedila pomen komemoracije, ta je seveda obžalovala zločin proti človeštvu, istočasno pa namenila nemara še močnejši poudarek sedanjosti oziroma sedanjemu razpotoju - temu je ime razviden spopad med populizmi, boljše nacionalizmi, in med temeljnimi vrednotami nove Evrope, ki prisega na dogovarjanje, sporazumevanje, solidarnost. Na eni strani torej nacionalizmi kot egoizmi, se pravi skrb vsakega naroda le zase, na drugi strani sobivanje narodov tudi

za dobro drugih narodov, se pravi skupnost narodov, v kateri vsakdo skrbi za vse in s tem hkrati za svojo dobrobit. Ni se mogoče ubraniti občutka, da sta oba visoka predstavnika želela s spominsko svečanostjo izpostaviti prav sedanjí čas in pogled na takšne ali drugačne prihodnje dni, v katerih dobiva kontrast med vse močnejšimi nacionalizmi in med vrednotami Evropske unije vsak dan večjo razsežnost. Tako je bilo v nagovorih zaznati zaskrbljenost zaradi ksenofobije, ki je nevarna, zaskrbljenost zaradi sovraštva, rasizma, pa tudi besede prepričanja v blagor miru in prijateljstva, sodelovanja, pri čemer je mir dodatno pomembna, enkratno dragocena in ne nazadnje daleč najbolj bistvena vrednota. V prostoru nove Evrope mir vlada že 70 let, kar je rekordno obdobje, medtem ko so v preteklosti vase obrnjene nacionalne države nenehno, čeprav s presledki, sprožale medsebojne spore in konflikte, spopade in tudi velike vojne z nepopolno grozljivim številom žrtev. Sedanjí nacionalizmi kot da hočejo zaobrniti čas nazaj, tako da se včasih zdi, da se je sodobni človek naveličal miru in dogovarjanja med narodi, da se je naveličal Evrope, do katere je neverjetno, in celo vse bolj kritičen, in po novem hoče, ne ve se kam. Kot da je pozabil, da sreče in miru brez sreče in miru drugih ni in ne more biti in da to velja za vse čase - je veljalo za preteklost, velja za sedanjost in bo veljalo v prihodnosti.

Janez Povše

Štandrež / Krajani vztrajajo v boju proti sporni gradnji

Novosti o termoelektrarni na plin

V soboto, 4. oktobra, se je nekaj štandrežcev zbralo v gostilni Turri z nekaterimi časnikarji, da bi razložili novosti o termoelektrarni na plin, ki jo hočejo zgraditi na ozemlju Štandreža. Po pooblastilu, ki ga je termoelektrarna dobila od Goriške občine, je zdaj na vrsti AIA, to je ukrep okoljskega urada (AIA), ki dovoljuje delovanje obrata, a mu nalaga nalogo, da zaščiti okolje, s tem da zmanjša emisijo plinov v zrak, vodo ali zemljo in tako zaščiti okolje v celoti. Vsem je bilo jasno, da se goriška občinska uprava ne bo borila za zdravje krajanov; ti se bojijo, da se bo vse končalo tako, kot se je s centralami na

biomase, ki so jih že začeli graditi. Že dne 25. septembra 2018 so štandrežci imeli v župnijski dvorani sestanek, na katerem je bilo prisotnih približno 100 ljudi, večina je bila krajanov, ki so se vsi pritoževali zaradi ropota, uhajanja smrada iz še prisotnih delujočih industrijskih obratov. Na sestanku je bil prisoten tudi svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec, ki je pred dnevi predložil deželni svetniško vprašanje na hitri odgovor v zvezi s termoelektrarno na plin. Gabrovec je povzel glavne argumente, ki so jih člani odbora proti gradnji termoelektrarne orisali na omenjenem sestanku, in tiste, ki so navedeni v pripombah k

načrtu. Pomisleki odbora so bili naslednji: 1. zakaj dežela oziroma urad ni upošteval kumulacijo z drugimi obrati? V bližini so že termoelektrarna na olje za 71.9 MWt in še drugi obrati z dovoljenjem ter že dve elektrarni na biomaso (199Kwe in 993 Kwe). Če združimo moč in onesnaževanje načrtovane nove termoelektrarne in tistih, ki so že v neposredni bližini, dobimo 219.9 MWt, kar je mnogo več kot moč 150 MWt, za kar predpisuje zakon nujno dovoljenje, če bi bil to en sam obrat. 2. Zakaj niso upoštevali bližine stanovanj?

/ str. 15
Karlo Nanut

Odnosi med dvema manjšinama

Poslanec Felice Žiža sprejel delegacijo SSO

Novoizvoljeni poslanec italijanske narodne skupnosti v Sloveniji, dr. Felice Žiža, je pred kratkim sprejel delegacijo Sveta slovenskih organizacij. Seja, ki je bila na sedežu Samoupravne obalne skupnosti italijanske narodnosti, je imela glavni namen medsebojno spoznanje. Na italijanski strani sta bila prisotna tudi predsednik Samoupravne skupnosti Alberto Scheriani in tajnik Andrea Bartole. Delegacija SSO-ja je vodil deželni predsednik Walter Bandelj, z njim so bili vodja evropskih projektov Ivo Corva ter sodelavca Julijan Čavdek in Stefania Beretta. Odnosi med italijansko narod-

no skupnostjo v Sloveniji in slovensko narodno skupnostjo v Italiji so temeljni pogoj za dobre sosedske odnose med državama in pomemben dejavnik razvoja območja. To je v zadnjih letih

dokazalo plodno sodelovanje med italijansko in slovensko manjšino na tem območnem področju, ki je obrodilo številne pridobitve na ravni kulture, go-

spodarstva in šolstva. Te je potrebno še nadgraditi s projekti, ki se uspešno razvijajo s črpanjem evropskih sredstev. Sodelovanje dveh narodnih skupnosti je tudi temeljnega pomena za boljše institucionalne in politične odnose na državni ter krajevni ravni, še posebej kar se tiče razpoznavnosti vloge predstavnikov obeh narodnih skupnosti. Glede tega so predstavniki italijanske narodne skupnosti predstavili, kako je na državni in lokalni ravni organizirano njihovo predstavništvo v izvoljenih organih, ki temelji na ustavnem in zakonsko zagotovljenem zastopstvu. Srečanje se je končalo z obojestransko obljubo nadaljnega sodelovanja. Predsednik Walter Bandelj je tako poslanca Žižo kot predsednika Scherianija povabil na občni zbor SSO-ja, ki bo v mesecu novembru.

Zahvalna slovesnost ob 70-letnici prihoda v Argentino

70 let že diha ta želja po svobodi

Slovenci v Argentini smo počastili 70. obletnico prihoda v Argentino, zaradi eksodusa po drugi svetovni vojni. Pred 70 leti se je pričevala epopeja teh 6.000 Slovencev, ki so z negotovostmi in sledmi solz v očeh začeli novo življenje, polno blaginje, novih priložnosti in izpolnitev. Zato smo se mi, sinovi in hčere teh pionirjev, ki niso oklevali pri žrtvovanju vsega v zameno za svobodo, zbrali v nedeljo, 30. septembra, v Buenos Airesu, da smo se zahvalili Bogu in Argentini za priložnost, da znova zaživimo v tej novi domovini.

Naša slovesnost se je pričela ob 9. uri na trgu Plaza San Martin. Zajeto število ljudi in 40 narodnih noš se je zbralo pred spomenik očeta argentinske domovine. To prvo gesto smo storili z namenom, da se zahvalimo Argentini, da je naše starše in stare starše sprejela v hudih časih svetovne zgodovine, ko je zelo malo držav brezpogojno odpiralo vrata skupinam emi-

grantov. Zapeli smo himni obeh domovin in predsednik organizacije Zedinjena Slovenija, inž. Jure Komar, nam je podal nekaj misli o tej pomembni obletnici. Spomnil nas je na resnost tega zgodovinskega trenutka in pomembnost vloge monsinjorja Janeza Hladnika v pogajanjih z argentinsko vlado, ki je veliko dušno sprejela naše starše in jim dala priložnost, da si lahko postavijo dom in gradijo prihodnost, pri čemer jim je prav tako dovolila ohranjanje njihovega je-

Foto Marko Vombergar

zika in kulture. V zameno za radodarnost in s pomočjo vrednot, ki so jih prinesli iz Slovenije, so ti migranti vračali državi tako, da so postali dobri delavci, podjetniki, strokovnjaki in dobri duhovniki in sestre. V znak hvaležnosti so predstavniki krovne

Foto Marko Vombergar

organizacije Zedinjena Slovenija postavili venec rož pred spomenikom generala San Martina v imenu tistih 6.000 src in v našem imenu, ki smo tisti, ki bomo nadaljevali te sanje in prizadevanja. Kljub slabi vremenski napovedi smo imeli krasno sončno jutro in smo lahko kar peš stopili proti buenosaireški stolnici v osrčju mesta, da bi začeli drugo po-

membno dogajanje te obletnice, namreč zahvalo Bogu, da nam je poklonil čudež preživetja komunističnega preganjanja v Sloveniji in nov dom v Argentini. Ob 10. uri se je pričelo bogoslužje, ki smo ga skrbno in z veliko ljubeznijo pripravili. Prisotni so bili vsi predstavniki naših domov, šol in organizacij, kakor tudi predstavniki veleposlaništva Republike Slovenije v Argentini. Slovesno sveto mašo v buenosaireški stolnici je daroval argentinski primas, kardinal Mario Poli, so-maševali so apostolski nuncij msgr. Leon Kalenga Badikebele, nadškof v Corrientesu, Slovenec msgr. Andrej Stanovnik in slovenski duhovniki. Bogoslužje ne bi bilo tako slovesno, če ne bi bilo toliko podrobnosti, ki so nam, Slovincem v tem delu sveta, tako pri srcu: 30 ministrantov, 40 narodnih noš, argentinska in slovenska zastava, otroci vseh slovenskih šol, mladi in številni zbor iz vseh domov, ki so se vsi skrbno pripravili na to slovesnost. Petje pa ne bi bilo tako slovesno brez orgel, na katere je igrala naša draga Anka Savelli Gaser. Slovesni dogodek je obogatila prisotnost skoraj 500 rojakov, ki so ponovno zapolnili najpomembnejšo

katredralo v Argentini. V pridigi je nadškof Andrej Stanovnik govoril o vseh naših družinah, ki so morale zapustiti svojo domovino in začeti žalostno in neznano pot eksodusa, prisiljene s strani komunizma, ki je bil sovražen krščanskemu pogledu na svet in demokratičnim vrednotam. Prav tako nas je opomnil, da smo se zbrali, da se Bogu zahvalimo za življenje, krščansko vero in ljubezen do domovine, izpričano skozi sedem desetletij na tej blagoslovljeni argentinski zemlji, zemlji odprtih in sprejemajočih meja, kjer so naši begunci našli svoj dom. Ko se kot verno ljudstvo spominjamo težke poti izgnanstva naših staršev in starih staršev ter vztrajnosti, s katero so znali poiskati pot, ne da bi zašli, nam mora biti to v poduk, da bi ta čudoviti zaklad krščanske vere in kulture, v vsej njegovi

stijo ter mogočna in pomenljiva Marija skoz' življenje. Pred koncem pa še skupna in glasna Hvala večnemu Bogu - Te Deum. Kardinal Mario Poli nas je pristrčno pozdravil in nam čestital za to obletnico ter nas spodbudil, da se kmalu vrnemo v stolnico, da lahko ponovno sliši naše lepe slovenske pesmi. Po končnem blagoslovu je zadonela mogočna Haendlova Aleluja in sredi pozdravov in čestitk smo bili priča skupnemu slikanju vseh duhovnikov, ministrantov in narodnih noš, ki bo za vedno vtisnjeno v naš spomin kot eden izmed ključnih trenutkov v naši zgodovini v Argentini.

Pred 70 leti so se naši ljudje tukaj v Argentini začeli pobirati od največje tragedije, ki jo pozna slovenska zgodovina. Na tisoče Slovencev je moralo zapustiti svojo domovino, da so ušli iztrebljanju, ki se je dogajalo v Sloveniji. Nihče od teh 6.000 Slovencev, ki so prišli v to deželo, ni nikoli prej pomislil, da bo moral zapustiti svojo domovino, pa so se kljub temu nekega dne znašli v pristanišču ogromnega mesta Buenos Aires, sirote, pa vendar svobodni. Pozabljeni s strani rodne zemlje, so naši slovenski begunci, ki niso imeli nič drugega

Foto Marko Vombergar

čistosti in življenjskosti, predali mlajšim generacijam, predvsem s svojim pričevanjem svetosti, ki ga z veseljem živimo v družini ter različnih nalogah, ki gradijo naše življenje v slovenski skupnosti. To je najboljša dediščina, ki jim jo lahko podarimo. Petje je kronalo najlepše trenutke bogoslužja, kot na primer pesem mladih med darovanjem, pesmi otrok slovenskih šol med evhari-

kot spomine in upanje, začeli na tej argentinski zemlji težko pot, polno žrtev in trdega dela. Čudež, o katerem mnogi govorijo, je sestavljen zgolj iz ljubezni in vztrajnosti v slovenski skupnosti. Tisti pionirji so nas naučili vrednost zvestobe Bogu in našim koreninam. Zato danes, po 70 letih, vzklikamo: Hvala, Gospod! Hvala, Argentina! "

JL/AC

Stolnica sv. Justa v Trstu

Koncert slovanske sakralne glasbe je združil pevce treh Slovenij

Vrhunski pevski koncert slovanske sakralne glasbe, ki je bil v nedeljo, 7. oktobra, v tržaški stolnici na griču Sv. Justa, je odlično uspel. Glasovi pevcev mešanega pevskega zbora, ki ga sestavljajo pevci iz matične, zamejske in zdomske Slovenije, so ubrano odmevali po vsej stolnici. Uspeh koncerta dokazuje tudi visoka udeležba poslušalcev, ki je napolnila cerkvene ladje. Zborovodkinja množičnega pevskega zbora je Lučka Kralj Jerman, rojena v Gorici, kjer je tudi začela glasbeni pouk pri profesorju M. Razzoliju in C. Seghizzi. V povojnih letih je kot mnogi Slovenci emigrirala v Buenos Aires. V Argentini je nadaljevala pevsko dejavnost in se izobraževala pri različnih glasbenih mentorjih. Po poroki se je s soprogom preselila na jug

Argentine in leta 1965 ustanovila otroški zbor Coro de Ninos y Jovenes de Bariloche, ki je potoval po vsej Argentini ter Čilu in koncertiral z najbolj znanimi orkestri iz Argentine. Leta 1982 je v svetovno znanem gledališču Teatro Colon uvedla glasbeno sezono Festivales Musicales. Istega leta se je njen pevski zbor odpravil na turnejo po Evropi in odpel deset koncertov. Velja omeniti koncert v papeški dvorani Pavla VI. pred papežem

Janezom Pavlom II. Lučka Kralj Jerman je tudi članica komisije na različnih zborovskih tekmovanjih. Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti je leta 2004

odlikoval dirigentko z Gallusovo listino, prejela pa je tudi priznanje iz Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu za ohranjanje slovenske narodne identitete ter slovenske pesmi in besede v Argentini. Koncert so podprli Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, župnija sv. Jakoba iz Ljubljane, stolna cerkev sv. Justa, Zavod sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani,

Slovenska prosveta, Založba Družina in Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta. Po uvodnem pozdravu stolnega organista Riccarda Cossija in besedah Marjana Kravosa, ki se je zahvalil vsem, ki so na katerikoli način podprli pobudo, so v stolnico vstopili pevci. Koncert je bil v celoti namenjen sakralnim skladbam iz slovanskega glasbenega sveta. Za uvod se je zbor predstavil s pesmijo *Oče naš* ruskega skladatelja Nikolaja Kedrova (1871-1940), nato je sledila poljska skladba *Bogurodzica* iz 12. stoletja. Koncert je poslušalce popeljal po vseh slovanskih deželah, od Rusije, Poljske, Hrvaške, Slovenije, Češke, Bolgarije, Slovaške, Ukrajine do Srbije. Slovenske melodije so

zastopale pesmi *Tiho sonce spavam* Franca Kimovca, *Pod oljkami* Vinka Vodopivca in *Božična noč* Mirka Renerja. Med koncertom so zadoneli tudi manjše orgle v cerkveni ladji, na katere je igral profesor Tomaž Simčič. V dvournem programu, ki je bil razdeljen na dva dela, so nastopili tudi različni pevski solisti, med katerimi naj izpostavimo Tržačane Tamaro Stanese, Christino Thaler, Ano Kodolja, Zalo Strmole, Sanjo Zupančič in Lucasa Somoza Osterca. Težko bi bilo presoditi, katera od osemnajstih izvedenih pesmi je bila boljše zapeta, kajti raven celotnega programa je bila zelo visoka. Nastopajoči so se poslovlili z rusko pesmijo *Blagoslovi duše moja gospoda*, publika jih je nagradila z bučnim aplavzom. Nepozabni koncert slovanske sakralne glasbe v stolnici svetega Justa v Trstu je z glasbo izrazil tisto, česar se z besedami ne da. V duhu se je glasba poklonila tudi vsem slovenskim in hrvaškim škofom, ki so nekaj sedeli na tržaškem škofovskem prestolu.

MAN

Foto damjan

Slovesnost ob 120-letnici rojstva duhovnika E. Ferjančiča - Tarasa

Veliki borec za pravice primorskega človeka

Vili Vipolže so Območno združenje borcev za vrednote NOB Nova Gorica, Občina Brda, Krajevne organizacije združenja borcev za vrednote NOB Dobrovo, Medana in Kojško in Zavod za turizem, kulturo, mladino in šport Brda priredili spominsko slovesnost ob 120-letnici rojstva Edvarda Ferjančiča - Tarasa. Prireditve se je poklonila duhovniku in borcu za pravice primorskega človeka, ki je velik del življenja preživel v Kojškem - osebnosti, ki se je zavzemala za dobrobit briškega kmeta, živečega v pomanjkanju pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej. Prvo črto na portretu kojščanskega duhovnika je potegnila Milena Beguš, letošnja nagrajenka Občine Brda, avtorica zbornika *Prispevki k zgodovini Brd 1914-1947*, ki je predstavila življenje duhovnika. Edvard Ferjančič Edko se je rodil leta 1898 v Vipavi. V Brda je prišel za župnika v Šlovrenc (1934-44), od tu pa leta 1944 v Kojško, kjer je ostal vse do tragične smrti, ko se je leta 1957 smrtno ponesrečil pri krašenju cerkve. V obdobju med NOB v Brdih in kasneje v času ZVU (1945-47) je pustil močno sled med ljudmi in užival njihovo zaupanje in spoštovanje. Leta 1943 je z ilegalnim imenom Taras začel sodelovati z OF in bil izvoljen za tajnika in nato za predsednika okrajnega NOO. Kasneje je sprejel mesto verskega referenta pri PNOO in predsednika OF za Zapadno - primorsko okrožje. Obenem pa je ostal župnik v Koj-

škem. Med vojno je pripravil tudi Predlog za rešitev kolonskega vprašanja za župnijo Šlovrenc in nekaj drugih vasi, kar dokazuje njegovo skrb za briškega kmeta, ki je kot kolon živel v revščini in sanjal o tem, da bo na svoji zemlji gospodar. To se je po vojni tudi uresničilo. Glavnina prireditve je temeljila na strokovnih prispevkih, ki sta jih pripravila ugledna primorska zgodovinarja, dr. Branko Ma-

jančič neuradno ohranil stike z OF na verski in ne na politični ravni, tudi potem ko je leta 1944 sicer prepovedal, da bi duhovniki imeli službe političnega, civilnega in upravnega značaja. Egon Pelikan se je posvetil političnim razmeram, ki so vladale v času med drugo svetovno vojno in po njej v samem političnem vrhu Evrope in so le deloma odkrite ali so zamolčane. Branko Marušič pa se je posvetil ovrednotenju duhovnika Ferjančiča kot osebe, ki se je dvignila nad političnostjo in delovala v sozvočju s človečnostjo. Slavnostni večer so podkrepile videoprojekcije z impresijami iz Brd, ulete v fotografski objektiv v času pred drugo svetovno vojno, portreti Ferjančiča pri opravljanju ljubljene duhovniškega poklica, njegova odmevna udeležba na volilnem zborovanju

v Kožbani leta 1944 in zadnjo pot. Glasbo sta ob tem prispevala MoPZ Srečko Kumar iz Kojškega ter duo, violinistka Katarina Gomišek in violončelistka Gaja Tadić, učenki Glasbene šole Nova Gorica. Sklepni del prireditve so predstavljala pričevanja domačinov, ki se Edvarda Ferjančiča spominjajo kot znanca, prijatelja, sodelavca, kot farani župnije Kojško in razkrila še več zanimivih zgodb in dejstev o njem. Celotna prireditve pa je razširila znanje in razumevanje naše polpretekle zgodovine na večplasten način skozi primer, ki se ga drži meglica skrivnostnosti.

Metka Sulič

Foto Erika Koncut

rušič in prof. dr. Egon Pelikan. Kot izjemna poznavalca zgodovine goriškega prostora in avtorja številnih pomembnih del sta razgrnila in predstavila ključna dejstva, ki so spodbudila, zaradi krutosti narave le-teh, k aktivizmu tako duhovnika Ferjančiča kot mnoge druge zavedne državljane. Govorila sta o razmerah, ki so v času po vojni zavladale na Primorskem in ki so poskušale orisati Ferjančičeva dejanja kot kontroverzna, kar je posledično vplivalo, da je njegova spominska tabla pristala po naročilu Cerkev ne na kojščanski cerkvi, ampak drugje. Zanimiva je bila odločitev nadškofa Margottija, ki je pristal, da je Fer-

Cerkveni in družbeni antislovar (48c)

U kot UPAD 3

Ko smo pogledali, kako je na Nizozemskem in drugod, se moramo ozreti še na to, kako je doma. Poglejmo, kako so se v petdesetih letih številke spremenile v Podgradu. Leta 1967 je bilo 16 krstov, 5 nezakonskih (cerkveno gledano, kar pomeni, da so bili starši bodisi samo civilno poročeni, niso bili poročeni ali pa ime očeta ni znano); prvoobhajancev je bilo 33; birmancev (leta 1969) je bilo 71; cerkvene poroke so bile 4; pokopanih je bilo 11, od teh samo eden ni prejel poslednjih zakramentov. Lansko leto (2017) pa: 6 krstov, vsi otroci nezakonski; prvoobhajanci so bili 4; birmancev je bilo 8, cerkvenih porok ni bilo; pogrebov je bilo prav tako 11, a le trije so umrli s podeljenimi poslednjimi zakramenti. Bolj kot število prebivalcev, ki se je zmanjšalo predvsem v okoliških vaseh, ki spadajo v župnijo, ne v samem Podgradu (Račice, Sabonje, Starod, Pavlica, Studena Gora), je pomembno to, da se je močno spremenila struktura prebivalstva. Že res, da je bilo neke dvakrat toliko prebivalcev v župniji (namesto današnjih 900,

jih je bilo okoli 2000), toda šlo je za mlajše prebivalstvo, kjer pa je v tistih časih število rojstev že nevarno upadlo, čeprav še ne toliko, kolikor je v zadnjih desetletjih. Tu seveda govorimo o

podeželski župniji v Sloveniji, zato dajmo še primer iz ZDA, da vidimo, kakšni učinki so bili v kar veliki župniji. Leta 1970 je bilo 724 krstov, 1419 prvoobhajancev, 1007 birm, 371 porok; leta 2018 pa 16 krstov, 26 prvoobhajancev, 32 birmancev in ena cerkvena poroka. Kar je še bolj jasno, je to, da je "kulturno katolištvo", če ga tako označimo, mrtvo, kar

pomeni, da Cerkev in katoliška vera na družbo nimata več prav nobenega vpliva. Angleški škof Egan iz Portsmoutha je poročal, da obiskuje nedeljsko mašo zdaj približno 13 % katoliškega prebivalstva, medtem ko je pred petdesetimi leti to počelo 53 % tega prebivalstva. Zavedajmo se, da je po naših mestih podatek prav takšen, če ne slabši, v tistih

boljših krajih pa je za zdaj podatek še boljši, a vprašanje, koliko časa. Tako je s temi zadevami. Ne gre za to, da je treba zdaj obupavati, je pa potrebno imeti pred očmi realno sliko. Če bomo potem kaj storili ali ne, pa če bomo lahko, je drugo vprašanje. Nimamo receptov, a hkrati drži, da si ne smemo lagati, ampak si je treba vse to povedati odkrito in v obraz. **Andrej Vončina**

ZAKAJ PRAV JEZUS? (41)

PRIMOŽ KREČIČ

Jezusova smrt kot žrtev in odkupitev

Jezusovo vstajenje je povezano z njegovo smrtjo. Ker je umrl, je mogel vstati od mrtvih. Vendar je tudi po smrti in poveljanju ohranil znamenja ran in križanja. Učenci so se mogli dotakniti teh znamenj in **zasluti pomen njegove smrti**. Tako je tudi smrt postala izvir teološkega razmišljanja, da se je v njej uresničila sprava grešnega človeka z Bogom. V krščanski govorici se srečujemo zlasti z dvema izrazoma: odkupitvijo in osvoboditvijo ter zveličanjem, ki nastopi po osvoboditvi. V različnih okoliščinah je Jezus napovedal odrešenjski pomen svoje smrti. **Božje kraljestvo**

se bo uresničilo po poti služnja. Jezus je v mnogih primerih pokazal, da je človek za druge. (Lk 22, 27) Ozdravljaj je bolnike in odpravljal mnoge odtujenosti v ljudeh. Celovito ozdravljenje, ki ga je prinašal, je vključevalo tudi notranjo ozdravitev od greha in oddaljenosti od Boga. Novozavezni pisatelj **povezuje Jezusovo smrt z njegovo žrtvijo** še posebno v povezavi s četrtim spevom o Božjem služabniku. (Iz 53, 1.12) Zlasti **Pismo Hebrejcem**

gleda pod vidikom žrtve na sporočilo Jezusove krvi, ki je bila prelita 'za mnoge'. Žrtvovanje je bilo značilno za religiozno življenje mnogih ljudstev, ki so želela prenesti dar pred nevidnega Boga in si s tem izprositi njegovo naklonjenost, odpuščanje in blagoslov. Žrtev je bila tudi potrditev zaveze, da je držalo, kar je bilo sklenjeno, tako v odnosih med ljudmi kot v odnosu z Bogom. Pomemben vidik žrtve je v **zadostitvi**, da daruje žrtev, s katero je darovalec izrazil željo, da se želi rešiti greha in stopiti v skupnost z Bogom. Darovana žrtev je želela skrajšati razdaljo, ki je nastala z grehom in odstopom od Boga. S tem dejanjem je priznal svojo krivdo in priznal, da mu je podarjeno življenje. Vendar **ni bilo dovolj le zunanje darovanje živali**. Zato so starozavezni preproki neprestano opozarjali ljudstvo, da je za obnovitev odnosa z Bogom potrebna resnična dari-

tev v srcih ljudi. (Iz 58, 5-9)

V tej luči moremo razumeti tudi žrtveni pomen Jezusove smrti na križu. **Božji Sin je delil človeško stvarnost do poslednjih globin**, začutil je njeno krhkost, minljivost, grešnost, obenem pa ohranil živ odnos z Očetom in njegovo voljo. To je bila njegova žrtev, ki jo je podaril Bogu in človeštvu. (Rim 3,25-26) Približal se je človeštvu z vso ljubeznijo, sklonil se je v najbolj šibke točke in trpel njegovo hudobijo kot žrtev in dar, da bi se ponovno spravili med seboj in z Bogom. Božji Sin je stopil v najbolj temni del človeškega življenja in ga spremenil v dar za osvobodeno življenje. Krščanska žrtev ni v tem, da bi kaj dali Bogu ali mu kaj vzeli, ampak, da sprejemamo nje-

gov dar in se mu odpremo z novim darovanjem. **Pogled na Jezusovo smrt kot odrešitev in odkupitev** je povezan s Staro zavezo, ki je imela v spominu zlasti dve veliki osvoboditvi, iz Egipta in Babilonije. Ljudstvo je bilo zasužnjeno in je trpelo. V dejanju osvoboditve in v vrnitvi v domovino so začutili Božji prst in to ohranili v živem spominu, ki se je obnavljal skozi čase. Bog se je pokazal kot spremljevalec in odrešitelj ljudstva iz

težkih razmer. V Novi zavezi je poudarek na **osvoboditvi od greha in nemoči**. Bog je zlasti v Jezusovem trpljenju in vstajenju pokazal svojo ljubezen do človeštva. Stopil je v našo revščino in celo v greh, da bi nam bil blizu, kjer smo mislili, da ni več Boga in da moramo pristati na moči zla. S tem **si je hudič dobil pravice nad nami in zavladal nad svetom**. Jezus nas je s svojim darom osvobodil od navezanosti na zlo in pokazal, da je mogoče živeti osvobodeno življenje v njegovi ljubezni. V času patristike so cerkveni očetje govorili, da je bilo **Jezusovo trpljenje na križu kot odkupnina**, ki je bila plačana hudiču za osvoboditev ljudi iz suženjstva grehu. Ta pogled se je pojavil še kasneje v teološki misli, danes ni v ospredju teološkega razmišljanja. Osvoboditev je v daru Svetega Duha, ki prinaša Jezusovo ljubezen za nove odnose in krepi zaupanje vanj.

Zgonik

Praznovanje farnega zavetnika sv. nadangela Mihaela

V soboto, 29. septembra, je župnija iz Zgonika s pritrkovanjem in slovesno mašo lepo proslavila svojega zavetnika, nadangela Mihaela. V zvoniku so se zbrali pritrkovalci iz Mačkolj, Kontovela in župnije sv. Roka - San Rocco iz Gorice in s svojimi vižami naznanjali, da je v župniji slovesnost. Sveto mašo, ki jo je daroval

kitare zapela nekaj mašnih delov in priložnostnih pesmi. Zbor, ki ga sestavljajo zakonski pari, je pravzaprav duša župnije. Skupaj z drugimi člani pastoralnega

dejal, da je gorčično zrno eno izmed najmanjših, a kljub temu lahko iz njega zraste mogočno drevo. (Mr 4, 31-32) Prepričani smo, da bo ves trud, ki ga danes sicer število skromna skupina zakoncev vlaga v pastoralno oživitve župnije, z leti pripomogel k prenovi celotne zgoniške župnijske skupnosti, ki bo prekrasila širšo družbo. K prazničnemu vzdušju je pripomoglo tudi druženje ob

obloženih mizah v župnišču, kar je ob farnem prazniku še dodatno povežalo prisotne. **Olga Tavčar**

župnik g. dr. Jože Markuža, je s petjem obogatila domača vokalna skupina Mavrica, ki je ob igranju pianole in bas

sveta skrbi za ohranjanje in poživitev vere na tem skrajnem vzhodnem koncu goriške nadškofije. Jezus je

S 1. strani

Glas iz daljne Afrike

Ko ni komarjev - letos jih res ni skoro nič -, pride išias. In tako, po domače rečeno, že en mesec 'čotam'! In so rekli: fizioterapija. To bo res dopust, sem si mislil. Ko me je zadnjič policaj ustavil na poti v glavno mesto, je dejal: "Tudi duhovniki umirajo v prometnih nesrečah"! Sicer ni vedel, da sem 17. marca pri 100/km na uro zaspal in odpeljal skupaj z župnikom Tomažem s ceste na farmo in mehko pristal. Mimo dreves in pod bodočo ograjo. Vse se je umikalo!

To je prvi čudež.

Drugi čudež je bil prihod treh možakov iz Slovenije v januarju, ki so skupaj z mojimi delavci domačini v treh tednih postavili ostreže nove osnovne šole z 11 razredi, upravnimi prostori in WC-ji. Vse to v neznosni vročini. Sošolec Ivo Saksida iz Zalošč je filmsko dokumentiral ta podvig. Vsem rečem tudi v imenu kolednikov slovenske Trikaljevske akcije otrok 2016 'Boglonaj' za vaš doprinos in strokovnost ter pričejanja pred domačini, ki so vas občudovali!

Tretji čudež je prihod Karitas sisters (sester iz Južne Koreje) v naš misijon 4. marca letos. Ja, Hunday, Kia in še kaj prihaja iz te dežele v hitrem porastu industrije in tudi krščanstva, ki hrepeni po združitvi s severom.

Ko sem odhajal, je ena skupina zidarjev, ki gradi Don Bosco secondary School, že pokrivala njihovo novo vzgojno hišo. Prevezle bodo novo ambulanto, načrti se prav v teh dneh snujejo neke v Ljubljani,

šolski sistem diskriminira, in promocija žensk, moderna krilatica, ki mi ni všeč. Iz Nemčije in Slovenije smo že prejeli 80 šivalnih in pletilnih strojev, kuhinjo in agro stroje tudi iz Slovenije.

Goriška Karitas je poskrbela s pridnimi delavci, da so zadeve prišle na sever Ugande, kjer počasi po 20-letni vojni 'pozidavamo ruševine'!

Četrti čudež je pa dograditev nove osnovne šole, kot že zgoraj rečeno, ki je v ponos otrokom v Sloveniji, vključenim v Trikaljevske akcije 2017. Ostaja nam barvanje, pokritje stranišč in izravnavanje velikega nogometnega igrišča največjih mer (120x90m). Tako so odločili pokrajinski šolski svetniki in župnija za naših več kot tisoč otrok, ki bodo obiskovali novo šolo (made in Slovenija) od februarja 2019 naprej. Sam sem tega zelo vesel in bo poleg

pitne vode med novo šolo in igriščem pravi blagoslov za naše šolarje. Previdnost je 'iznajdljiva' in nas prehiteva. Moram omeniti skupino 6 mož, zidarjev, svojih nekdanjih učencev v RD Congo, ki so mi priskočili na pomoč, da so dela pri šoli končana.

Tudi Uroš Rudolf s prijateljem Edijem iz godoviške fare sta se 'pekla' na žarečem soncu ob pokrivanju nove šole.

Mislím, da je zdaj tudi čas, da povem, da bomo staro šolo, ki je v klavnem stanju, delno rušili ali obnovili ter spremenili v ambulanto in v že omenjeni šiviljski

vzgojni center - SKEL (sowing, knitting, education life), ki je v načrtovanju za naslednje leto. Sobotna pustna iskrica 2019 pri Radiu Ognjišče naj bi priskočila na pomoč v realizaciji teh projektov. Že vnaprej se zahvaljujem! **Peti čudež.** Naših 600 katehumenov iz 20 podružnic, ki se dvakrat letno za en teden po skupinah do 120 zberejo pri fari, je velik izziv našemu rednemu pastoralnemu delu treh duhovnikov.

Česar nisem napisal, boste sami brali med vrsticami. "Bog dej zdravja", smo rekli in z Njegovo pomočjo in človeško pridnostjo ter pomočjo dobrotnikov bomo vse lepo končali, da bomo tudi mi rekli, potem ko smo videli: "Glej, bilo je prav dobro in lepo"! Hvala Vam za bogato duhovno pomoč iz ozadja in za sadove vaših pridnih rok in dobrega srca! Jekleni Martinov konjiček me ponese nazaj v Afriko. Zbogom!

Ob prazniku Rožnovenske Matere Božje

Rožnovenska procesija v Podgori

V župniji sv. Justa mučenca v Podgori so v nedeljo, 7. oktobra, slovesno praznovali Rožnovensko Mater Božjo. Molitev rožnega venca je bila na programu že jutraj, pred mašo, pa tudi popoldne, ko sta mu sledila še besedno bogoslužje in tradicionalna

procesija po vaških ulicah. Zbrane v cerkvi sv. Justa je z nekaj mislimi o pomenu Matere Božje v življenju kristjana nagovoril g. Maurizio Qualizza, prisotni so bili še vikar za slovenske vernike Karel Bolčina, dekan Marjan Markežič,

msgr. Renato Podbersič in župnik Josip Caha. Na koru je pel cerkveni pevski zbor pod vodstvom Jurija Klanjščka. Procesijo z Marijinim kipom je žal prekinil dež. Godba na pihala iz Doberdoba, ki bi morala igrati med sprevedom, je zato po obredih nastopila v cerkvi.

Ob letošnjem prazniku je prosvetno društvo Podgora želelo obuditi staro tradicijo

peke podgorskih štrukljev, ki so prav posebni, nam je povedal David Grinovero. V preteklosti so jih pravzaprav pekli in

prodajali ob prazniku vaškega zavetnika sv. Gotarda. Da bi torej popestrili vaški praznik, je društvo v sodelovanju z župnijo letos predlagalo obuditev starega običaja in z veseljem ugotovilo, da so Podgorci pobudo z navdušenjem sprejeli in uspešno izpeljali. Ker je tokrat bila prva izvedba tekmovanja, so organizatorji pustili udeležencem, da so se odločali za različne vrste štrukljev. Prijavilo se je kar 17 udeležencev. Okusne štruklje so ocenjevali po jutranji maši, zmagovalce pa razglasili (na sliki spodaj) po popoldanski procesiji. Prvo mesto je osvojila ga. Stana Hvala, drugo mesto mladi David Raida, Erik Raida, Gabriele Terčič, Martin Sternad in David Ožbot, tretje pa ga Jožica Fornazarič por. Marini.

foto s. marini

foto s. marini

78.289
VERNIKOV
JE BLIZU
DUHOVNIKOM

Lani je 78.289 vernikov sodelovalo pri vzdrževanju duhovnikov z darom (Offerta). Tudi z njihovim prispevkom se je 35.000 duhovnikov lahko svobodno posvetilo svojemu poslanstvu v vseh italijanskih župnijah, tudi v najmanjših in najmanj obljudenih.

Več informacij na
www.insiemeaisacerdoti.it

Spremljaj poslanstvo duhovnikov na
www.facebook.com/insiemeaisacerdoti

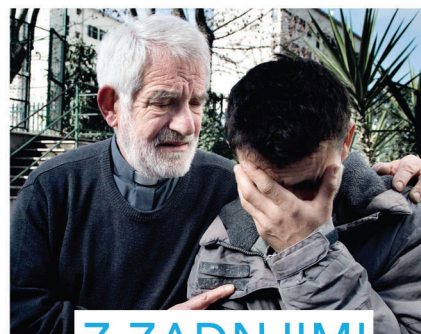
Z DRUŽINAMI

Z OSTARELIMI

Z MLADIMI

Z ZADNJIMI

PRISPEVAJ TUDI TI ZA NAŠE DUHOVNIKE

- z vplačilom na poštni tekoči račun št. 57803009
- s kreditno kartico, s klicem na brezplačno številko 800.825000 ali na spletnem portalu [sito www.insiemeaisacerdoti.it](http://sito.www.insiemeaisacerdoti.it)
- z bančnim nakazilom na glavnih italijanskih bankah
- neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovščine (Istituto Sostentamento Clero) v lastni škofiji.

Prispevek je odtegljiv.

Kratke

29. jesenski pohod na Sabotin

Kulturno društvo Sabotin vabi na 29. jesenski pohod na Sabotin. Ob tradicionalnem pohodniškem dogodku bo tudi letos spremljevalni program. V petek, **19. oktobra** 2018, bo ob 20. uri tekmovanje v briškoli, v soboto, **20. oktobra**, bo ob 20. uri predaval Robert Skubin o temi Svet čebel, veliko več kot samo čebelji med. Za glasbeno popestritev bosta poskrbela MoPZ Štmaver in MoPZ Mirko Filej. Oba večera bosta na sedežu društva Sabotin v Štmavru, Znorišče 4. Pohod na Sabotin pa bo v nedeljo, **21. oktobra** 2018: 8.30 zbiranje nad sabotinsko cesto, ob 9.00 odhod, ob 10.30 sv. maša med ruševinami cerkve sv. Valentina, ob 12.30 bo pa kosilo na sedežu društva v Štmavru s prijetnim druženjem.

Prof. Renata Bauer o seminarju ZCPZ za mlade orglavce in novih jazbinskih orglah

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica je priredilo 22. in 23. septembra v cerkvi Marije Pomočnice na Jazbinah seminar za mlade orglavce s prof. Renato Bauer. O izkušnji je za naš

časnik zapisala naslednje:

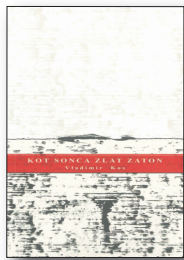
“Občutljive in prefinjene tipke, lepo število kombinacij med mehкими registri, dragocen dodatek žaluzij, vse našeto in še več mi je kot mentorici dvodnevne seminarja za mlade orglavce nudil odlični inštrument v cerkvi ... na Jazbinah. Ko orglam poleg bogoslužne vloge pridenemo še pedagoški aspekt, lahko govorimo o pravem blagoslovu, saj je njihov namen izpolnjen dvojno. Nekateri mladi orglavci so že igrali nanje, nekateri šele prvič in so se v kratkem času odlično privadili igranja nanje. Bistri in nadarjeni glasbeniki so dobili osnovno sliko začetnih orgelskih korakov: lahen pritisk na manualne tipke, skrbno namestitve višine orgelske klopi, občutek hitro odzivne mehanike, pomen manipuliranja z žaluzijami ter seveda osnove registracije. Vse našete korake s pridom dosežemo na jazbinskih orglah. Zelo hvaležna sem kolegici profesorici in zborovodkinji Damijani Čevdek Jug za izkazano zaupanje in požrtvovalnost pri prevozu nekaj učenk in njeni neustavljivi pedagoški naravnosti do mladih glasbenikov, nato tudi g. Zdravku, ki je srčno govoril o zgodovini cerkve na Jazbinah ter predvsem o nesebičnosti in požrtvovalnosti vaščanov (faranov), ki so se žrtvovali za dragocen inštrument, ter omenil nove načrte v zvezi s širitvijo kora, da bodo imeli tudi ostali glasbeniki poleg organista dovolj prostora za dostojno petje. Ne nazadnje se zahvaljujem župniku Mirku Federicu Butkoviču, ki ima vizijo Goriške kot bogate in pester orgelske krajine, kjer bodo na orglah muzicirali novi rodovi in bogatili glasbeni in duhovni utrip te pokrajine”.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
in KATOLIŠKA KNJIGARNA

vabita na predstavitev pesniške zbirke

Vladimir Kos

KOT SONCA ZLAT ZATON

Novo zbirko poezij slovenskega misijonarja, ki živi na Japonskem, bo v pogovoru s prof. Marijo Češčut predstavila urednica knjige dr. Maja Melinc Mlekuž

v petek, 19. oktobra 2018, ob 17. uri

v prostorih knjigarne na Travniku 25 v Gorici

Dogodek je del kulturnega programa knjigame, ki ga sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

Pod
pokroviteljstvom

Srečanje pod lipami / Spomini 1918-2018

Tematska številka revije SLO
o dogodkih prve svetovne vojne

V sklopu projekta *Spomini 1918-2018*, ki ga v letošnji sezoni organizira Kulturni center Lojze Bratuž ob 100-letnici konca prve svetovne vojne, je bilo na vrsti v četrtek, 4. oktobra, posebno Srečanje pod lipami. Na večeru z naslovom *Med vojno in spominom 1918-2018* so predstavili posebno izdajo revije SLO, ki je izšla prav ob 100-letnici konca vojne. Sodelovali so priznani slovenski zgodovinarji in raziskovalci dr. Jože Dežman, dr. Renato Podbersič in mag. Marko Štepec. Najprej je navzoče nagovoril dr. Jože Dežman, ki je povedal, da je kakovostna revija že v petem letu izhajanja in je naletela na dober odziv. Interes revije je povezoval in združevanje različnih strok, tokrat pa gre za poskus tematske številke v zvezi s prvo svetovno vojno; med bralci je bila novost dobro sprejeta. Ta številka je povzetek izkušnje slovenskega naroda med prvo svetovno vojno in zgodovinar se zaveda, da takratni dogodki postajajo ponovno vez med Slovenci. Opisi so zanimivi, enostavni, priljudni in strokovni, gredo od temeljnih dejstev do arheologije: opisi vo-

jakov, življenja žensk med vojno, dokumentov, poti miru. Zasluga te velike študije gre vsem zgodovinarjem, ki so sodelovali, predvsem pa uredniku mag. Marku Štepcu, je sklenil dr. Dežman. Prav mag. Štepec je v nadaljevanju obrazložil pomen vojnih dogodkov za Slovence, vojne, ki je terjala življenje približno 36-40 tisoč Slovencev. Veliko zgodb preživelih se je izgubilo, ker nekaterim niso verjeli, drugi niso več spregovorili zaradi šoka tistih dni v strelskih jarkih in nazadnje monarhija ni nikoli imela posebne pozornosti do žrtev slovenskega naroda. Potem ko je počila druga svetovna vojna, je seveda prva šla še bolj v ozadje. Šele leta 1966, ob 50-letnici vojnih grozot, so začeli pisati prve strokovne članke o slovenskih fantih v Galiciji, o soškem bojišču in tudi posneli kraje, kjer je potekala vojna. Za ohranitev zanimanja

za prvo svetovno vojno imajo zaslugo tudi zbiratelji orožja in orodja, pisatelj Ernest Hemingway, ki je spisal knjigo *Zbogom orožje* ter slovenske knjige *Na krvavih poljanah* Ivana Matičiča, *Krvavo posočje* Vladimirja Grad-

se tematski sklop o soškem bojišču, begunska problematika, zaledje in militarizacija prebivalstva, seznam spomenikov, opis Poti miru in še številni zanimivi prispevki naših zgodovinarjev. Besedo je na koncu prevzel še dr.

Renato Podbersič, ki je doma iz Vrtojbe, najbolj porušene vasi na Soški fronti, in je potrdil, kako v vsem času šolanja ni slišal niti besedice o prvi svetovni vojni in soški fronti. Po drugi strani z veseljem opazuje, kako je v zadnjih letih slovensko zgodovino-pisje naredilo velik korak v preučevanju in publiciranju in tudi kako se je zvečalo zanimanje javnosti o tej temi. Zgodovinar upa, da vse, kar se je v teh letih naredilo, vključno s Potjo miru od Alp do Jadrana, ne bo zanemarjeno in šlo v pozabo, ker bo treba sicer počakati na ponovno obletnico za ubuditev spomina na te dogodke.

MČ

SSG Abonmajska sezona 2018/2019 v Gorici

Da bi se razblinili dvomi ...

Tudi v Gorici bo letošnja abonmajska sezona Slovenskega stalnega gledališča, ki se je v Trstu že začela v septembru z odmevno predstavo *Hamlet* v režiji Matjaža Fariča, potekala pod igro besed *Kulturni dvom*. Morda pa nam bodo izbrane predstave res pomagale se znebiti vsaj kakšnega izmed dvomov, ki kljujejo v naših srcih in nam ne pustijo v polnosti uživati tega, kar nam ponuja življenje. Goriški abonenti, upajmo, da jih bo kaj več kot v lanskem letu, si bodo letos v abonmajskem programu lahko ogledali štiri uprizoritve Slovenskega stalnega gledališča, dve gostujoči predstavi in dva glasbena dogodka, ki ju bosta, kot že v prejšnjih letih, ponudila naša slovenska domova, Kulturni center Lojze Bratuž in Kulturni dom, ki sta tudi soorganizatorja gledališkega abonmaja v Gorici. Le-tega so letos predstavili na tiskovni konferenci, ki je imela slovesnejši predznak, saj je bila v reprezentančni "beli" dvorani goriške občinske palače. Na njej so bili umetniški koordinator SSG Danijel Malalan, ki je pojasnil, da je letošnja sezona izoblikoval njegov predhodnik Igor Pison in da je goriška malce drugačna od tržaške tudi zaradi tehnični ovir ob manjši zmogljivosti odrov, Franka Žgavec, predsednica Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici, Igor Komel, predsednik goriškega Kulturnega doma, in goriški občinski odbornik za kulturo Fabrizio Oreti. Goriška občina je namreč letos soudeležena pri uvodnem abonmajskem dogodku SSG, ki bo 25. oktobra ob 20.30 v občinskem gledališču Verdi. Glasbeni večer, ki ga bo izoblikovala vokalna skupina oz. orkester *Perpetuum jazzile*, je

SSG uresničilo tudi s podporo Avtonomne dežele FJK in v sodelovanju z Občino Gorica. Oreti je ob tem izrazil veliko zadovoljstvo in spet poudaril, kako pomembno je sodelovanje med raznimi goriški-

dukcija, tokrat pod taktirko mladega dirigenta Mirka Ferlana. Prva gledališka ponudba v letošnjem abonmaju SSG bo 19. novembra, in sicer slovenska praznična igra *Videz vara* avstrijskega avtorja Thomasa Bernharda. "Hudomušno besedilo" bo zažive- lo v režiji Dušana Mlakarja in izvedbi odličnih igralcev Iva Bana in Vladimirja Jurca, ki bosta poosebila dva brata umetnika. Premierno bo odigrana prav v goriškem Kulturnem domu. Tako bo po dolgih letih spet premiera SSG v Gorici! V SSG se bo praznovanje Cankarjevega leta razpo-

tegnilo v novo leto, saj bo v Gorici 21. januarja 2019 ob 100-letnici smrti Ivana Cankarja na sporedu politična drama *Kralj na Betajnovi*. Trpko zgodbo o Jožefu Kantorju, ki se na družbeno lestvico vzpenja z umori, korupcijo in lakomnostjo, bo režiral filmski režiser Tomaž Gorkič. Po mrkosti drame bo goriškim gledalcem 18. februarja spet razjasnil obraz muzikal, ki bo nastal v koprodukciji SSG in SNG Nova Gorica. Režijo broadwayske uspešnice *The last five years* (*Zadnjih pet let*) Jasona Roberta Browna, katere protagonista bosta igralca in izvrstna pevca iz "domačih logov", Danijel Malalan in Patrizia Jurinčič Finžgar, bo podpisala mlada režiserka Jasmin Kovic, domačinka iz Števerjana, ki jo pri nas prav dobro poznamo, saj je svoje režijske talente izkazala že v marsikateri ljubiteljski gledališki postavitvi, pa tudi v poklicnih režijskih

komedija *Sluga dveh gospodarjev*, ki jo je po motivih Carlo Goldonija priredil in zrežiral Igor Pison in je nastala namenoma za manjše odre, bo prišla v goste v župnijsko dvorano v Števerjanu 26. novembra v sklopu tamkajšnje ponudbe Gledališče na ocvrtem, ki ga prireja SKPD F. B. Sedej.

Vse predstave v abonmaju bodo ob 20.30; kot vedno bodo opremljene z italijanskimi nadnapisi. V abonmajsko goriško ponudbo je vključen tudi brezplačni avtobus za abonente, ki prihajajo iz okoliških vasi (razen za koncert Tria Vivere in Božični koncert). Abonmaje SSG za Gorico vpisujejo pri blagajni goriškega Kulturnega doma, od ponedeljka do petka, od 9.00 do 13.00 in od 15.00 do 18.00. Vstopnice za koncert Perpetuum jazzile so že v predprodaji pri blagajni Kulturnega doma in na spletni strani Vivaticket (od 16. oktobra pa tudi pri blagajni gledališča Verdi).

IK

VRH SV. MIHAELA 19. Težka izguba naj lajša tegobe

Živo pričevanje dobrote

Na letošnjem, že 19. dobrodelnem večeru *Težka izguba naj lajša tegobe* v prostorih Lokande Devetak na Vrhu Sv. Mihaela so se navzoči na poseben način spomnili žene, mame in babice Helke, ki je umrla 6. oktobra 1998. V spomin nanjo so svojci v teh 20 letih že naredili ogromno dobrega. In veliko lahko še naredijo.

Povezovalki večera Tatjana Devetak in Karen Ulian sta z besedami Doriane Devetak izrazili srčno bolečino ob izgubi drage osebe, na katero so bili družinski člani močno navezani; osebe, ki jim ostaja blizu, saj v sebi čutijo "njen nežni šepet: *Še vedno sem s tabo in tu bom ostala, dokler te nekje ne bom dočakala*".

Pot dobrodelnih večerov se je začela dve leti po njeni smrti, oktobra 2000, da bi žalost ob izgubi ljubljene Helke ter ostalih dragih in prijateljev ne ostali le "nema in sterilna tožba". Spremenili so se v pomoč tistim, ki se borijo, da bi končno le premagali to zahrbtno bolezen; tistim, ki ji kljubujejo in to pomoč potrebujejo. Prispevke, nabrane na srečanjih, so izročali in še izročajo onkološkemu oddelku bolnišnice v Avianu (letos nekaj nad 1600 evrov); leta 2003 so iz-

foto dd

jemoma namenili prispevek za popravilo škode, ki jo je huda ujma povzročila v Ukvah. Zvesti prijatelj dr. Simon Spazzapan, zdravnik v omenjenem onkološkem središču, je bil letos žal odsoten, se je pa Čotovi družini še enkrat zahvalil za podporo in poslal navzočim pristrčne pozdrave. Prisotne je nagovorila tudi županja občine Sovodnje ob Soči Alenka Florenin (na mali sliki desno). Zahvalila se je družini Devetak, ki je veliko naredila za osveščanje lju-

di o preventivi in rezultatih zdravljenja: "To je najboljši način, kako se lahko javno spomnimo pokojnega svojca", je dejala. Štefan Tomsič (na mali sliki levo), predsednik sovodenskih prostovoljnih krvodajalcev, ki od vsega začetka podpirajo

vrhovski dobrodelni večer, je dejal, da imajo ta srečanja tudi globlji pomen. Ponosno je dodal, da so sovodenski krvodajalci v zadnjem letu darovali kar 40%krat več kot lani: "Tudi to je živo pričevanje dobrote".

V domačem okolju vrhovske gostilne, kjer pojma "družinske vezi" in "ljubezen do življenja" nekaj pomenita, so na letošnjem srečanju v ponedeljek, 1. oktobra, imeli levji delež mladi iz plesne šole Nike Bagon Movartex Dance. Z vedro razposajenostjo in dovršeno izpeljanimi točkami v različnih slogih so se odlično odrezali Sofia Provvidenti in Alex Devetak, Mialucia Tinta in Cristian Gustinii, mala Anastasia Lamberti ter, na koncu, prava mojstra - Nika Bagon in Luca Micalausig. Ganljivo interpretacijo Gregorčičeve pesmi *Siromak* je podal član dramske skupine F. B. Sedej iz Števerjana Simon Komjanc, nekaj domoljubnih pesmi pa je zapel MePZ Mirko Špacapan iz Podgore pod taktirko Petra Piri-

ha. Ob misli na gospo Helko in na njene najdražje ter na žlahtne sado, ki jih je rodila bolečina ob njeni smrti, lahko le izrazimo željo, da bi takih dobrodelnih pobud, dobrih družin in veliko-dušnih ljudi bilo še in še. / DD

Števerjan

Gledališče na ocvrtem

V župnijski dom F. B. Sedej v Števerjanu se vrača abonmajski niz gledaliških večerov Gledališče na ocvrtem, ki ga prireja Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana pod pokroviteljstvom ZSKP Gorica, v sodelovanju z JSKD RS, SSO in Vinoteko Števerjanski griči. Prva predstava bo **v petek, 19. oktobra 2018, ob 20.30**. V goste bo prišlo Sentjakobsko gledališče Ljubljana s predstavo **Bog masakra** Yasmine Reza v režiji Borisa Kobala. Za vpis abonmajev: tel. +393454566365, dramska.druzina@sedej.org

delo *Pravi Slovenec* Josipa Drobniča. Po že krepko ukoreninjeni navadi se bo tudi letošnji niz ljubiteljskih gledaliških predstav, *Štandrež 2018*, končal po novem letu, ko bo domači dramski odsek prikazal komedijo Neila Simona *Bosa v parku*. Tudi tokrat bo štandreške igralce režijsko vodil njihov zvesti umetniški spremljevalec Jože Hrovat. To bo prva ponovitev predstave, ki bo premiero doživela v soboto, 26. januarja 2019, ob 20. uri. Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu ob 17. uri.

Vpis abonmaja in rezervacija sedeža sta še možna eno uro pred prvo predstavo. Za informacije lahko pokličete na 347 9748704 (Vanja), 349 2247961 (Matej) - od 20. do 21. ure - ali na 328 6669048 (Božo). Abonma za pet predstav stane 33 evrov (redni), 28 evrov (znižani, za študente in starejše nad 70 let ali za družine in društvene skupine). Za vstopnico je treba odšteti 8 evrov ali 6,50 evra.

Obvestila

V soboto, 13. oktobra, bo deveti tradicionalni pohod po Gregorčičevi spominski in učni poti. Zbirno mesto bo ob 10. uri pred novim Zdravstvenim domom v Renčah. Po pohodu bo goriški publicist Vili Prinčič predstavil svojo najnovejšo knjigo Neme priče vojnih grozot 1915 - 1918. Predavanje bo predvidoma ob 13. uri v renški Kulturni dvorani.

SKPD F. B. Sedej sklicuje izredni občni zbor v prvem sklicu v ponedeljek, 15. oktobra, ob 12. uri in v drugem sklicu v sredo, 17. oktobra, ob 20. uri ter redni občni zbor v prvem sklicu v ponedeljek, 15. oktobra, ob 13. uri in v drugem sklicu v sredo, 17. oktobra, ob 21. uri v mali dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu. **Pastoralno področje Soča-Vipava** vabi na koncert mešanega pevskega zbora Ipavska v ponedeljek, 15. oktobra, ob 20. uri v župnijsko cerkev v Štandrež. Pevci in pevke se bodo poklonili štandreški cerkvi v zahvalo za dvajsetletno gostoljubje in prepevanje v njej.

Vincencijeva konferenca vabi člane, sodelavce in vse, ki jim je pri srcu delo na humanitarnem področju, na občni zbor volilnega značaja, ki bo v sredo, 17. oktobra 2018, ob 16. uri, v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3, I. nad.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 10. novembra, tradicionalno martinovanje s prijateljskim druženjem v agriturizmu BAJTA-Fattoria carsica-Kraška domačija v Saležu pri Zgoniku. Vpisujejo do 31. oktobra do zasedbe razpoložljivih mest po tel. 0481-884156 (Faganel A.), 346-1206031 (Knez S.), 0481-882183 (Visintin D.), 0481-78138 (Stor S.). Avtobus bo odpeljal ob 16.30 iz Gorice s trga Medaglie d'oro/Goriška z običajnimi postanki pri vaji blizu pevskega mosta, v Podgori pri telovadnici, v Štandrežu pri lekarni in na Pilošču,

v Sovodnjah pri lekarni in cerkvi, na Poljanah in v Doberdobu.

SPDG rekreacija bo ob sredah od 20. do 21. ure v telovadnici Kulturnega doma v Gorici; začela se je 10. oktobra. Obvezno zdravniško potrdilo. Info na tel. 3495552075 ali cvetka@spdg.eu.

"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

Za misijonarja Danila Lisjaka darujejo Mara, Nataša, Danjel in Ivan 80 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 12. 10. 2018 do 18. 10. 2018)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 12. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studija 2.

Sobota, 13. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, tescem, rezijanskem in zilijskem narečju. **Nedelja, 14. oktobra**: ponovitev oddaje Okno v Benečijo. **Ponedeljek, 15. oktobra** (v studiu Miha Kovic in Jakob Leopoli): Mihec in Jakec.

Torek, 16. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Koruza - zgodba o uspehu 1. del - izbor melodij.

Četrtek, 18. oktobra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtekov večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

V deželnem svetu

Gabrovec o načrtu nove termoelektrarne

Deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec je nedavno, med zasedanjem deželnega sveta, predložil svetniško vprašanje na hitri odgovor v zvezi z načrtom o gradnji nove termoelektrarne v Štandrežu. Povzel je glavne argumente, ki so mu jih orisali člani odbora proti gradnji termoelektrarne, in tiste, ki so navedeni v pripombah k načrtu. Spomnil je, da je tudi sama deželna uprava predložila kopico pripomb k načrtu. Zato je predsednika Dežele FJK vprašal, ali se deželni upravi ne zdi umestno zahtevati,

da se načrtu odredi postopek za oceno o vplivu na okolje. Čeprav je Ministrstvo odredilo drugače, je Gabrovec prepričan, da bi bil postopek potreben in koristen, saj so številne opombe zadevale okoljevarstvene tematike, zaradi česar so krajani upravičeno zaskrbljeni. V odgovor je odbornik za okolje Scoccimarro izpostavil, da je na tistem mestu do leta 2016 že obstajala in obratovala termoelektrarna in da načrtovani obrat ne bo imel znatno povečane zmogljivosti, a da bo kljub temu vsekakor okolju prijaznejši, saj bo imel nove motor-

je in sodobno tehnologijo. Odbornik je dodal, da postopek integriranega okoljskega dovoljenja še poteka, da je bilo že organizirano srečanje z občani, pred dokončno izdajo dovoljenja pa je predvideno še skupno omizje vpletenih javnih uprav. Gabrovec je v repliki izrazil popolno nezadovoljstvo z odbornikovim odgovorom. Krajani in občina Gorica so zahtevali, da se jim omogoči celovita strokovna analiza načrta in njegovih vplivov na okolje ter zdravje prebivalstva. "Uprava se očitno skriva za tehničnimi pretvezami, zato da si ne vzame v prvi osebi odgovornosti nad kontrolo vplivov industrijskega obrata". Svetnik SSK pričakuje, da bodo argument obravnavali v pristojni komisiji, kot tudi, da goriška občinska uprava "nastopi nekoliko bolj odločno".

PD ŠTANDREŽ Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin 2018

Komedije naj razjasnijo obraz!

Tisto otožnost, ki kot lede na koprena, posebno v oblačnih, deževnih jesenskih in zimskih dneh, neusmiljeno lega na srce, da se duša utaplja v žalostnih trenutkih, lahko prežene le iskrev vetrič, ki ga znajo pričarati zimzelene komedije, tudi tiste, ki razigrano zažuborijo iz ljubiteljskega ustvarjalnega izvira. Že devetnajsto leto zapored se ta komedijski hudournik prikaže z vso humorno čvrstostjo v dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Tja ga priključijo izredno delavni člani Prosvetnega društva Štandrež, ki jim že nekaj let predseduje David Vizintin. Prijateljske niti med ljubiteljskimi gledališkimi skupinami v bližnjih in daljnih krajih na Slovenskem zna v štandreškem dramskem odseku odlično tkati Božidar Tabaj, za katerega lahko še zmeraj nesporno trdimo, da je najboljši

ljubiteljski komedijant pri nas v zamejstvu. Štandreški dramski odsek pa je s svojimi gostovanji, tudi v vročih poletnih dneh, ko so drugi na počitnicah, najbolj dejavna in najbolj prisotna "zamejska" skupina na slovenskih odrih. Prav zaradi boljše medsebojne izmenjave gledaliških predstav in tkanja tesnejših vezi med ljubiteljskimi gledališkimi skupinami so si v štandreškem društvu l. 2000 zamislili abonmajski program ljubiteljskih gledaliških skupin, kar je bilo pri nas absolutna novost. Že prvo leto je abonma doživel izjemen uspeh s polno zasedeno dvorano. In to se ponavlja iz leta v leto. Tako bo gotovo tudi letos. PD Štandrež je za letošnjo sezono spet pripravilo prikupen program skrbno odbranih predstav, ki jih žlahtni komedijska vezena, v katero pa so vselej vpletene težave in teževice, hibe in

napake, ki spremljajo človeka na življenjski poti. Prva predstava bo na sporedu že naslednje nedeljo, 14. oktobra, ko bodo v goste prišli igralci KUD Valentin Kokalj - Visoko s komedijo *Kokoš* Nikolaja Koljada; režiral jo je Frenk Kranjec. V nedeljo, 28. oktobra 2018, bo gledalce razveselila Gledališka skupina KPD Planina iz Sel na avstrijskem Koroškem. Predstava se bo s komedijo Marca Camoletti *Katastrofalna večerja*. Režiser je Niko Kranjec. Nedeljo, 18. novembra, bo v komedijske barve odela predstava *Ščuke pa ni*, katere avtor je Tone Partljič, režiser pa Jernej Kobal. V nedeljo, 9. decembra, ko bo ozračje že prepojeno s pričakovanjem prazničnih dni, bodo na štandreškem odru nastopili igralci Gledališkega društva Kontrada iz Kanala ob Soči. V priredbi in režiji Petra Harla bodo uprizorili

PD ŠTANDREŽ

Abonma ljubiteljskih gledaliških skupin

PROGRAM PREDSTAV:

- Nedelja, 14. 10. 2018, ob 17. uri
KUD Valentin Kokalj
- Visoko
Nikolaj Koljada
KOKOŠ
komedija

- Nedelja, 28. 10. 2018, ob 17. uri
KPD Planina Gledališka skupina - Sele (Avstrija)
Marc Camoletti
KATASTROFALNA VEČERJA
komedija

- Nedelja, 18. 11. 2018, ob 17. uri
Amatersko gledališče Vrbje
Tone Partljič
ŠČUKE PA NI
komedija

Vse predstave bodo v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu. Prodaja abonmajev, vstopnic in rezervacija sedeža: pri blagajni 30. septembra in 7. oktobra 2018 od 11. do 12. ure in eno uro pred vsako predstavo. Informacije: Vanja 347 9748704, Matej 349 2247961 (od 20. do 21. ure), Božo 328 6669048. Abonma za 5 predstav 33 evrov, znižan 28 evrov *; vstopnica 8 evrov, znižana 6,50 evra *

*Študenti, starejši od 70 let, društvene in družinske skupine

POD POKROVITELJSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

David Bandelj

Kataplazme. Poskusi reševanja nerešljivega. (1)

AUSCHWITZ

So kraji na tem svetu, ki te ne zapustijo, ko jih enkrat obišeš. Kot da bi bil z njimi usodno (z)vezan. Nosiš jih v sebi, pravzaprav postanejo del tebe in se ti usidrajo v zavest in v vse njene meandre. Vsakič, ko pomisliš nanje, se paleta čustev, ki te je prevevala ob njihovem obisku, zgane in privre na dan. Tvoj obisk kar traja in traja, čutiš se še del kolektivnega spomina teh krajev, si v njih doma, te fizično vleče k njim in še bi lahko našteval. Naravno je, da so ti kraji nosilci pomembnega naboja, ki je po navadi individualen, vezan na posebno doživljanje ali spomin iz posamezne življenjske dobe (domača vas / mesto, šola, univerzitetni študij, potovanje ipd.). A ne vedno. Ko sem prvič obiskal koncentracijsko taborišče Auschwitz – Birkenau, sem ob odhodu začutil podobno občutje, ki me je prevevalo še dolgo časa, in vsakič, ko pomislim na to izkušnjo, me prime želja, da bi spet bil tam. Ko sem stopal proti izhodu po obisku taborišča, mi nekaj ni pustilo, da bi se vrnil “v svet”. Kot da odslej življenje ne bo več isto. Z grozo sem razmišljal, da se je moralo isto dogajati vsem redkim srečnežem, ki so preživel svoj prihod vanj in so imeli možnost, da se vrnejo domov. So kraji, ki jih dejansko tudi ti preprosto ne moreš zapustiti. Zame je bil Auschwitz eden izmed njih. Ne vem, zakaj. Razmišljam o tem. O Auschwitzu smo vsi bolj ali manj veliko vedeli. V konstelaciji naših predstav o svetu je postal simbol največjega propada človečnosti. Toda ko ga obišeš, stvari dobijo čisto drugačno podobo. Auschwitz namreč ni le simbol, ampak krvavo realna entiteta. Verjetno me je iz njegovega simbolnega pomena vzdramila prav možnost, da sem na lastne oči videl, da je bila to resnica, ki jo človeška zavest očitno zmore prepoznati samo v trenutku, ko se z njo sreča na štiri oči in na golih dejstvih. Vprašanje, ki seveda bega vse nas in vse tiste, ki so se prvič srečali z grozoto taborišč, je seveda bilo: kako je do tega sploh lahko prišlo? Metodološka natančnost postopkov, je grozljiva in je tu ne gre opisovati, ker jo domala vsi poznamo. Še bolj grozljivo kot to pa je (bilo) splošno tiho odobravanje, ki se je razvilo v svetu okoli taborišč, ki je spremljal njihov nastanek, rast, razvoj in konec, brez želje ali aktivnosti, da bi se kar koli od tega preprečilo. In ob vsem tem je treba seveda upoštevati, da je spomin edino, kar nas lahko reši pred ponavljanjem takih izkušenj. Toda to je le tolažba, ki smo si jo izmislili, da bi se razbremenili občutka krivde. Če se je Auschwitz zgodil, ni samo krivda nacističnega režima, ampak vsakega izmed nas. Kot pravim, niso zanj krivi le njegovi graditelji in ideologi, zanj so

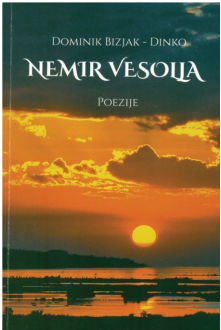
krivi vsi, ki so nasprotovali in ga niso preprečili, smo krivi vsi, ki ne uspemo preprečevati, da bi se dinamike Auschwitza ponavljale, le da pod drugačno lučjo. Kako podedovati krivdo? Z lahkoto. Dovolj, da te prepričajo, da ni si kriv in da je početje naravno in celo nujno. Ob vstopu v Auschwitz je kraljeval napis: delo osvobaja. S perfidno ironijo so snovalci taborišč nalašč privzeli napis, ki bi spodbujal k produktivnosti. Taista produktivnost pa je dejansko pomenila popolno razčlovečenje in človeka – delavca postavila v stanje živine, stroja, ki ga je treba uporabiti, izmučiti in izprazniti. Implikacija je bila pošastna: zato, ker je odvečen, nepotreben. Ko globlje razmišljam o tem, me takoj prešine, da nismo v sodobnem svetu tehnološke obremenjenosti in vlade kapitala tako daleč od Auschwitza. Postavimo za merilo omenjeno geslo “Delo osvobaja”! Dejansko smo prišli do njegove uresničitve, ker je delo ne le osnovno merilo za človekovo uporabnost, ampak tudi njegovega dostojanstva. Ekonomska nadoblast je dejansko delo izenčila z uporabnostjo. Kolikor si produktiven, toliko je tvoja vrednost. In smo spet na začetku kroga. Tokrat pa so nas peljali žejne čez vodo, ker je postalo povsem naravno, da zadoščamo merilom Auschwitza in se nam to zdi samoumevno. Izrazi nelagodja, ki jih novodobni delavci slišimo na vsakem koraku, so: “še dobro, da imam službo, ni pomembno, katero. Pomembno je, da delam”. Prevedemo? “Pomembno je, da sem produktiven, ne da se počutim dobro v tem, kar delam”. Ekonomska logika tretjega tisočletja je s tem početjem pripeljala človeka do novega barbarstva. In ves spomin, ki se je kopičil ob Auschwitzu, se je dejansko preoblikoval na področju ekonomije ter človeka pripeljal do novega razčlovečenja. Sam to početje imenujem novodobno suženjstvo, ko si zasvojen s kapitalizacijo in ne moreš več biti ustvarjalen. Pomembno je, da si produktiven. Le redki ljudje se zavedajo te krute mašinerije (kjer živimo, da delamo, ne delamo, da živimo). Eden od teh je bil tudi klepar napisla Arbeit macht frei. Ko boste natančno pregledali napis, boste videli, da je B iz besede Arbeit obrnjen na glavo. Vedel je, da hočejo nacisti pomen tega sporočila dobesedno obrniti na glavo. Dal je majhen znak, indic, spodbudo k upor. Majhen obliž. Kataplazmo. Ko pa danes govorimo o Auschwitzu, vidimo, da je upornost v človeku zamenjala uklonljivost. In se ne sprašujemo več, zakaj, kako in čemu. Ter postajamo sužnji produktivnosti. Ki naj bi nas osvobajala. Zakaj me torej tak kraj kot Auschwitz vedno znova kliče k sebi? Ker je očitno, da je kraj, kjer se je realizirala človeška objestnost. Njegov najbolj bedni in istočasno najhujšobnejši vzgib. In me opominja, da bomo hočeš nočeš vedno padali v to brezno. Brez dna.

Ob 40-letnici mašništva
Pesniška zbirka
Dominika Bizjaka

Redko se dogodi, da duhovnik posveti svoji obletnici posvečenja knjigo. To je tokrat naredil duhovnik Dinko ob svoji 40. obletnici neprecenljivega daru duhovništva, kot je sam zapisal. Izšla je namreč njegova zbirka pesmi *Nemir vesolja: poezija 2018*, Temnica na Krasu 2018. Dominik Bizjak, Dinko, rojen v Podnanosu, je mladost preživel v Slovenski Istri, ob morju, potem pa ga je Neizpeti Pesnik spremljal mimo Tolmina, Trebuše, Marežge – Truške, Sečovelj in končno je pristal na Vojšćici na Krasu. Dozdeva se mi, da je ob vseh teh življenjskih poteh doživel vseobsegajoči Božji objem. Spominja me na Charlesa Pegia, ko v svoji knjigi *Le Mystere de lacharitiere de Jeanne d'Arc* piše: “Moramo se zveličati skupaj, priti skupaj k Bogu in se mu skupaj predstaviti. Ne moremo trkati na njegova vrata brez drugih. Vsi skupaj se moramo vrniti v hišo našega Očeta. Treba je tudi misliti na druge in delati zanje. Kaj bi nam Bog rekel, če bi prišli k njemu brez drugih in če bi vstopili k njemu brez njih? ”. Duhovnikovo delo in poslanstvo je delo za druge in z drugimi, ne glede na to, kje je kdo kot duhovnik in kako kdo to izrazi. Mi na Boga ne moremo vplivati, saj je Bog ljubezen, prav ta neprecenljiva Božja ljubezen se prepleta

skozi celotno zbirko, samo prisluhniti ji moramo. Bog je ljubezen, ki hoče odrešenje vseh ljudi in nič več! (1 Ja 4,8.16, Rim 5,18) ...

Tudi ob tej pesniški zbirki, kot ob

marsikateri drugi, spoznamo, da smo drug drugemu potrebni, ne samo v materialnih dobrinah, ampak tudi na področju vere, kar izpovedujemo tudi v veru, da verujem v občestvo svetih.

Prepletanje Boga v Dinkovi poeziji je nekaj posebnega. Na prefinjen način je prikazan pesnikov izraz do Boga. Nekje zasledimo v kleti, druge na gmajni ..., vedno pa tako, da ga spoznamo, celo čutimo Božjo bližino ali imamo občutek, kot da nas je Božja bližina prevzela ... Dinku želimo, da bi bila njegova druga pesniška zbirka tudi duhovno bogata in bi tako obogatila vse, ki se bodo z njo srečevali.

Ambrož Kodelfja

DROBICI DOMAČE ZGODOVINE (35) Dimitri Tabaj

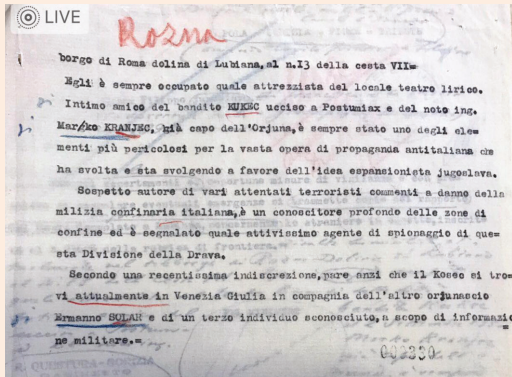
Jože Kuček (8)

V prvi svetovni vojni je bil Kuček na ruski fronti. Ko se je vrnil domov, se je zaposlil kot lesni delavec. Kot rečeno, je bil član Orjune in je že od leta 1918 zbiral orožje in pripravljaj boj proti italijanski okupaciji. Leta 1919 ali 1920 je bil aretiran med prečkanjem meje pri Ravbarkomandi: obtoževali so ga vohunstva. V zaporu je bil mučen in tepen. S pomočjo žlic in ročajev je dvakrat zvrtil luknjo v steno. V drugem poskusu mu je uspelo in je s skupino soujetnikov zbežal v viharne noči, ugrabil čoln in priplul do Istre, prišel do Pivke, nato pa prečkal mejo med Vrhniko in Logatcem. Černaču in Zelenu je vedno pripovedoval, da Italijani ga ne bodo nikoli več ujeli živega. Tudi Černač in Zelen sta bila pripravljena narediti samomor, če bi se znašla v podobnem položaju, saj sta v ta namen nosila malokalibrski pištoli in strup strihnin. V tej luči se zdi zelo verjetno - ali celo gotovo -, da je Kuček padel

na ta način.

Še en tigrovski gverilec je pisal o Kukcu, Jože Vadnjal. Imenoval ga je “samotni volk, nemirni duh, ki je iz dna duše sovražil okupatorja, vedno pripravljeno na kakšno drzno dejanje in na likvidacijo fašističnih nasilnikov in zločincev” in potrdil, da je z Zelenom (ki je leta 1941 padel na Mali Gori nad Ribnico v prvem obožženem spopadu z okupatorjem) in Černačem sestavljal gverilsko trojko, ki “je bila v ogromno oporo borbeni mladini Primorske”. Miličnik, ki je ustrelil Kukca, je bil deležen sprejema pri Mussoliniju, ki ga je poljubil in mu podelil visoko odlikovanje, srebrno medaljo s pripisom, da “ta čin ima značaj simbola in dobrih auspicij” (prevod časopisa Slovenec), medtem ko je bronasto medaljo podelil miličniku Caminadi in v spomin

vetišča fašistične milice ter finančne straže, na primer pod vrhom Vogla in pri jezeru Autaret na meji s Francijo. Medalje so bile podeljene ob obletnici ustanovitve narodne milice. Italijanski tisk je pisal, da “zapečateni bo tudi usoda tistih, ki zamišljajo zarote proti Italiji, pa jih izredni tribunal ni mogel zadeti, ako bi dan obračuna imel priti”. Tone Černač v svojih spominih piše, da je z Danilom Zelenom in Jožetom Dolencem izvedel maščevalni atentat na morilca soborca Kukca v vasi Volče pod Vremščico, v katero je bil miličnik premeščen. Do tal je bila porušena njegova hiša, a Kukčev morilec je ostal živ. Nekateri navajajo, da tudi atentat, v katerem je bil ubit italijanski učitelj Sottosanti, ki je otrokom pljuval v usta, če so govorili slovensko - je bi izveden kot povračilni ukrep za Kukčevo smrt. Nekaj let pred temi dogodki se je vojaško sodelovanje med orjunašem Kukcem in omenjenimi tigrovskimi gverilci prekinilo ali vsaj omejilo na kurirsko dejavnost. Glavni vzrok za to je bila velika samovoljnost samega Kukca. Tigrovci predvsem niso marali dejstva, da se je on vzdrževal s tihotapstvom, čeprav so ga imeli za izredno zanesljivega. Tudi z roparskimi podvigi Orjune se niso strinjali. Kljub temu, ravno zaradi izredne zanesljivosti Jožeta Kukca, so ga ohranili v najlepšem spominu. O tem priča tudi ganljivo pisanje tigrovskega glasila Svoboda leta 1931: “Dokažimo svetu, da smo verni sinovi majke Slave, vredni predhodnikov, kot so Gortan, Bidovec, Kuček, Bajc, ki so dokazali, da je sladka smrt za svobodo”.

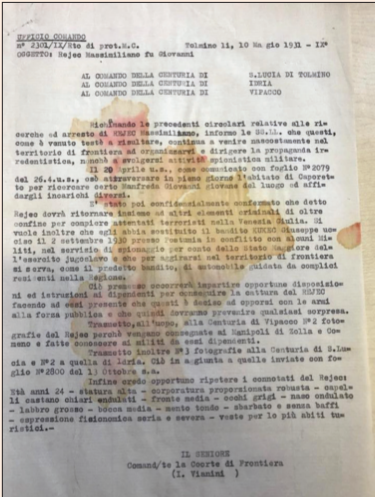
Med najboljšimi drznimi sodelavci Jožeta Kukca policijski viri omenjajo tudi “nevarnega anti-Italijana in jugoslovanskega ekspanzionista” Filipa Kosca, uslužbenca ljubljanske Opere. V knjigi Prvi antifašizem v Evropi Milica Kacin-Wohinz piše, da je Kosce skrival v prostorih Opere v Ljubljani velike količine orožja in razstreliva in da je leta 1941 vse to oddal Osvobodilni fronti.

Italijansko ministrstvo za notranje zadeve in prefektura so policijskim organom posredovali več fotografij Jožeta Kukca (tukaj v uniformi Orjune).

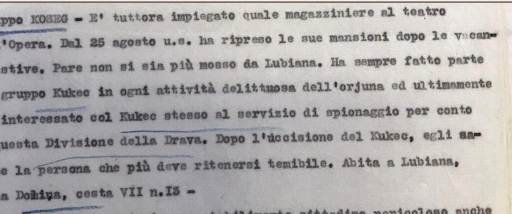

Še ohranjeni ostanki mejnega poslopja ob nekdanji rapalski meji v Hotedršici. Tukaj ali v neposredni bližini naj bi leta 1927 jugoslovanski orožniki aretirali (in takoj izpustili) Jožeta Kukca, kateremu naj bi zaplenili orožje in eksploziv.

V pismu, poslanem poveljstvom stotnij v Sv. Luciji pri Tolminu, Idriji in Vipavi, starešina obmejne kohorte I. Vianini piše, da je Kukčevo vohunsko dejavnost za vrhovni štab jugoslovanske vojske prevzel Maksimilijan Rejec (brat Alberta Rejca, političnega vodje organizacije TIGR, op. p.). V nadaljevanju piše, da se Maksimilijan Rejec giblje v obmejnem pasu na isti način kot pokojni Kuček, tj. z avtomobilom, ki ga vozijo domači sodelavci in zaupniki.

Dokumentacija goriške kvestre in prefektura, ki jo po drugi svetovni vojni hrani Arhiv Republike Slovenije v Ljubljani, nam nudi zanimiv podatek za nadaljnje raziskave o razvoju dogodkov po Kukčevi smrti. V pismu za poveljstva stotnij v Sv. Luciji pri Tolminu, Idriji in Vipavi starešina obmejne kohorte I. Vianini piše, da je Kukčevo vohunsko dejavnost za

Po Kukčevem umoru so se italijanske oblasti zelo bale Filipa Kosca.

vrhovni štab jugoslovanske vojske prevzel Maksimilijan Rejec (brat Alberta Rejca, političnega vodje organizacije TIGR, op. p.). V nadaljevanju piše, da se Maksimilijan Rejec giblje v obmejnem pasu na isti način kot pokojni Kuček, tj. z avtomobilom, ki ga vozijo domači sodelavci in zaupniki. Po mnenju nekaterih so Maksa Rejca leta 1943, ko je bil že eno leto v partizanih, likvidirali komunisti. Med najbolj drznimi sodelavci Jožeta Kukca policijski viri omenjajo tudi “nevarnega anti-Italijana in jugoslovanskega ekspanzionista” Filipa Kosca, uslužbenca ljubljanske Opere. V knjigi Prvi antifašizem v Evropi Milica Kacin-Wohinz piše, da je Kosce skrival v prostorih Opere v Ljubljani velike količine orožja in razstreliva in da je leta 1941 vse to oddal Osvobodilni fronti.

Nov roman Alojza Rebule Ob pritoku Jangcekjanga

Pri tržaški založbi Mladika je pravkar izšlo novo pripovedno delo pisatelja, misleca in esejista Alojza Rebule. Naslov njegovega kratkega romana se nanaša na vizijo, po kateri je katoliška Cerkev svoj sedež začasno premestila iz Rima v vzhodno Kitajsko. Tja jo je pritegnil razcvet Kristusove vere po padcu komunizma, toda v nekaj desetletjih je tudi Kitajsko prekrila atmosfera zahodnega sveta, odtujena nadnaravi. Tako papež Janez Pavel III. po kakšnem stoletju odloči vrnitev svetega sedeža v Rim.

Dogajanje globoko spremlja ostareli zakonski par dveh spreobrnjenih hindujcev, nekam otroško verujoče žene in moža, zaradi študija v Parizu vsega razpetega med verskimi problemi, kljub katoliškemu prepričanju. Roman torej skuša slutiti prihodnost sveta in Cerkve, in to po tem, ko se je Evropska unija po velikih naporih razširila v Svetovno unijo. O romanu je pisatelj Rebula izjavil:

“'Slovenija se mora zavedati, da je del vesolja'. Te besede sem začuden zaslišal od človeka, ki bi jih od njega ne pričakoval, se pravi od politika, čeprav iz mlajše generacije.

Ko se je Slovenija odtrgala od nenaravne Jugoslovanske federacije, je imela pogoje, da se v polnosti razživi v takšnem vesoljnostnem občutju: imela je parlamentarni politični sistem, imela je odprte meje, bila je brez tajne policije. Kako se je torej moglo zgoditi, da je po tridesetih letih postala eno od najbolj duhovno zaprtih območij v Evropi? Vzrok so bile verjetno strukture, nosilke prejšnjega totalita-

rizma, in to začenši na medijskem področju, ki so se ga strastno oklepale. Tako je nad Slovenijo leglo novo, recimo ne demokratično, ampak demokratno enoumje, ki je najbolj prizadelo svobodo duha in samo kulturo.

Tudi iz upora tej kulturi mori se je piscu vsilila knjižica, ki jo zdaj objavlja”.

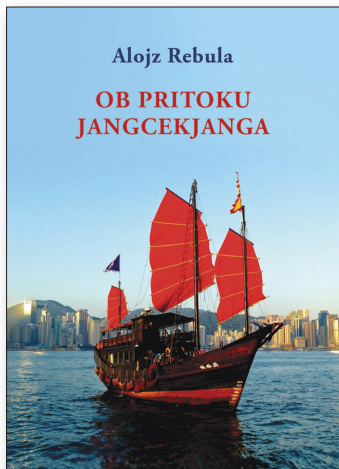
Alojz Rebula se je rodil v Šempolaju pri Trstu 21. julija 1924. Po klasični maturi je diplomiral iz klasične filologije na Univerzi v Ljubljani.

Do upokojitve je poučeval latinščino in grščino na slovenskih višjih srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v Trstu.

Je avtor romanov (Senčni ples, V Sibilinem vetru, Divji golob, Jutri čez Jordan, Kačja roža, Marantha' ali leto 999, Cesta s cipreso in zvezdo, Nokturno za Primorsko, Zvonovi Nilandije), dnevnikov (Ko proti jutru gre, Previsna leta, Oblaki Michigana, Gorje zelenemu drevesu, Iz partiture življenja), zbirk kratke proze (Vinograd rimske cesarice, Snegovi Edena, Arhipel), esejev (Smer Nova zemlja, Ob slovenskem pol dnevniku) in dram (Operacija Timava, Savlov demon).

Njegova dela so prevedena v italijanščino (Nel vento della Sibilla, La peonia del Carso), francoščino (Demain, le Jourdain), nemščino in srbohrvaščino.

Prejel je številna priznanja in nagrade: Prešernovo nagrado za literarni opus, mednarodno nagrado Acerbi, nagrado kresnik za roman Nokturno za Primorsko, za italijanski prevod tega dela je leta 2012 prejel italijansko literarno nagrado Rigoni Stern.

Narodna galerija v Ljubljani

V dar je prejela Umetniško zbirko ACH

Družbeniki družbe Protej so se ob prodaji družbe odločili, da umetniško zbirko ACH, ki obsega skoraj 300 del različnih avtorjev, podarijo Narodni galeriji. Po izvedbi vseh potrebnih aktivnosti je bila podpisana darilna pogodba, s čimer je bila umetniška zbirka tudi formalno predana v last Narodni ga-

družbi Trigano septembra lani se je 35 družbenikov Proteje soglasno odločilo, da gre v primeru umetniške zbirke za veliko narodno bogastvo, ki kot zbirka sestavlja enovito celoto in za katero ne želijo, da se deli in ostane v zasebni lasti, temveč se podari Narodni galeriji. Po izvedbi vseh potrebnih aktivnosti zbirka tako

strstvu za kulturo Damjana Pečnik: “Iskreno se zahvaljujem vsem družbenikom družbe Protej, ki so z odločitvijo o tem, da zbirko podarijo Narodni galeriji, pokazali, da so družbeno odgovorni in da jim je mar naša skupna kulturna dediščina. V letu, ki je posvečeno evropskemu letu kulturne dediščine, je to prav gotovo eden od tistih pozitivnih dogodkov, ki bo mogoče še koga prepričal, kako pomembna je naša kulturna dediščina za posameznika in za družbo kot celoto, in mogoče bomo priča še kakšni podobni donaciji”.

leriji. V prostorih ljubljanskega Grand hotela Union sta pred kratkim direktorica Narodne galerije Barbara Jaki in Peter Krivc, izvršni direktor Axor holdinga, na katerega je bila po prodaji skupine Protej oddeljena umetniška zbirka ACH, podpisala darilno pogodbo, na podlagi katere je Narodna galerija umetniško zbirko prejela v trajno last. Družba ACH je vrsto let podpirala in spodbujala umetniško ustvarjanje ter bila pomembna promotorka umetnosti. Umetniška zbirka ACH je ena največjih zasebnih zbirk na Slovenskem. Omejena je na starejšo slovensko umetnost in s prestižnimi deli izpopolnjuje zastopanje umetnikov, delujočih na slovenskem etničnem območju do sredine 20. stoletja. Ob prodaji družbe Protej francoski

tudi formalno prehaja v last Narodne galerije. Narodna galerija je s tem prejela eno največjih zasebnih donacij v zgodovini obstoja zavoda. “Zelo sem vesela in počaščena ob tako pomembni donaciji. Sredstva za nakupe umetniških del, s katerimi razpolaga Narodna galerija, so namreč zelo omejena in nakup tako velike zbirke iz fonda galerije bi po vsej verjetnosti težko izvedli. Z donacijo je galerija dobila v last eno najpomembnejših zbirk neprecenljive vrednosti, ki med drugim vključujejo dela Ivana Groharja, Riharda Jakopiča, Matije Jame, Ivane Kobilce, Božidarja Jakca in drugih”, je ob podpisu pogodbe dejala direktorica Narodne galerije Barbara Jaki.

Podpis pogodbe je pozdravila tudi državna sekretarka na mini-

Zbor in orkester Slovenske filharmonije v Novi Gorici Zahteven program je osvojil publiko

Foto Tadej Hrovat

38. abonmajsko sezono je Kulturni dom Nova Gorica odprl s koncertom, ki je nastal v sodelovanju z Mednarodnim festivalom za sodobno glasbo Kogojevi dnevi. Obeležil je spomin na okrogli obletnici dveh umetnikov – 100. letnico smrti pisatelja Ivana Cankarja in 20. letnico smrti skladatelja Marjana Gabrijelčiča iz Gornjega Polja. V duhu tega spomina so se na programu prepletala dela teh dveh ustvarjalcev. Pobudo za ta dogodek je podal ter z zborom in orkestrom Slovenske filharmonije izpeljal festival Kogojevi dnevi. Dirigentska paličica je bila v rokah Jere Petrička Hrastnik, mlade dirigentke, ki na Dunaju v tem času tudi zaključuje študij zborovskega dirigiranja. V Novi Gorici je dirigentka z obemaasedbama debitirala.

Program, s katerim je nastopila, je bil zahteven tako v programskem kot tudi interpretativnem smislu, saj se je osredotočal na dela slovenskih skladateljev 20. stoletja. Zbor je v prvem delu zapel dela Marija Kogoja, Marjana Gabrijelčiča in Karla Pahorja. Dramatični lok se je od ekspresionizma in objektivnosti pomikal preko modernističnih kompozicijskih potez k subjektu in romantičnosti, ki jo je predstavljala skladba Očenaš hlapca Jerneja. Zbor se je s tem ganljivim delom, ki vsebuje temeljno humanistično sporočilo o boju delavca za

svojo pravico, globoko dotaknil poslušalcev. Program je v drugem delu tako kot v prvem v estetskih premisah prehajal od bolj radikalnega k manj radikalnemu. Prežet je bil z zvočnostjo, ki je bila odeta tako v poznoromantična občutja do avantgarde. Z orkestrom je izvedla redko slišana dela, kot so Andante za godala Marjana Gabrijelčiča, Klasično uverturo Slavka Osterca in koreografsko simfonično pesnitev, po istoimenski predlogi Ivana Cankarja, Marenko Lucijana Marije Škerjanca. V vsakem primeru so bile za današnji čas te skladbe posebne, čeprav ob nastanku niso izstopale kot izrazito drugačne, saj so bile, kljub drznim kompozicijskim potezom, v okvirih takratnega razširjenega glasbenega okusa.

Zbor in orkester Slovenske filharmonije sta pod taktirko Jere Petrička Hrastnik v Novi Gorici iz-

polnila pričakovanja goriške publike, kljub nekonvencionalnemu programu. Zbor se je izkazal s korektno, jasno in natančno izvedbo, ki je ohranjala visokoustvarjalni nivo. Orkester je presegel s svojo doslednostjo, angažirano igro in z izrednim občutkom do dirigentkinih izvedbenih zamisli. Odgovarjal ji je z zbranostjo in v polnosti sledil njenim ustvarjalnim nameram. Pravilnost v izvedbah se je zrcalila tako v tehničnem smislu kot v lepo zaokroženi interpretaciji. Jera Petriček Hrastnik je za svoj debi s Slovensko filharmonijo k delu pristopila s spoštljivostjo in odgovornostjo, ki se je odsevala v dobri medsebojni igri z glasbeniki, s tem pa tudi v koncertu, ki je bil tudi v muzikološkem smislu tehten prispevek k slovenski glasbi in literarni umetnosti poznega 19. in 20. stoletja.

Metka Sulič

Dr. DANIJELU ČOTARJU

ob prejetju posebnega priznanja za življenjsko delo na področju razvoja sirarstva na slovenskih kmetijah, ki mu ga je podelilo Združenje kmečkih sirarjev

Slovenije ob 20-letnici delovanja,

iskreno čestitamo in mu želimo

še veliko takih uspehov!

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

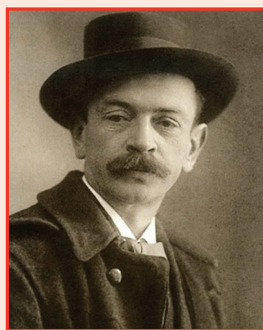
Vladka Tucovič

Cankarjevo leto

V letu, ko obeležujemo stoletnico smrti Ivana Cankarja (1876–1918) in je niz prireditev pod skupnim naslovom Cankarjevo leto namenjen njegovemu spominu, se kar sama ponuja misel, da nanj pogledamo tudi z jezikovne plati. Predvsem nas bo zanimalo, kako se zapisujejo nekatere besede in besedne zveze, povezane z njim.

Še najlažje je ponoviti, da se svojilni pridevnik, ki izhaja iz njegovega priimka, piše z veliko (Cankarjeva književnost, Cankarjev klobuk, Cankarjeva razstava). Velika začetnica svojilnega pridevnika ostaja tudi v lastnih imenih, kot so zemljepisna imena (Cankarjeva ulica, Cankarjeva cesta, Cankarjev drevored, Cankarjev vrh) in stvarna lastna imena (Cankarjev dom, Cankarjeva knjižnica Vrhnika).

V stvarnih lastnih imenih se pojavljata tudi njegovo ime in priimek, ne le svojilni pridevnik kot v prejšnjih primerih (Zavod Ivana Cankarja za kulturo, šport in turizem Vrhnika, Osnovna šola Ivana Cankarja Vrhnika). Prav pri tem pa se pogosto pojavlja težava. Po Slovenskem pravopisu 2001 se namreč imena ustanov, ki se imenujejo po nekom, zapisujejo tako, da je njegovo ime in priimek v roditeljski. Tako je v Koprski osnovna šola, ki se imenuje: Osnovna šola Antona Ukmarja Koper, v Izoli pa Osnovna šola Vojke Šmuc. Poimenovanje, ki tega načela ne spoštuje, je ime osrednje slovenske naravoslovne in tehniške raziskovalne ustanove, to je Institut “Jožef Stefan”. Osnovne šole po Sloveniji, ki se imenujejo po Ivanu Cankarju in jih je kar precej (od Vrhnike do Ljubljane, Trbovelj in Ljutomer), se pravilne oblike držijo. Da je v zamejstvu slika drugačna, vemo (Nižja srednja šola Ivan Cankar, Nižja srednja šola Srečko Kosovel

itd.). Slišala sem razlago, da naj bi se Slovenci v Italiji roditeljske oblike, ki vsebuje končnico -a (Ivana Cankarja) izogibali, zato da ne bi italijanski sodržavljeni mislili, da se šole imenujejo po samih ženskah (po Ivani, Franceti, Jožefi itd.). Zelo bi bila vesela in hvaležna, če bi mi kdo pokomentiral to domnevo.

Iz samostalnika Cankar lahko tvorimo še druge besede, ki pa niso imena, npr. *cankarjanec* je Cankarjev posnemovalac oz. njegov privrženec, *cankarjanski* je tak kot pri Cankarju, *cankarjeslovce* je, kdor se raziskovalno ukvarja s Cankarjem, *cankariana* pa so Cankarjeva dela in literatura o njem. Predvsem za pridevnik *cankarjanski*, ki se piše z malo, je treba poudariti, da to ni svojilni pridevnik Cankarjev, ki se piše z veliko, pač pa običajen lastnostni pridevnik (podobno še: prešernovski, pahorjevski, rebulovski slog itd.).

Prejle sem omenila tudi Cankarjev vrh. Gre za del vzpetine nad Ljubljano, ki je del širšega Rožnika. Beseda vrh se piše z malo iz dveh razlogov. Prvi je ta, da se občne besede gora, vrh, hrib itd., ki označujejo vzpetino, pišejo z malo (Šmarna gora, Matajurski vrh, Sinji vrh, Petričev hrib), drugi pa je ta, da Cankarjev vrh ni samostojna naselbina, je del kraja, naselja oz. naselbine, ki se imenuje Ljubljana – če je del kraja, ne pa kraj sam po sebi, se piše z malo (v Ljubljani se enako pišeta še Dolgi most in Rožna dolina). Z veliko se piše beseda Vrh, kadar je del krajevnega imena, npr. prva beseda v imenu: Vrh sv. Mihaela ali druga beseda v imenu: Sladki Vrh. Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

JEZIKOVNICA

48

Kratke

Nov roman Marija Čuka Prah bodo predstavili v Gabrovcu

Slovenska književnost se bo te dni obogatila z novim romanom, ki je pričevanje povojne poti slovenske narodne skupnosti v Italiji in potrebe posameznika, da najde pot iz družbenopolitičnega močvirja, ki neizprosno razjeda življenjski tloris. Vzporedno roman opisuje hrepenenje, iskanje smisla in beg iz eksistencialne praznine. Novo pripovedno delo je napisal Marij Čuk in ga naslovil Prah. Izšlo je pri tržaški založbi Mladika, premierno pa ga bodo predstavili v torek, 16. oktobra, ob 19. uri v prostorih Društvene gostilne v Gabrovcu (zgonska občina). O najnovejšem prodornem Čukovem romanu bosta spregovorila deželni svetovalec Igor Gabrovec in zgodovinar Borut Klabjan, večer pa bo oplemenitil še nastop Dekliškega pevskega zbora Igo Gruden iz Nabrežine pod vodstvom Mirka Ferlana. Predstavitve bo ob sodelovanju krajevnega kulturnega društva Drago Bojan.

V Pristanišče bo tokrat priplula Rdeča Kapica

Po uspešnem začetku se na sedežu zborov v Devinu nadaljuje sobotno jutranje srečanje s svetom lutk, domišljije, lepe govorice in gledališča. V soboto, 13. oktobra, bo ob 10. uri v Lutkovnem gledališču Pristanišče na sporedu druga od štirih predstav abonmaja Čoln. V goste prihaja tokrat Lutkovno gledališče Kranj z izvirno priredbo svetovno znane pravljice bratov Jacoba in Wilhelma Grimma Rdeča kapica. Kdo ne pozna zgodbe o deklici, ki gre čez gozd na obisk k babici? Na poti sreča volka...

Lutkovno gledališče Kranj deluje od leta 1991 in uprizarja predstave tako za otroke kot za odrasle. Do leta 2009 je delovalo v gradu Kiselstein v Kranju, trenutno pa je brez prostorov in gostuje na različnih prizoriščih.

Režiser, ki je priredil zgodbo o Rdeči kapici, je Cvetko Sever, za scenografijo in osnutke predstave je poskrbel Saša Kump. Lutke, marionete siciljanke, je izdelal Dušan Soklič. Za glasbeno spremljavo skrbi sam izvajalec predstave, animator Boštjan Sever, ki otroke rad popelje v čarobni svet lutk, žive igre in glasbe. Naslednja, tretja predstava bo na sporedu v soboto, 20. oktobra, ko bodo otroci stopili na krov ladje Lutkovnega gledališča Zapik in zapluli proti novi dogodivščini s Pravljico o Mezinčku, v režiji Jelene Sitar. Pobudo prireajo Devinski lutkarji, v sodelovanju z Devinskim vrtem ustvarjalnosti, Devinskim mladinskim krožkom, OPZ Ladjica in MoPZ Fantje izpod Grmade ter s pomočjo Slovenske prosvete, Zadrugne kraške banke, podjetjem PrimoAroma in pokroviteljstvom Občine Devin Nabrežina.

Obiskovalce gledališča prosimo, da pridejo na sedež zborov v Devinu pol ure pred začetkom predstave. Za dodatne informacije: fb stran: DMK Devinski mladinski krožek, e-pošta: devinskimladinskikrozek@gmail.com.

Devin / Lutkovno gledališče Pristanišče

Lutke za otroke in kamišibaj za odrasle

V soboto, 6. oktobra, dopoldne se je na sedežu zborov v Devinu začel niz predstav, ki ga prireja Lutkovno gledališče Pristanišče. Domača lutkarska skupina je za širšo publiko otrok od Opčin do Romjana predstavila priredbo znane Pavčkove rimane povesti *Juri Muri*. Mali udeleženci so pred predstavo in po njej pridno risali in barvali ter se naučili nekaj manj znanih slovenskih besed, saj so lutke zelo dobri učitelji. V popoldanskem urah pa je bila v Devinu še predstava za mladino. Devinski mladinski krožek je namreč vabil na večer japonskega pripovednega gledališča v slikah, se pravi kamišibaj predstavo, ki jo je izpeljal Jure Engelsberger iz Ljubljane. Uveljavljeni ilustrator otroških in mladinskih knjig, a tudi stripov in časopisnih ilustracij, je za mizno gledališko omarico ustvaril niz imenitnih ilustracij in s svojim doživetim pripovedovanjem občinstvo popeljal v podoživljanje najmočnejših prizorov Levstikovega *Martina Krpana*, poezije Tomaža Pengova *Daj, pomisli*, taborniške ponarodele

dekleta, ki se po uničujoči svetovni katastrofi polnoma istoveti z ribo in naravo in drugim dekletom, ki postane glavna direktorica svetovnega holdinga, ki nadzoruje trgovino s pitno vodo. Prav ob tej nekajminutni predstavi smo lahko spoznali, kako je kamišibaj izredno moderna oblika gledališča, saj uporablja tudi filmske prvine, da nagovori gledalca. Pri tej uprizoritvi in Teti je Juretu, ki je tudi igral na kitaro, pomagala žena, Jerca Cvetko.

Kakšne so zmogljivosti kamišibaja, smo spoznali tudi ob avtorski slikovni pripovedi *Tobačna alkimija*, medtem ko je Jure Engelsberger svoj nastop sklenil z mojstrsko recitacijo poezije *Panter*, ki jo je napisal Rainer Maria Rilke. Avtorske ilustracije so silno sporočilo verzov še bolj izpostavile. Bil je to intenziven in doživet večer, ki je v hitrem, skoraj televizijskem tempu predstavil velike izrazne možnosti japonskega kamišibaja in istočasno, kot vsaka dobra gledališka govorica, pustil v udeležencih večera globoke vtise.

LT

Ponedeljkov večer DSI / Govor je bil o solidarnosti

Dobrodelnost je dolžnost vsakega kristjana

Večer, naslovljen *Solidarnost, več kot dobrodelnost*, so v Društvu slovenskih izobražencev izoblikovale tri gostje, in sicer Jožica Ličen kot predstavnik slovenske Karitas, Veronika Gerdol za Dobrodelno društvo in Ivica Švab za Vincencijevo konferenco v sodelovanju s Socialnim tednom, ki je potekal v Sloveniji od 27. septembra do 6. oktobra. Beseda je tekla o solidarnosti kot širšem pojmu dobrodelnosti, saj postavlja v ospredje odnose med posamezniki in njihovo vključevanje v skupnost.

Jožica Ličen, ki je v Peterlinovi dvorani že domača obiskovalka zaradi Umetnikov za Karitas, je tokrat predstavila delovanje Karitas. Ta je bila ustanovljena 1. maja 1990, ker je bila do takrat prepovedana. Po statusu je mlada organizacija in je prav zato tako zaživel, saj so ljudje čakali, da lahko pokažejo, da so kristjani, ki udeležajo dobra dela in pomagajo ljudem v stiski. Karitas z veliko začetnico je organizacija, z malo pa predstavlja dolžnost vsakega kristjana.

V Sloveniji je šest škofij, gospa Ličen izhaja iz koprške. Ko je bila ustanovljena, je sama ravno dobila odločbo o upokojitvi, naslednji dan pa je začela delati pri Karitas. V Sloveniji je po škofijah enajst tisoč prostovoljcev. Glavni vir pomoči so darovi dobrih ljudi in prostovoljno delo, pomaga pa tudi Evropska unija, saj od leta

2006 delijo evropsko hrano. Ko so leta 2010 začele zapirati tovarne, so lahko ljudem pomagali s to hrano. Ustanovili pa so tudi zavod s specifičnimi programi. V Šempetru in Solkanu delujejo Materinski zavod, varna hiša za matere in

ske, verske ali rasne opredelitve. Osrednjo pozornost namenja mladim. Deluje na področju družbene pomoči, kulturnih in vzgojnih posegov v korist pripadnikom slovenske narodne skupnosti. Pomaga potrebnim družinam šoloob-

Foto damj@n

hiša za brezdomce v Ajdovščini. Delujeta tudi program Vrtnica, to so zdravljeni alkoholiki, ki jih družina ne sprejme več in se sami pobirajo z delom, ter Zavod Pelikan, ki nudi pomoč zasvojenim osebam in njihovim svojcem. Vsako leto pri koprski Karitas razdelijo petsto ton hrane in šolske potrebščine za dva tisoč otrok. Pobrateni so s Karitas iz Banjaluke, sodelujejo pa tudi z avstrijsko Karitas.

Drugo realnost pri nas predstavlja Slovensko dobrodelno društvo, ki je bilo ustanovljeno v Trstu 14. aprila 1948 kot prostovoljno združenje, ki teži k uresničevanju družbene solidarnosti. Pri tem nima dobičkonosnih namenov in ni vezano na politično-strankar-

veznih otrok pri kritju manjših stroškov, kot so šola in naravi, gledališke predstave, naročnine na otroški reviji Pastirček in Galeb, zavarovanja, šolski izleti ipd., univerzitetnim študentom pa enkrat letno podeljujejo štipendije Mihael Flajban in Irena Srebotnjak. Veronika Gerdol je pristopila k društvu, ker so bili starši odborniki in je bila doma vzgojena k prostovoljnemu dobremu delu, poleg tega je bila aktivna skavtinja, to načelo pa je utrdila tudi na Združenem zavodu v Devinu, kjer imajo na programu tedensko prostovoljno delo. Glede razlike besed solidarnost in dobrodelnost je razložila prvo kot horizontalno, da pomagamo drug drugemu, dobrodelnost pa je vertikalna,

saj je izjemno pozitivno, da daruješ nekaj pomembnega, kar ti je drago, po navadi svoj čas. Pri tem pa cilj ni zahvala drugih.

Ivica Švab je predstavila še Vincencijevo konferenco, skoraj dvesto let staro ustanovo, za katero marsikdo zmotno misli, da jo je ustanovil sv. Vincencij. Njen ustanovitelj je Friderik Ozanam, ki je v Parizu leta 1833 za zavetnika izbral sv. Vincencija, ker se je posvečal revnim. Bil je proglašen za blaženega. Laiki naj bi skrbeli za vitalnost katoliške vere in pomagali bližnjemu,

saj naj bi videli Boga v revnih in bolnih. Skupine prostovoljcev so se iz Pariza razširile po celi Evropi in v Ameriko. Danes je Vincencijeva konferenca prisotna v 152 državah. Po svetu deluje 44.600 konferenc. V Italiji se je razvila v Rimu leta 1842. Deluje v okviru župnije in raste iz vere. Osrednji odbori, v okviru katerih delujejo menze, sprejemni centri in delo po zaporih, so povezani v vsedrjavno federacijo.

Delajo za odpravo revščine in stiske, saj je vsak človek vreden dostojanstva. Leta 1947 je bila ustanovljena slovenska Vincencijeva konferenca, ko je prof. Laura Abram, takrat stara dvajset let, z drugimi dekleti začela razdeljevati ameriške pakete pomoči potrebnim. Nadaljevale so s kolonijami za mlade. Danes so številke bolj skromne. V Trstu deluje pet župnijskih konferenc, izmed katerih so tri najbolj aktivne, štejejo pa manj kot štirideset članov. Žal upada skrb za tako obliko delovanja na dobrodelnem področju v župnijah. V debati ob koncu večera so ugotavljali, da je od naših skupnih 350 organizacij samo pet dobrodelnih.

Metka Šinigoj

Projekt Recruiting day

"Na razpolago je več kot sto delovnih mest!"

"Želim si takih pobud, ki dajejo našim državljanom, ki so se znašli v delovni stiski, odgovore na vprašanja o zaposlitvi", je uvodoma dejal guverner dežele Furlanije Julijske krajine Massimiliano Fedriga na predstavitvi pobude Recruiting Day.

"Naš projekt ni namenjen samo nuji nekaterih odgovorov, ampak želi ponuditi nova delovna mesta brezposelnim v sektorju ladjedelniške industrije", je poudaril predsednik Fedriga. Na dogodku, ki je bil v ponedeljek, 1. oktobra, v prostorih deželne palače na ulici Carducci v Trstu, so predstavili sporazum, ki so ga podpisali Dežela FJK, Občina Tržič, Confindustria Venezia Giulia in pristojni sindikati. Poleg deželnega predsednika so bili prisotni tudi ostali podpisniki dokumenta, tržaška županja Anna Maria Cisint, predstavnik Confindustrie Venezia Giulia Michele Cecotti ter deželna odbornica za delo Alessia Rosolen. Fedriga je izjavil, da se projekt začneja s pozitivnimi številkami: "Imamo že na razpolago več kot sto delovnih mest, kar

lahko primerjamo odprtju srednje velikega podjetja".

Pristojni deželni uradi so brezposelne na območju občine Tržič in Devin - Nabrežina opozorili na pobudo s približno 6000 elektronskimi sporočili in z informa-

tivnimi telefonskimi klici. Guverner je pojasnil, da si želijo sinergičnega sodelovanja med institucijami in javnimi - zasebnimi podjetji z namenom, da bi ponovno zagnali deželno gospodarstvo. Deželna vlada želi podobno sporazum, ki je tokrat namenjen le ladjedelniški industriji, napraviti tudi drugim delovnim sektorjem, kot na primer sektorju pohištva, ki se že dalj

časa sooča s krizo.

"Skupaj s podjetji moramo načrtovati vrsto ukrepov, nujno je prisluhniti potrebam produktivnih sektorjev, kajti večkrat so javne ustanove pripravile razne pobude brez nikakršnega poznanja realnega stanja in potreb podjetij", je obrazložil Massimiliano Fedriga, ki je delovnemu sektorju namenil posebno pozornost.

Tako imenovani Recruiting Day oziroma dan zaposlovanja so organizirali 4. oktobra v občinski hiši v Tržiču. Deželna vlada je poiskala dvajset uspešnih ladjarskih podjetij, ki trenutno iščejo delovno silo. Podjetja iščejo varilce, tesarje, električarje in druge usposobljene kadre, ki bodo predstavljali prihodnost uspešnih podjetij.

Na srečanju so zainteresirani oddali osebne curriculumume in se nato pogovorili z delodajalci. Srečanje je bilo seveda odprto vsem državljanom, ki iščejo zaposlitev.

V zvezi s tem je predsednik Fedriga še pojasnil, da si deželna vlada prizadeva, da bi naši usposobljeni delavci ponovno dobili primerno dostojanstvo in družbi: "V kratkem si želimo odobriti zakon, ki bo nudil podjetjem, ki bodo sodelovala pri naši pobudi, določena finančna sredstva in ugodnosti".

MAN

Boljunec / Slovesno odkritje spomenika

V spomin na padle vaščane v prvi svetovni vojni

Kljub neugodnim vremenskim razmeram sta sobotna proslava in odkritje spomenika padlim vaščanom v prvi svetovni vojni v Boljuncu popolnoma uspela. Slovesnost se je začela v popoldanskih urah s štirijezično sveto mašo v boljunski cerkvi sv. Janeza Krstnika. Bogoslužje, ki ga je vodil dekan in škof vikar Anton Bedenčič ob somaševanju gospoda Borisa Čobanova ter Riccarda Donaja, je spremljalo petje domačega cerkvenega pevskega zbora. V homiliji je dekan Anton Bedenčič prisotne spomnil, naj se zahvalimo vsak dan Bogu, da v naši Evropi, ki temelji na krščanskih vrednotah, ni vojn. V imenu organizacijskega odbora je prisotne pozdravil arhitekt Davide Štokovac, ki si je tudi zamislil, kakšen naj bo spomenik. Med prisotnimi gosti naj omenimo predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja, deželnega svetnika Igorja Gabrovca, deželnega svetnika Danila Slokarja, namestnico generalnega konzula Republike Slovenije konzulko Tanjo Mljačevo, avstrijsko konzulko Sabrino Strolego ter predstavnika avstrijskega črnega križa Österreichisches Schwarzes Kreuz. Poseben slavnostni pečat so dogodku dali tudi vojaki v avstro-ogrskih uniformah z izvirnimi prapori, ki so spominjali na stare čase habsburške monarhije. V nabito polni cerkvi je bilo prisotnih tudi veliko Boljunčank in Boljunčanov v slovenski narodni noši.

Po bogoslužju je bil drugi del slovesnosti, zaradi neugodnih vremenskih razmer, tudi v notranjosti cerkve. Kulturni program, ki sta ga povezovala Jasmina Gruden in Matej Succì, so oblikovali MoPZ Fantje pod latnikom iz Boljunca, MePZ Tončka Čok iz Lonjerja, oba zbora vodi Manuel Purger, in Ženski cerkveni pevski zbor iz Boljunca

in Doline pod vodstvom Nataše Smotlak ter učenci vaše Osnovne šole Fran Venturini. "Boljunski padli v prvi svetovni vojni so v glavnem preminuli v Galiciji, na Tirolskem in še na nekaterih bojiščih", je povedal med nagovorom zgodovinar Vili

župan Sandy Klun odkril spomenik. Spominska plošča zdaj krasí severno fasado stare lekarne, ki je obrnjena proti Dolini Glinščice, tako da jo bodo lahko opazili tudi vsi mimoidoči obiskovalci naravnega rezervata. Na vrhu kamnite plošče je vklesan

Foto damijon

Prinčič. Njihov spomin v župnijskih matičnih knjigah k sreči ni zbledele. Župnijski arhiv je nudil raziskovalcema Silvestru Metliki in Stojanu Glavini dragocene podatke pri iskanju padlih. Našli so 21 imen Boljunčanov, seznam pa ni popoln, kajti pokojne vojake so po navadi vpisovali v registre na kraju, kjer so umrli, in ne v rojstnih arhivih. Predsednik društva Zenobi, Roberto Todero, ki je prinesel pozdrav tudi predsednika štajerske sekcije avstrijskega Črnega križa, ki vzdržuje avstro-ogrska pokopališča po svetu, je izrekel besedo zahvale organizatorjem in vaščanom, ki so zapolnili pomembno vrzel in na tak način počastili prednike. V imenu boljunjske Srenje je spregovoril njen predsednik inženir Izidor Sancin, ki je dejal, da je boljunjska Srenja v spomin padlih vaščanov z vso močjo podprla ta projekt. V dežju je nato krenil spreved, s prapori in vojaki v avstro-ogrskih uniformah in domačimi narodnimi nošami na čelu, do glavnega trga, kjer je dolinski

verz poezije, ki je bila objavljena leta 1921 pri Goriški matici. Napisala jo je Fani v spomin na padlega brata. Verzi se takole glasi: "Počivaj v miru, ljubi brat! Pozdravljen v duhu tisočkrat! Nasvidenje tam onkraj groba, kjer neha boj in smrt in zloba". Na levi strani spomenika pa je vklesan seznam imen padlih Boljunčanov; na desni strani je pet avstrijskih križev, ki spominjajo na vsako leto prve svetovne vojne. V spodnjem kotu spomenik krasí habsburški dvoglavi orel, ki predstavlja obdobje prve svetovne vojne; tam je še posvetilo v naših deželnih jezikih - slovenščini, hrvaščini, italijanščini in nemščini.

MAN

Govor Vilija Prinčiča

Cenjeni gostje, spoštovani predstavniki oblasti, društev in institucij, dragi vaščani Boljunca in okoliških krajev! Boljunec bo danes doživel zgodovinski dan, ki se odraža v spominu na vaščane, ki jih je avstro-ogrski cesar poklical pod orožje

in se po strahotah 1. svetovne vojne niso več vrnili na svoje domove.

Najprej bi se zahvalil pripravljalnemu odboru te lepe in s pomenom nabite pobude, da so me povabili v Boljunec, da izrečem nekaj misli o tistem krutem obdobju izpred stotih let. Čez manj kot mesec dni se bo iztekla stoletnica dogodkov, ki so vsej Evropi povzročili strahotno razdejanje in milijone mrtvih, tako med vojaki kot tudi med civilisti. Vojaki so umirali na frontah in v

vojaških bolnišnicah v zaledju vojnih žarišč, civilisti pa so umirali v begunskih taboriščih zaradi pomanjkanja in pomanjkljive zdravniške nege. Zaradi istih vzrokov pa so umirali tudi doma, zlasti v drugi polovici vojnih let, ko je v prejšnjem bogati Avstro-Ogrski zavlada huda beda. Vojni naporji so monarhijo popolnoma izčrpali in jo spravili na kolena, kar so občutili tako vojaki na frontah kot tudi civilno prebivalstvo. Poleg tega se je

osemnaajstega leta pojavila še španska gripa, ki je v Evropi pobila več ljudi kot sama vojna. Pomanjkljiva zdravstvena nega in skoraj popolna odsotnost ustreznih zdravil, pa tudi popolno razsulo družbenopolitičnega življenja v večini evropskih držav so botrovala, da se je nalezljiva bolezen hitro širila med izčrpanim prebivalstvom, ki hudi bolezni ni bilo kos.

Danes pa smo se zbrali, da svoje misli namenimo našim nonotom in pranonotom, ki so se morali že poleti 1914 leta odzvati cesarjevemu pozivu, obleči vojaško uniformo in po krajšem usposabljanju odpotovati na razne fronte. Od dvajset do petindvajset let stari fantje so ob zagotovilu, da bodo kmalu zopet doma, bili poslani v daljne dežele, o katerih mnogi od njih niso nikoli slišali. Pisma so prihajala iz vzhodne Bosne, z reke Drine in iz krajev v Srbiji, prihajala pa so tudi iz še bolj oddaljene dežele, ki so ji pravili Galicija.

/ str. 14

Obvestila

Lutkovno gledališče Pristanišče vabi na lutkovno predstavo Rdeča kapica, v izvirni priredbi Lutkovnega gledališča Kranj, ki bo v soboto, 13. oktobra 2018, ob 10. uri, na sedežu zborov v Devinu, 62/L.

Društvo Rojanski Marijin dom vabi v soboto, 13. oktobra, na srečanje z misijonarko Anko Burger, ki deluje v Ruandi. V sliki in besedi bo prikazala državo in njene prebivalce ter svoje misijonsko delovanje. Srečanje bo v rojanskem Marijinem domu (ul. Cordaroli, 29) ob 17. uri.

Društvo Rojanski Marijin dom vabi v soboto, 13. oktobra, na srečanje z misijonarko Anko Burger, ki deluje v Ruandi. V sliki in besedi

bo prikazala državo in njene prebivalce ter svoje misijonsko delovanje. Srečanje bo v rojanskem Marijinem domu (ul. Cordaroli, 29), ob 17. uri.

Založba Mladika in KD Drago Bojan vabita na predstavitev novega romana Marija Čuka "Prah", ki bo v torek, 16. oktobra, ob 19. uri v Društveni gostilni v Gabrovcu.

Vincencijeva konferenca vabi člane, sodelavce in vse, ki jim je pri srcu delo na humanitarnem področju, na občni zbor volilnega značaja, ki bo v sredo, 17. oktobra 2018, ob 16. uri, v Peterlinovi dvorani v ul. Donizetti 3, I. nad.

Darovi

Za rojanski cerkveni pevski zbor daruje Lizeta Janežič 20 evrov.

Kratke

Razpis podpore za študente

Slovenski visokošolski sklad "Sergij Tončič" razpisuje podpore za akademsko leto 2018/2019 rednim študentkam in študentom, ki so vpisani v dodiplomske in podiplomske visokošolske študijske programe. O številu podpor in zneskih bo odločal odbor Sklada. Prednost imajo študenti, ki imajo slabe materialne razmere.

V skladu s statutom Sklada morajo prosilci imeti stalno bivališče ali biti rojeni v Furlaniji Julijski krajini. Vsi zainteresenti naj proučijo, ki mora vsebovati številko telefona, mobitela in naslov elektronske pošte, priložijo fotokopijo osebne dokumenta, curriculum vitae, potrdilo o dokončani višji srednji šoli s slovenskim učnim jezikom, potrdilo o vpisu na fakulteto in izpis opravljenih izpitov, družinski list in obrazec ISEE. Dokumentacijo naj prosilci pošljejo po pošti ali vročijo osebno v zaprti ovojnici na sedežu Sklada (Slovenski visokošolski sklad "Sergij Tončič", ulica Ginnastica 72, 34142 Trst). Reševali bodo prošnje, dospele **do najkasneje 16. novembra 2018**. Razpis je objavljen tudi na spletni strani sklada (www.skladtoncic.org). Za dodatne informacije pišite na info@skladtoncic.org.

Vabilo na predstavitev dveh pesniških zbirk Elene Cerkvenič

V petek, 12. oktobra, ob ob 17.00 pri Svetem Ivanu, v knjižnici Fabio Saffi, ul. San Cilino 101, srečanje, na katerem bo Elena Cerkvenič predstavila v italijanščini - ob posegih v slovenščini - svoji dve zbirki pesmi, ki jih je napisala v italijanščini. Prva je izšla leta 2009 z naslovom *amore chissa' se*, pri Editrice Libreria San Marco, Trst, druga pa leta 2012 z naslovom *sapor di vini* pri založbi Ibis Kos Editrice Risolo, Empoli. Članek o tem je bil objavljen v sredo, 9. maja 2012, na kulturni strani Primorskega dnevnika (avtorica: Sanela Čoralič). "Poezije Elene Cerkvenič izvirajo iz lastnih doživetij okolja, posebno poudarja avtorica eksistencialne in socialne teme. Ali je za posameznike možno, da bi soustvarjali okoliščine, da bi se razvile nove vrednote, ki bi pripomogle k prenovitvi in obnavljanju človeštva ter človeštvo usmerjale v osebno kulturno rast ter v spreminjanje družbe, z namenom napredovanja in razvoja civilizacije? Ali je to utopija v današnjem svetu? Ali je to možno? Vera v človeštvo, katoliška vera, druge religije, lahko pripomorejo k spreminjanju človeka, v smer etičnosti in vsesplošne kulturne in družbene rasti? Poezije Elene Cerkvenič vabijo k razmišljanju o raznih temah - bioetičnih, socialnih - revščina, stigmati, nasilje nad ženskami, ljubezen, erotičnost, fašizem, ki so ga pretrpeli naši predniki, fobje - in k spreminjanju, samokritičnosti in h kulturni rasti". Ob tej priložnosti bo Elena Cerkvenič predstavila dobrodelno pobudo *Sanje za Mirjam*, s katero želi počastiti spomin na profesorico Mirjam Brajkovič, predvsem se spominjati na etične vrednote, ki jih je Mirjam Brajkovič gojila v svojem življenju, ter na profesionalnost, ki jo je s svojim skrbnim delom vedno dokazala. Vabljeni bralke in bralci Novega glasa, da se srečanja udeležijo in da vzpodbujajo pogovor v medsebojnem prijateljskem vzdušju.

18. Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Prireditve na Tržaškem

Koroški kulturniki se bodo tržaškemu občinstvu najprej predstavili v **ponedeljek, 22. 10. 2018**, ko bo ob 20.00 v Peterlinovi dvorani, ulica Donizetti 3, odprtje razstave Izidorja Sterna, Umetnine na porcelanu; ob 20.30 bo sledila predstavitev publikacij Tiha zemlja (urednik Nužej Tolmaier, glasbeni urednik Egi Gašperšič), pesemsko izročilo z Radiš in iz okolice, KKZ / SNI Urban Jarnik / JSKD, 2017; Lenčka Kupper, 80 pesmi ob 80-letnici, KKZ / NSKS / Mohorjeva 2018. V **četrtek, 25. 10. 2018, ob 20.00** bo recital Janka Krištofa: Krst pri Savici Franceta Prešerna (Tonč Feinig glasba), na Opčinah v Finžgarjevem domu na Dunajski cesti 35. V **petek, 26. 10. 2018, ob 20.00** bo srečanje mladinskih zborov v cerkvi sv. Ivana v Trstu. Nastopajo Vesela pomlad z Opčin, MIPZ Emil Komec iz Gorice, Vokalno-instrumentalna skupina Sanje s Suhe. Soprijeditelj je Zveza cerkvenih pevskih zborov. V **soboto, 27. 10. 2018, ob 10.00** bo Lutkovna predstava Radovedni slonček (po Kiplingu jo je priredil Tine Varl) na sedežu zborov v Devinu 62/L. Igra Lutkovna skupina Mladi Celovčani SKD Celovec v režiji Brede Varl (glasba Katarina Hartmann).

Nabrežina / Gledališka predstava

Kje si, Urška zala?

V nedeljo, 7. oktobra, je na odru kulturnega doma Igo Gruden v Nabrežini pred polno dvorano zaživela gledališka predstava *Kje si, Urška zala?* v izvedbi srednješolske gledališke skupine Tamara Petaros z Opčin. Ponovitev predstave, ki je bila premierno uprizorjena v lanskoli sezoni v Finžgarjevem domu na Opčinah, je organizirala Zlata gledališka mreža v sklopu Jesenskih sladogledov, niza gledaliških srečanj, ki mladim igralcem in igralkam amaterskih dramskih skupin dajejo možnost, da se ponovno izkažejo s svojimi igrami in se predstavijo pred drugačno publiko.

Avtorica besedila Vika Šuštar nam s svojo igro ponuja odgovor na vprašanje, ki si ga je najbrž postavil že marsikdo od nas: kaj se je zgodilo s prevzetno Urško, potem ko jo je Povodni mož od-

vlekel s sabo na dno Ljubljane? France Prešeren je svojo znano pesnitev končal z verzi: "Vrtinec so vid'li čolnarji dereč, / al' Urške videl nobeden ni več". Gledališko igro uvajata prav ta verza: avtorica torej nadaljuje tam, kjer je veliki pesnik končal. Urška, ki jo upodablja Lucija Žerjal, se znajde v popolnoma neznanem podvodnem svetu. Tam jo sprejmejo vodne vešče, v vloži katerih se predstavijo Monika Bogatec, Ksenija Štekar, Daniela Sannino, Francesca Vremec, Tanja Knez, Nika Simonič in Mija Škerlavaj. To so grda, umazana, zlobna bitja, ki se prelepi Ljubljancem gnusijo. Urška je obupana: njej, ki je vajena vsega razkošja, rečna kuharica (Petra Štrajn) ponuja alge in žabjo mrežo ... pa še Povodni mož (Benjamin Kralj) ne izgleda več tako le-

po kot prejšnji večer na plesu. Vsi trdijo, da iz tega sveta ni izhoda, a Urška je prepričana, da mora obstajati način, da pobegne. Njene zaveznice postanejo prav vodne vešče, ki ji sicer ne pomagajo pobegniti, vendar pa na svoj način - in s pomočjo prav

posebnega prijatelja, Ljubljanskega zmaja, ki mu glas posodi Boštjan Petaros - poskrbijo, da postane njeno bivanje na dnu Ljubljane nekoliko bolj znosno. Predstava, ki jo je openska skupina naštudirala pod vodstvom režiserke Manice Maver in njene asistentke Ksenije Vremec, je zanimiva in dinamična, zaznamuje pa jo tudi presenetljiv razplet. Gre za zgodbo, ki nagrajuje tako mlado kot tudi starejše občinstvo.

Izvirno glasbo za predstavo je napisal Niko Trenč, Vida Petaros pa je poskrbela za koreografije. Scenografijo in kostume sta ustvarili Magda Samec in Veronika Škerlavaj. Za razsvetljavo in video projekcijo je skrbel Erik Geletti.

Moja Petaros

Trst / KCLB: koncert v sklopu projekta Spomini 1918-2018

Slovenska filharmonija: imenitna izvedba Requiem

Dogodek v glavni dvorani opernega gledališča Verdi v Trstu je že v osnovi velik izziv, ko nastane v samostojni organizaciji kulturnega centra. Enkratno gostovanje Slovenske filharmonije v Trstu pa je postalo v nedeljo, 7. oktobra 2018, še večji izziv zaradi nadpovprečno velikega števila sočasnih kulturnih dogodkov. Sredi vrveže blizajoče se Barcelane je Trst dejansko ob istem času ponujal v stolnici edinstveni koncert združenih pevcev "treh Slovenij" (matične, zamejske, zdmske) pod vodstvom goriške izseljenke Lučke Kralj Jerman, gledališko štafeto Modra

noč petih osrednjih tržaških gledališč v okviru spremljevalnega programa regate Barcolana, pa še rekordni nastop "2000 flaut/2000 jader" na Velikem trgu. Očitno pa je bilo zainteresirane publike dovolj za uspeh vseh omenjenih prirediteljev in pravzaprav je bila lepo zasedena dvorana gledališča Verdi še večje zaščeno za organizatorje KC Lojze Bratuž, za katere je bil ta koncert višek deželne projekta *Spomini/ Memorie 1918-2018*. Requiem Wolfganga Amadeusa Mozarta je namreč zazvenel v spomin na žrtve prve svetovne vojne. Deželna sredstva so omogočila gostovanje velike in viso-

ko kakovostne zasedbe, zbora in orkestra Slovenske filharmonije, najstarejše, ugledne slovenske glasbene ustanove. Dirigent Marko Letonja je pred kratkim, na koncertu v Cankarjevem domu, opozoril gledalce, naj bodo ponosni na svoj nacionalni orkester, ki se je prepričljivo izkazal tudi na tržaškem koncertu pod vodstvom uveljavljenega dirigenta Simona Krečiča. Razni deli Requiem K 626 so tako efektni, odkrito in vznemirljivo sporočilni, da spontano kličejo po odklonu od klasiistične ubranosti. Dirigent pa se je z vseskozi tekočim tempom, brez pretiranih kontrastov (ali

sentimentalnosti) navdihnil bolj pri modernih historičnih praksah kot v idealističnem nauku prednikov, kar je po eni strani pomenilo prisluhniti zelo čisti in neobremenjeni izvedbi, po drugi pa pomanjkanje barv.

Mozartov Requiem je dragocen glasbeni biser, okoli katerega so se spletale temačne zgodbe in govorice, saj se je na polovici te partiture pretrgala življenjska nit skladatelja. Skrivnostna lepota je dala tej mojstrovini tako priljubljeno, da smo se privadili na nešteto amaterskih in polprofesionalnih izvedb vsepovsod, ki na poseben način bremenijo zborovsko vlogo z ljubiteljskim predznakom. Nastop zbora Slovenske filharmonije, ki ga je pripravil Gregor Klančič, je zato na poseben način poudaril razliko med amatersko in profesionalno izvedbo, ki predpostavlja zaožrožen zvok, natančnost vsto-

Spredaj: širje solisti in, na sredi, dirigent (foto dd)

pov in zaključkov, prozornost izvedbe. S svojim svetlim zvokom zbor ni izstopal po glasnosti, temveč po izbranosti. Uglajeno so zveneli tudi sopranistka Mojca Bitenc, mezzosopranistka Jadranka Juras in basist Peter Martinčič. Tenorist Branko Robinšak je s svojim zvonečim opernim glasom nekoliko izstopal v tem kontekstu. Priznani solist praznuje letos 35 let pevske kariere in bo 11. oktobra pel v naslovni vlogi v operi *Hoffmannove pripovedke*, s katero se bo pričela nova sezona ljubljanske Opere (dirigent pa bo ravno Simon Krečič).

Enkratni koncert Slovenske filharmonije v Trstu je bil deležen dolgega aplavza, ki je poplačal tudi trud organizatorjev in je počastil temo projekta, saj je v spomin na prvo svetovno vojno povezal italijansko in slovensko občinstvo izven čisto manjšinskega okvira v umetniško in zgodovinsko pomembni glasbeni ustanovi, na enem najboljših prestižnih odrov celotne dežele. Sodelovanje med KC Lojze Bratuž in Slovensko filharmonijo se bo nadaljevalo, vedno v sklopu istega projekta, 23. oktobra v Čedadu, ko bo zbor Slovenske filharmonije zabeležil stoletnico

konca prve svetovne vojne z vrsto praznovanj del slovenskih skladateljev na to temo. Nadaljevali se bodo tudi stiki med tržaško operno hišo in Slovensko filharmonijo, saj bo orkester gledališča Verdi gostoval 30. oktobra v Ljubljani, Krečič pa bo v Trstu vodil Donizettijevo opero *L'elisir d'amore* (Ljubzenski napoj).

PAL

S 1. strani

Železna zavesa ...

Pritisk železne zaves in hladne vojne, ki je sicer dolgih štirideset let ostala le v mejah političnega ustrahovanja in na srečo nikoli ni postala vojna z uporabo smrtonosnega jedrskega orožja, smo občutili tudi Slovenci, ki živimo v Furla-

bil ogromni podzemski bunker namenjen obrambi pred jedrskimi in kemičnimi napadi do pred kratkim zaprt publiki, gospod Eugenio, ki je sam poskrbel za popravilo zavetišča, za razsvetljavo ter za vodovodni priključek, pa ga je pred kratkim tako opre-

mil, da je ogled mogoč vsakomur. Bunker je bil zgrajen v že obstoječih podzemskih rovih iz prve svetovne vojne, ima pa ogromno hodnikov in večjo sobo, kjer so se uri-

li mladi fantje, ki so služili vojaški rok. V bivalnem delu, kjer je potekala prireditve, je gibanje European Green Belt postavilo razstavne panoje. Z njimi je želelo občinstvu predstaviti ekološki koridor, Green Belt namreč po-

meni zeleni pas oziroma zeleni koridor, ki poteka zdaj tam, kjer je bila nekoč zastražena, neprehodna meja. Predstavica mednarodnega ekološkega gibanja Francesca Visintin in naravoslovec Matteo de Luca sta spregovorila o naravnem bogastvu, ki je ob meji med Vzhodom in Zahodom ostalo nedotaknjeno ravno zaradi strogih vojaških zakonov, ki so tu vladali. Od Barentsovega morja do Balkanov imamo danes širok pas še neokrnjene narave, ki je ponekod globok tudi 50 km in v katerem se lahko dandanes vsi svobodno gibamo. Pomislimo samo, da najdemo tu mnoge ogrožene živalske in rastlinske vrste, 40 naravnih parkov in 3.200 zaščitene naravnih območij. Organizacija Green Belt skuša to naravno bogastvo valorizirati in ohranjati, neprehodna meja, ki je nekdanji ljudi ločevala, pa naj bi zdaj postala privlačen turistični in pohodniški cilj. Meje namreč ločujejo, pravijo predstavniki European Green Belta, narava pa ljudi povezuje. Bunker in razstava sta bila obiskovalcem odprta tudi v soboto popoldan, v nedeljo pa je bil na sporedu voden izlet iz bunkerja v Prešnjem do Stare Gore in nazaj. Udeleženci so si lahko skupaj z vodičem Antoniom De Tonijem ogledali številne manjše bunker razstavne panoje. Z njimi je želelo občinstvu predstaviti ekološki koridor, Green Belt namreč po-

Katja Ferletič

TAKI SMO (54)

Zgodba o prodajalcu vžgalic, ki je ustvaril inovativen, okolju prijazen imperij

Januarja letos je v 92. letu starosti umrl Ingvar Kamprad, ustanovitelj in neutrudni vodja podjetja IKEA - trgovskega velikan na področju poceni pohištva. Kamprad se je rodil 30. marca 1926 v majhnem kmečkem zaselku Pjaterd na Švedskem. Svojo kariero je začel že kot mlad fant s prodajanjem vžgalic svojim sosedom. Kmalu je spoznal, da lahko v Stockholmu kupi večje število vžgalic za nižjo ceno in lahko tako zniža tudi ceno prodaje svojim kupcem in pri tem več proda in več zasluži. Od vžgalic je svoj posel razširil na prodajo rib, božičnih okrasov, vrtnih semen in nato še kemičnih svinčnikov. Ko je dopolnil 17 let, ga je oče nagradil z vsoto denarja, s katero je Ingvar ustanovil svoje podjetje. Beseda IKEA je sestavljena iz začetnih črk Kampradovega imena - IK, začetne črke besede Elmtaryd, imena kmetije, v kateri je zrasel, in začetne besede Agunnaryd, švedske vasi. O življenju in delu Ingvarja Kamprada so mediji veliko govorili, nedvomno je bil izjemno uspešen podjetnik, ki je s prodajo "low cost" pohištva popolnoma prenovil pristop kupca k opremljanju in dekoraciji lastnega doma z elementi, ki so praktični, moderni, barvani, lepi in veseli.

Po trgovinah IKEA se je zelo lepo sprehajati. Oboroženi z majhnim svinčnikom in papirnatim metrom, ki ju najdemo kar v trgovini, se lahko ure in ure premikamo med barvanimi kuhinjami, omarami, kavči, spalnicami in mizami. Vse je lepo pospravljeno, opremljeno tako, da se zdi, da res kdo spi v tistih posteljah in kuha na tistih štedilnikih. Kupci tu najdemo marsikaj: ob pogledu na lepo vazo, omario, novo posteljnino se v nas rodijo nove potrebe, tako da se na blagajni začudimo, ko je naš voziček magično poln predmetov, ki jih pred vstopom v trgovino sploh nismo nameravali kupiti. V primeru, da smo kupili večje pohištvo, je zelo nevarno, da bomo imeli doma tudi težave, celo krizo v družini, in to takrat, ko bo prišel čas za montažo. Skrbno bomo odprli embalažo in začeli brati navodila, a kljub natančnosti bomo zelo verjetno izgubili kak vijak, kar bo gotovo katalizator za divji prepis s svojim soprogom. Da bi se izognil takim ponavljajočim se dramam v evropskih družinah, je gospod Kamprad v svojih trgovinah uvedel tudi storitve strokovnih in hitrih montažerjev. Seveda tudi to ima svojo ceno, a le tako bomo imeli doma mir in naše pohištvo ne bo popolnoma razmajano!

Podjetje IKEA je od nastanka skušalo biti vedno sodobno in privlačno za svoje kupce. Iz leta v leto se prilagaja novim izzivom in sledi hitrim spremembam v družbi, tako da se pripravlja na prihodnost, v kateri bodo metropole vedno

večje, njihovi prebivalci pa bodo imeli vedno manj časa na razpolago in se bodo morali z nizkimi plačami zadovoljiti z bivanjem v vedno manjših stanovanjih. Glede na raziskavo, ki so jo v podjetju izvedli strokovnjaki, bo do leta 2030 približno 60 % svetovnega prebivalstva živel v velikih mestih, zato se IKEA z različnimi strategijami in projekti pripravlja na zadovoljitev novih potreb svojih kupcev. Glavni cilji so vstopiti neposredno v domove potencialnih kupcev s širjenjem spletne, *on line* prodaje in izboljšanje storitev dostave na dom, seveda v spoštovanju okolja in po čim nižjih cenah. IKEA sledi načelom "sharing economy", torej ponovne uporabe in delitve predmetov in storitev. Uporablja tehnologije krožnega gospodarskega modela, pri katerem strokovnjaki in potrošniki dajejo na razpolago svoje spretnosti, čas, predmete in znanje in ustvarjajo pozitivne vezi, spodbujajo nov način življenja, varčevanja, porazdelitev bogastva in varstvo okolja. V tej perspektivi namerava IKEA svoje pohištvo dati tudi v najem: projekt je namenjen predvsem novim generacijam, ki so pozorne do potreb okolja, ki se stalno premikajo in nimajo na razpolago velikih vsot denarja, torej študentom in mladim, ki živijo daleč od kraja

svojega delovnega mesta. Švedski velikan načrtuje odprtje manjših trgovin, v katerih bodo stranke lahko najele marsikaj, od celotne kuhinje do majhne preproge, vse v največjem spoštovanju okolja. Cilj podjetja je do leta 2030

gmotno zmanjšati višino škode, ki jo okolju povzročajo njeno obratovanje in predvsem izpušni plini vozil, saj problem onesnaževanja v velikih urbanih središčih ni izključno posledica prevažanja ljudi: vsak dan podjetja prevažajo velike količine blaga od svojih skladišč do trgovin in do domov svojih strank. V treh državah bo predvidoma do leta 2020 IKEA za dostavo nakupov na domove uvedla uporabo 100 % električnih tovornjakov in tako zmanjšala onesnaževanje. Projekt se bo začel v petih mestih, kjer je pozornost do zaščite narave in okolja na dnevnem redu, in sicer v Amsterdamu, Los Angelesu, New Yorku, Parizu in Šanghaju. IKEA pozitivno gleda na nove tehnologije, še posebno na področju mobilnosti, to dokazuje tudi vedno bolj razširjena mreža polnilnih postaj za električne avtomobile, ki so v njenih prodajalnah. Švedsko podjetje veliko vlaga v novosti za izboljšanje življenja ljudi in spoštovanje okolja, in to gotovo ni nepomembna zadeva, še posebno, če pomislimo, da govorimo o enem največjih podjetij na svetu. Tako kot je Ingvar Kamprad spoštoval okolje in se je za prodajanje svojih vžgalic vozil s kolesom, skušajo danes tudi njegovi nasledniki poslovati s čim manjšim negativnim vplivom na naravo.

Na lokalnih volitvah znova kandidature večine županov in županov

“Slovenijo je treba, po njeni osamosvojitvi, tudi osvoboditi”!

Tudi v Sloveniji imajo dogodki iz sprotne kronike lahko različen pomen in obeležja, ki jih analitiki, resnični, pa tudi tisti samozvani, navajajo in ocenjujejo z različnih izhodišč. Za zgodovino našega naroda, slovenske besede in kulture bi bilo najbrž bolj primerno in koristno častiti Ivana Cankarja ob stoti obletnici njegove smrti, ker je največji slovenski pisatelj, izjemna osebnost, aktualen tudi za naš sedanji čas, kot pa na visoki ravni obravnavati druge dogodke, ki so aktualni in pomenljivi le za krajše obdobje.

Med pomembnejše dogodke uvrščam misel staroste slovenske pomladi in politične koalicije, imenovane Demos, Ivana Omana, ki je na nedavnem volilnem in prenovitelskem kongresu Slovenske ljudske stranke, s kratico SLS, energično in nedvoumno poudaril, “da je treba Slovenijo, po njeni osamosvojitvi, tudi osvoboditi”.

Njegove besede so tehtne in prepričljive, ker gre za izkušenega politika, prvega predsednika Slovenske kmečke zveze, predhodnice stranke SLS. Prizadevanja v smeri osvoboditve Slovenije bodo morda potrdile lokalne volitve, v nedeljo, 18. novembra. Te bodo bolj osebne in prepričljive, torej legitimne, kot pa so, denimo, parlamentarne volitve, ki potekajo na podlagi nepravičnega sistema. Za-

to se je tudi zgodilo, da je bilo na zadnjih volitvah v Državni zbor izvoljenih nekaj poslancev, ki so na volitvah prejeli samo nekaj sto glasov, zunaj parlamenta nove sestave pa so ostali kandidati z več tisoč glasovi podpore.

V Sloveniji se bo na lokalnih volitvah za župansko funkcijo in za člane občinskih svetov v 212 občinah potegovalo skupaj več kot 20 tisoč kandidatov. Kandidirajo bodisi kot neodvisne osebnosti ali pa kot predstavniki političnih strank oziroma civilnodružbenih gibanj. Znova kandidirajo skoraj vse sedanje županje in župani, ki bi radi ostali na svojih funkcijah. Na volitvah pričakujejo uspeh SLS, saj so bili mnogi občinski funkcionarji zmeraj in ostali člani ali privrženci najstarejše slovenske politične stranke, kar SLS je. Opozicijske, desno usmerjene politične stranke in njihovi kandidati si zlasti prizadevajo, da bi na volitvah premagali župana v mestnih občinah Ljubljana in Maribor, Zorana Jankovića in Andreja Fištravca. V Ljubljani bo za župana že četrtri kandidiral Zoran Janković, njegov tekmeč bo tudi dr. Anže Logar, ki je popularen in znan poslanec SDS. Omenjajo ga tudi kot možnega naslednika predsednika največje opozicijske stranke, Janeza Janše. Logarja cenijo tudi zato, ker je na čelu preiskovalne komi-

sije državnega zbora v prejšnji sestavi opravil zelo natančno in temeljito preiskavo o zlorabah v slovenskem bančnem sistemu. Njegovo končno poročilo o ugotovitvah preiskave je sprejel tudi par-

Ivan Oman

lament, vendar priporočil preiskovalne komisije, kriminalistične službe, tožilstva in sodišča ne izvajajo. Dr. Anže Logar pravi, “da je Ljubljano mogoče izboljšati samo, če kandidiraš za župana”. Zato je tudi kandidiral. Zatrjuje, “da je v politiko šel z iskrenimi nameni in je vseskozi ohranjal zaupanje v to, da je tudi pri upravljanju Ljubljane mogoče doseči spremembe, premike”. V svojem razglasu volivcem z naslovom *Pozdravljen, Ljubljana* je med drugim opozoril, “da je Ljubljana v zadnjih nekaj letih začela zaostajati za naj-

bolj razvitimi mesti v Evropi, vendar iz najbolj glasnih zvočnikov še vedno poslušamo, da je Ljubljana pod sedanjim županom nekaj najboljšega, kar se je Sloven-

cem moglo zgoditi. To pa ni res”. V Sloveniji levičarji menijo, da jim pripada privilegij, da je njihovo mnenje edino zveličavno in pravilno, da je njihovo prepričanje tisto, ki mu morajo slediti vsi.

in tajniku Slovenske škofovske konference, dr. Tadeju Strehovcu. Obtožen je ukrepov in delovanja v Zavodu za družino in kulturo življenja. Tam je objavil imena nekaterih samozvanih pripadnikov družbene elite, ki podpirajo splav še nerojenih otrok. Primer povzroča veliko zanimanje in odmeve v slovenski javnosti. Širi se pričanje, da je namen postopka proti znanemu teologu in katoliškemu funkcionarju, dr. Tadeju Strehovcu, zastraševanje oziroma utišanje vseh, ki razmišljajo drugače, kot razmišlja politična levica. To so zlasti verni ljudje, med njimi je tudi dr. Tadej Strehovec; očitajo jim, da uporabljajo sovražni govor, s čimer naj bi ogrožali tudi javni red in mir. Stališča in navedbe dr. Tadeja Strehovca in njegovih somišljenikov v omenjeni zadevi, ki jo obravnava Okrajno sodišče v Ljubljani, je podprl in obtoženemu teologu izrekel vso podporo in solidarnost tudi ljubljanski nadškof metropolit, msgr. Stanislav Zore.

Nasploh pa v Sloveniji že dolgo časa potekajo razprave o tem, kaj sovražni govor sploh je, kako ga je mogoče ugotavljati, pa o tem, kdo sovražni govor uporablja. Z izmišljotino o sovražnem govoru je bila pogosto finančno ogrobljena SDS, njen predsednik Janez Janša pa je zaman protestiral in ugovarjal. Časnikarka in publici-

stka Zlata Kraševac se je v svoji kolumni, objavljeni v tedniku Demokracija, vprašala, “od kod taka potreba po kriminalizaciji izrečenih in zapisanih besed, da je bilo treba ustanoviti nekakšen Svet za preganjanje sovražnega govora. Vprašajmo se, ali bo oblast ustanovila še miselno policijo. Vendar se tudi vprašajmo, zakaj je po drugi strani tako malo volje za obsodbo hudih in najhujših sovražnih dejanj. Tistih preteklih, zamolčanih, ki jih ni mogoče zasuti s prstjo in ne zaliti z betonom, da resnica ne bi prej ali slej privrela na dan. Pa tistih sedanjih dejanj, ko v senci praznih razprav o izmišljeni nevarnosti izrečenih in zapisanih besed vsak dan neznano kam izpuhtevajo milijoni našega denarja. In o tistih prihodnjih vprašanih, ki jih bomo kot slovenski narod dočakali nepripravljeni, ker se o nevarnostih, ki grozijo krščanski Evropi, ne sme govoriti s pravimi besedami”.

Ministrstvo za notranje zadeve slovenskim državljanom, tudi tistim v tujini, upoštevano je torej tudi zamejstvo v Italiji, svetuje, naj skrbno hranijo osebno izkaznico in nanjo pazijo, ker je dragocen osebni dokument. S slovensko osebno izkaznico je mogoče potovati že v okoli 40 različnih držav po vsem svetu.

Marijan Drobež

Ljubljana / Cerkev sv. Jakoba

Veličasten koncert zbora pevcev iz “treh Slovenij”

Četrtek, 4. oktobra 2018, se je jezuitska cerkev sv. Jakoba v Ljubljani napolnila do zadnjega kotička. Po večerni sv. maši je bil namreč ob 19.30 edinstven koncert slovanske sakralne glasbe. Izseljensko društvo Slovenija v svetu (IDSVS) je ob podpori Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, župnije sv. Jakoba v Ljubljani, Založbe Družina, Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu nad Ljubljano, Slovenske prosvete iz Trsta in Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta gostilo mešani pevski zbor, sestavljen iz pevcev treh Slovenij, izseljenske, zamejske in matične, pod vodstvom gospe Lučke Kralj Jerman. Ta nenavadni in drzni podvig je uredništev dolgoletnih snovanj dirigentki, ki je

Foto Tatjana Splichal

želela združiti slovenske ljubitelje petja z vseh koncev sveta, posebno še tiste, ki so že kdaj peli v kakem njenem zboru. Gospe Lučke Kralj Jerman ni treba posebej predstavljati, saj je po rodu Goričanka, hči politika Janka Kralja. V Gorici se je začela njena glasbena vzgoja med drugim pri C. A. Seghizziju in v pevskem zboru skladatelja Mirka Rennerja. Po izselitvi v Argentino in poroki s Fran-

cetom Jermanom je v mestu Bariloche nadaljevala svoje glasbeno in pedagoško delovanje ter med drugim ustanovila znani Coro de ninos y jovenes de Bariloche, s katerim je žela uspehe po Južni Ameriki in Evropi in z njim nastopila tudi v Katoliškem domu Gorici leta 1982.

Na četrtekovem koncertu je v uvodnih besedah vnuk gospe Lučke, Andrej Jerman, smiselno

tančno in odločno roko dirigentke izvajali globoko doživeto, zlito in prepričljivo. Solistične vloške so podali Tamara Stanese - sopran, Ana Kodelja - mezzosopran, Luca Somoza Osterc - bariton, Zala Strmole, Gregor Dolar - bas, Janez Zorec in Anže Lajevac - tenor. Za orgelsko spremljavo je poskrbel Tomaž Simčič. Po izvedenju zadnjih akordov so navdušeni poslušalci nagradili pevce z bučnim, dolgo trajajočim aplavzom. Predsednik društva Slovenija v svetu Uroš Zorn se je dirigentki in pevcem zahvalil za bogato duhovno doživetje in umetniški užitek, omenil otroštvo gospe Lučke v temnih časih fašističnega nasilja, ki je zahtevalo tudi med glasbeniki nedolžno žrtev Lojzeta Bratuža, in orisal pomen takih srečanj.

Ob prisotnosti generalnega tajnika društva Boštjana Kocmurja pa je gospe Lučki Kralj Jerman podelil častno članstvo IDSVS za izjemne zasluge pri ohranjanju in širjenju poznavanja slovenske kulture v svetu. Večer se je nadaljeval ob prijetnem druženju in ponovnih ganljivih srečanjih v župnijski dvorani gostoljubnih patrov jezuitov.

V. K.

Tino Mamić

DALMATINO

2

Cimer

Ne maram tujk. Tujih besed, kakopak. Tujke in tujci me namreč ne motijo. Tujke besede, ki so se vtihotapile v našo ljubo materinščino in povsem brez potrebe zamenjale naše originalne.

Ha, pa smo tam. Originalnost je tudi tujka. Ki je brez pravega razloga nadomestila izvorno izvirnost. Pravzaprav je naredila dvojno škodo, saj je hkrati nadomestila dve zelo podobni, a hkrati različni besedi. Izvirnost in izvornost.

A vsako pravilo ima izjeme, ki, kot pravimo, pravilo le še potrjujejo. In tu je odgovor na vprašanje, zakaj sem, zaljubljenec v materinščino, že v sam naslov postavil - tujo besedo. Saj vem, da se pravilno reče sostanovalec, ne pa cimer. A cimer ni samo sostanovalec. Cimer je sostanovalec v študentski sobi.

Ko “odrasteš” in prenehaš biti študent (starostne omejitve sicer ni ...), svojemu sostanovalcu ne rečeš več cimer. Seveda tudi tu obstajajo izjeme, a v veliki večini to velja. Besedi sostanovalec in cimer si pomensko torej nista povsem enaki. V tem primeru, posebej ko gre za čustveno obarvano besedilo, postane raba tujke umestna. Če bi v naslovu napisal besedo sostanovalec, bi to ne zvenelo tako posebno in ne tako študentsko.

Nostalglična beseda

Če kdo reče, da cimer ni lepa slovenska beseda, mu ne dam prav. Res je, ni slovenska. Je pa lepa. Resda je beseda cimer lepa predvsem zato, ker nas spominja na stare študentske čase z vsem tistim, kar spada zraven. Kaj vse to, kar spada zraven, je, pa na tem mestu ne bom našteval. Moja hči se je namreč pred dnevi v študentskem naselju v ljubljanski Rožni dolini vselila v sosednji blok od “mojega” ...

Skorajda isti dan, ko je moja princeska postala študentka v Rožni, se mi je zgodilo nekaj izjemno neobičajnega. Telefonirala mi je mama in povedala, da se je mimo oglasil moj nekdanji cimer in pustil steklenico viskija. Da mi je v študentskih časih obljubil, da mi bo plačal pijačo, ko bo diplomiral. A sva izgubila stik, potem pa me je nedavno neke, verjetno na svetovnem spletu, našel. In se je oglasil s pijačo. Ne vem, ali mu je slučajno ‘ratalo’, a prinesel mi je točno tisti

viski, ki ga imam najraje, CC.

Najprej se nisem mogel spomniti, kateri cimer bi to bil. Cimrov sem namreč imel celo vrsto. Še prešteti jih ne znam več, a vsekakor več kot 15. Razlog je preprost: v sobi nisem hotel stanovati s kakim prijateljem, ampak raje z neznancem, saj sem bil potem bolj v miru pri svojem delu.

Cimer Janez

Cimer je mami pustil svoje ime, Janez Zemljič. Po govorici sodeč, pa je bil Štajerec. A ta dva podatka mi nista pomagala. Moj spomin ima več lukenj kot švicarski sir. A po kakem dnevu sem se spomnil. Vem, da je to bil neki sproščen cimer iz Slovenskih goric. Menda iz Lenarta ali okolice. Spomnil sem se ga, ker mi je povedal za njihov zanimivi družinski običaj. Njih rodbina se enkrat letno odpravi na družinski izlet. Ker jih

je veliko, najamejo kar avto-bus. Ideja mi je bila izredno všeč, zato sem si jo tudi zapomnil. Potem sem sedel za mizo in malce zajadral po svetovnem spletu. Poskusil sem najti kak kontakt svoje-ga prijaznega cimra. Da se mu zahvalim

in ga povabim na kozarec vina. Ups. Oprostite. Minister za zdravje opozarja: preveč alkohola škoduje zdravju. Povabiti sem ga mislil na - kavo.

A nisem bil uspešen. Na ‘fejstbuku’ je kar nekaj Janezov Zemljičev, v enciklopediji pa sem našel celo enega režiserja s tem imenom in priimkom. Na portalu Statističnega urada sem nato ugotovil, da trenutno v Sloveniji živi enajst Janezov Zemljičev. Kateri Janez od teh je cimer Janez? Žal nimam take sreče kot moj cimer, da bi imel namreč cimra, ki je edini Tino Mamić v slovenski državi.

Za zdaj mi je tako ostal lep spomin in steklenice saj-vemo-česa-in-kaj-minister-za-zdravje-opozarja. Prepričan pa sem, da ga bom prej ali slej našel, saj je svet z internetno postal izjemno majhen. Ali pa bo on ponovno našel mene ...

PS: Za svojo hčer sem zgoraj napisal princeska. Da jo malo pojezim, kakopak.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (II)

Prišla je jesen, in čeprav so poldnevi še vedno sončni in topli, so se jutranje temperature znatno znižale, tako da so z mrazom prišli na obisk tudi kašelj, vneto grlo, zamašen nos in vročina, nezaželeni gostje, ki bodo verjetno pri nas ostali kar nekaj časa, gotovo preveč.

Mamice imamo vsak dan nešteto dvomov: kako naj svojega otroka oblečem? Bo majčka dovolj topla? Nogavičke so prekratke? Se bo potil? Le za eno stvar smo povsem suvereno odločne in se ne premaknemo s svojega stališča: kljub uporabi, vikom in krikom mora naš malček nujno obleči "kanotjero"! Včasih se pa žal zgodi, da, čeprav skrbno organiziramo celotno jesensko garderobo naši malih škrtov, se ti neodgovorno prehladijo. Ko jih gremo iskati v šolo ali vrtec, že od daleč opazimo, da je nekaj narobe. Lička so rdeča, oči nekoliko preveč svetlikajoče, z nosa pa leze nekaj sluzastega, zelenega, nekaj, kar mamice s svojim 'supervidom' že deset metrov daleč vidimo in analiziramo in takoj se v nas prebudijo grdi občutki: zaskrbljenost, preplah in seveda jeza. Ko se otroku približamo, mu položimo roko na čelo in se takoj prepričamo, da ima vročino - najbolj izkušene med nami lahko s svojo roko zelo natančno izme-

rijo telesno temperaturo otroka! Žal po navadi vse to doleti naše šolarčke ob petkih popoldne, tako da lahko konec tedna lenarijo na kavču, tarnajo in spravijo ob pamet tudi najbolj umirjene starše. Seveda imamo danes na razpolago najrazličnejša zdravila, ki jih lahko v lekarni kupimo brez zdravniškega recepta, v hujših primerih pokličemo pediatra, predno se pa odločimo, da bomo otrokom dali katerokoli zdravilo, pokličemo po navadi na pomoč nono. Izkušnje naših non so za mlade starše zelo dragocen vir informacij. None poznajo sredstva, ki lajšajo simptome vsake telesne motnje, sklicujejo se na čase, ko ljudje niso imeli na razpolago zdravil in so morali poiskati alternative. Uporabljali so zelišča, naravne izdelke in domača živila, recepte, ki so bili resnično učinkoviti in so se zato prenašali iz roda v rod. Ti recepti so še vedno aktualni iz več razlogov: enostavno nam je v veliko zadoščenje dejstvo, da si sami znamo pripraviti nekaj, kar nam in našim dragim pomaga, z ekonomskega vidika je zdravljenje lažjih simptomov z domačimi sredstvi gotovo ugodno in ne nazadnje so naravna "zdravila" učinkovita. Nekeč so doma zdravili vse: na boleč zob so dali v žganje namočeno vato, bradavice so mazali z mlečno, lepljivo tekočino figovih listov, za revmatizme je bila odlična kopriva (ko se je otrok opeknel s koprivo, ga je mama tolažila in mu rekla, naj ne joče, vsaj ne bo imel revmatizmov!), bo-

lečine zaradi vnetega grla je lajšal žajbelj ali voda z limoninim sokom, proti bronhitisu so dva tedna vsako jutro pili žličko soka surove čebule. V slano vodo so namakali otečene noge ali pa so si z njo izpirali usta, ko so imeli vnete dlesni. Za topljenje bronhialnega katarja so pili vodo, v kateri so skuhalili lipove cvetove (pobirali so jih poleti, nato posušili in shranili za zimo), proti pomanjkanju teka so v 1 litru vode skuhalili 100 gramov peteršilja in tekočino počasi pili po žličkah (žal pri nas doma nimamo tega problema!). Za trebušne motnje so imeli marsikatero sredstvo: če so jedli preveč, so popili požirek zeliščnega žganja ali brinjevca, proti krčem so si v vodi skuhalili limono in z dodatkom sladkorja pili kot čaj, v primeru bruhanja in driske so skuhalili bel riž z inčuni, da so ponovno pridobili izgubljene minerale in soli.

Ljudje so bili nekoč zelo iznajdljivi in vsaka družina, vsaka nona je imela svoje recepte in svoja učinkovita sredstva za zdravljenje lažjih simptomov, ki jih je z veseljem posredovala svojim otrokom in vnukom. Pri nas doma proti vsaki trebušni bolečini pijemo toplo vodo, v kateri smo skuhalili limono, tudi med je vedno v hiši za zdravljenje vnetega grla, kašlja in še za marsikaj. Kolegica Nataša, naša

Tržačanka, se je spomnila svoje none Ivanice, Johance, iz Senožeč doma, ki ji je po gripi in prehladu rada skuhalo okusen "aimoht", da bi si opomogla in pridobila nove energije. "Aimoht" je okusen golaž, ki ga ponekod poznajo tudi kot "žvacet". Nekoč so ga kuhali pretežno iz kosti, na katerih je še bilo nekaj mesa, za pomembne priložnosti pa so ga obogatili s telečjim ali svinjskim mesom. Gospa Johanca ga je Nataši večkrat pripravila, gostega, okusnega, po navadi iz telečjega mesa. Kolegica mi je rada volje zaupala recept svoje none, spomni pa se tudi "aimohta", ki ga ji je mama Majda kuhala in prinašala v Tržič, prve tedne po rojstvu male Nine.

AIMOHT

Sestavine:

0,5 kg telečjega mesa, čebula, olje, moka, nariban kruh in majaron.

Priprava:

Meso očistimo odvečne maščobe in zrežemo na poljubno velike kose. V kozico damo olje in polovico zribane čebule in pustimo, da se pokuha, nato dodamo posoljeno meso in počakamo, da porjavi in izgubi svoj sok. Ko pridobi meso lepo rjavo barvo, posujemo nanj 2 žlici moke, pri tem pa previdno mešamo, da se ne zažge. Po dobrih petih minutah dodamo še dve žlici ribanega kruha. Posebej v loncu zavremo vodo in jo nato skrbno dodajamo mesu. Aimoht se mora tako kuhati še pet minut, nato mu dodamo še sol in majaron (po okusu) in nadaljujemo kuhanje še 40-45 minut, da se zgosti in se ustvari okusna omaka.

Upam, da vam bo Natašin aimoht pomagal pri okrevanju in da bo vseh tudi vašim malim bolnikom! Bog žegnaj!

Z 11. strani

V spomin ...

Pisma so prihajala iz Kolumee, Lvova, Rave Ruske, Przemysla, Gorlic, pa s Karpotov in krajev ob velikih rekah Dnjester, Bug in San, kjer so potekali krvavi boji med avstro-ogorskimi in ruskimi enotami. Obljubljenih nekaj mesecev z zmagovalno vrnitvijo domov pa se je podaljšalo v dolga leta življenja v umazanih strelskih jarkih in zakloniščih, v ujetništvu v prostrani Rusiji, tudi v Sibiriji. V mnogih, celo premnogih primerih pa je namesto vojakevega pisma v domačo vas prišla državna dopisnica s suhoparnim obvestilom, da je ta in ta vojak padel za cesarja in domovino.

Evropska zgodovina se je po vojni tako zasukala, da svojci padlih niso imeli možnosti, da bi na grob sina ali moža v daljnji deželi položili svečo ali šopek cvetja. V mnogih primerih pa je vojak veljal za izgubljenega, tako da njegov pokop ni bil zabeležen v nobenem seznamu. Mnogi so preminili tudi v ruskem ujetništvu in je za njimi izginila vsaka sled; dogajalo pa se je tudi, da so nekateri preživeli vojne in ujetniške tegobe in so si v Rusiji ustvarili novo življenje. Medtem ko so se naši fantje bojevali na ruski fronti, je maja 1915 vojna izbruhnila tudi pri nas. Kraljevina Italija, do tedaj zaveznica Avstro-Ogrske, je s tajnim londonskim sporazumom, ki ji je obljubljal obširna ozemlja na Primorskem, v Istri in Dalmaciji ter na Južnem Tirolskem, napovedala podonavski dvojni monarhiji vojno, ki je eno od ključnih žarišč imela na Soči. Fantje iz naših vasi po pravilu niso bili vključeni v enote, ki so se proti napadalcem borili na

Soči. Nekaj več jih je bilo na trolskih bojiščih in v zadnjem letu vojne na Piavi. Tudi te fronte so bile usodne za naše vojake. Žal pa se je dogajalo tudi to: medtem ko so se po vojni razni

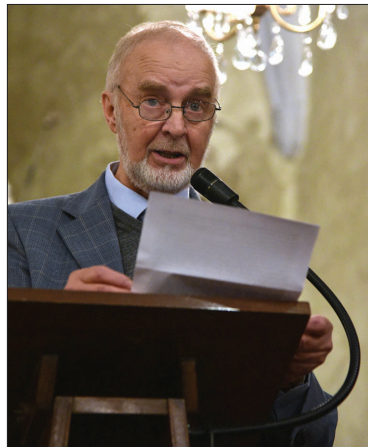

Foto damj@n

ujetniki vračali domov, to ni bilo dano slovenskim in hrvaškim vojakom, ki so se znašli v italijanskih taboriščih. Italijanske vojaške oblasti so jih prisilno pridržale tudi več kot leto dni. V

Foto damj@n

tistem letu je zaradi pomanjkanja in hudih življenjskih in delovnih pogojev pomrlo veliko naših sonarodnjakov, zlasti Primorcev. Gre za zelo kočljivo zadevo, ki ji uradna zgodovina še ni dala pravega odgovora, in najbrž bo potrebno še nekaj let, da bodo ti neprijetni in veliko

let prikriti podatki priromali na svetlo.

Danes odkrivamo spominsko ploščo padlim Boljunčanom, ki bo brez dvoma zapolnila zgodovinsko vrzel; ta je nastala iz več razlogov. Najprej gre vsekakor omeniti poveljni čas z nastopom fašizma, ki takih plošč ni bil pripravljen sprejemati. Kmalu je izbruhnila 2. svetovna vojna, za njo pa spet nove družbenopolitične razmere s poudarjenimi spomini na žrtve tiste vojne. Našim padlim v partizanskih vrstah smo postavljali spomenike v skoraj vsaki vasi in s tem počastili njihov pogum in odločnost, da so se uprli črniemu zlu in nam vsem priborili svobodo. Spomin na padle v prvi svetovni vojni pa je sčasoma nekoliko splahnel in naposled tonil v pozabo. Res malo je krajev na Primorskem, in to na obeh straneh meje, ki bi posvetili spomenik ali obeležje tudi svojim krajanom v avstro-ogrske uniforme. Zato bi se s tega mesta zahvalil in čestital domačinom, ki so se ob stoletnici konca strašne morije vrgli v nelahko delo in poskrbeli, da je Boljunec prišel do tega pomenljivega obeležja.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (216)

Kopriva

Kopriva, *Urtica dioica*, je rastlina, ki raste v naših krajih skoraj v vsakem vrtu in jo malokdo ima rad, saj, če se je dotaknemo, močno zapeče! A vedeti moramo, da je kopriva izjemno zdravilna rastlina, lahko bi rekli najbolj zdravilna od vseh doslej omenjenih v mojih zapisih. Listi vsebujejo veliko klorofila, ki predstavlja zeleno barvilo in deluje antianemično, če mislimo na tisto anemijo, ki jo povzroča pomanjkanje železa. Kopriva je polna železa in folne kisline, ki spodbuja proizvodnjo rdečih krvničk in tako dovaja kisik po celem telesu.

Kopriva oza žile in ustavi krvavitev, zato je zelo dobro, da pijemo čaj iz koprive tisti, ki imajo večkratne krvavitve iz nosa ali premočne menstruacije. Koprivo zelo rada pijem spomladi, ker prežene spomladansko utrujenost. Kopriva doda telesu veliko železa, kisika, nove energije in elana za nov začetek. Poleg železa kopriva vsebuje veliko mineralnih soli, predvsem silicija, ki krepi imunski sistem, magnezija, kalcija, mangana, ki krepi jetra, in kalija. Kopriva vsebuje

tudi veliko vitaminov A, C in K. Zaradi tega lahko rečemo, da kopriva vsestransko krepi telo.

Kopriva prečisti telo in kri, odstrani toksine, prenovi kri, ji da novo svežino. Kopriva odvaja vodo iz telesa, odlična je pri revmatičnem obolenju in pri vseh težavah telesa, ki so vezane na presežek toksinov v njem. Ker prečisti telo toksinov in krepi delovanje jeter. Če jetra ne delujejo pravilno, se telo ne prečiščuje pravilno, ker toksini ostajajo v njem. V tem primeru je smiselno, da začnemo piti čaj iz koprive. Ko jetra ne prečiščujejo pravilno našega telesa,

se po koži kažejo presežki toksinov, kot ekcemi, akne, mastni lasje, prhljaj, lipomi, itd. V tem primeru pitje čaja iz koprive zelo pomaga. Mozoljasto kožo lahko tudi spiramo s koprivnim čajem. Pekoči občutek koprive takoj izgine, če koprivo dobro operemo ali skuhamo. A prav ta pekoči občutek je v nekaterih primerih zdravilen.

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC. Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu.

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi in inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To število smo poslali v tisk v torek, 9. oktobra 2018, ob 13. uri

Dolina Idrije in njen krvaveči spomin na čase med prvo svetovno vojno

Črta, ki mori in ubija (1)

Greben nad dolino Idrije (Judrio), ki povezuje Staro Goro s Kolovratom, je nedvomno eden najlepših v Nediških dolinah. Vrhovi, mimo katerih pelje označena planinska pot, so visoki od šeststo do preko devetsto metrov nad morjem. Danes je vsa ta od ljudi pozabljena dežela obraščena z bogatimi gozdovi, v katerih prevladujejo jesen, gaber in kostanj, še pred štiridesetimi leti pa je bilo tu veliko več pašnikov in travnikov, drevja le malo, največ kostanjev. Zdaj, ko so vsa pobočja zavita v zeleno preobleko bohotnih gozdov, si gole pokrajine skoraj ne moremo več predstavljati. Kljub temu da že več let živim pod Staro Goro, med Brdi in Benečijo, kot imam navado reči kraju, ki mi je postal dom, lahko trdim, da še vedno zelo površno poznam te vrhove in pobočja, ki jih je zgodovina tako težko zaznamovala in jim zadala trajni pečat bolečine in osamljenosti. Zato sem se kljub precej neugodni vremenski napovedi rada prijavila na pohod z vodičem Antoniom de Tonijem, za katerega vem, da naše kraje odlično pozna in o njih pripoveduje tako živo, da nam je že vsak korak zanimiv. Opremljeni z dežniki, ki so sicer že po nekaj urah klonili vetru in naliveu ter nalomljeni končali v najbližjem smetnjaku, anoraki in nepremočljivo obutvijo, smo se od svetišča na Stari Gori odpravili proti končnemu cilju, Gorenjemu Tarbiju. V začetku smo hodili po asfaltu, največ pa po zaznamovanih planinskih poteh. Kot smo kmalu izvedeli, smo nekaj nad deset kilometrov dolgo pot prehodili v nasprotni smeri, kot so jo leta 1917 prepešačili umikajoči se italijanski bataljoni utrujenih, premraženih in bolnih vojakov. Na Staro Goro in grebene okoli nje se kot izletnik podajam že leta, planinske steze imam tako rekoč v žepu, lepote gora in gozdov tudi, kljub temu pa, kot večina izmed nas, teptam razvaline zgodovinskih spomenikov, ne da bi

jih sploh opazila, zaslutila ali vedela zanje. Malokdo, ki se pelje na Staro Goro in morda zraven še nekaj prigrizne v gostilni Trivio, ki je na poti v Podutano (San Leonardo) privlačna predvsem kot razgledišče, ve, da se pelje pravzaprav po stari vojaški poti, namenjeni prevozu orožja, hrane in ostalih potrebščin na bojno črto. Gre za Četrto obrambno črto, ki je med prvo svetovno vojno povezovala Staro Goro s Kolovratom in je, če izmerimo vse jarke, skrivališča, bunkerje in opazovalne točke, v celoti merila 50 km. Cesta, ki je danes lepo asfaltirana, in kar je že redkost v Nediških dolinah, tudi lepo vzdrževana, je zdaj turistična pot, ki ne skopari z razgledi po dolinah in po kateri se tako radi vozijo Avstrijci, Nemci pa tudi Furlani. Nekdaj so tod vozili tovarnjaki, ki so oskrbovali številne postojanke, tod pa so se oktobra 1917 umikale brigade Elba, Taro in Firenze, in sicer po zgodovinskem porazu na Kobariškem, 24. oktobra 1917. Izmučeni vojaki, ki so tu čakali na napad, stradali in prezebali, pa so zapuščali jarke in bežali z ostalimi.

Cesta, ki je dandanes samotna povezovalna pot, po kateri se lahko sprehajaš uro in več, ne da bi se srečal z avtomobilom, je bila v vojnih časih kar široka prometnica, dvopasovnica, namenjena težkim tovarnjakom in pehoti. Pomislimo le, da so brigade, ki so se odpravljale na fronto ali se od tam umikale, štele od 5000 do 8000 moč, poleg tega pa se je z njimi premikala vsa logistika, hrana, orožje in živali. Dež neusmiljeno lije, tako da vsaj nekoliko občutim nelagodje tistih, ki so tu prebili leto, dve ali več v najhujših vremenskih razmerah. Cesto zapustimo in gremo po označeni stezi proti Špiku. Kljub vsemu si težko predstavljam gola pobočja, ropot granat in hrup bataljonov. Tako daleč je nam vse to, nam, ki smo menda ena redkih generacij, ki ni nikoli, ali bolje rečeno ni še, okusila voj-

ne. Medtem ko se z naših anorakov cedi voda in se v čevljih že čuti prva neprijetna mokrota, se počasi vzpenjamo na Špik, 661 metrov visoko vzpetino, ki sicer ne izstopa preveč od ostalega grebena. Tu so po kobariškem pora-

zu od 24. do 27. oktobra, ko je prišlo do čedajske bitke, potekali krvavi boji za življenje ali smrt. Izhoda ni bilo, samo boj, dokler ni padel zadnji mož ali dokler ni so ujeli zadnjega vojaka. Italijani so skušali namreč preprečiti vdor avstrijskih bataljonov, ki pa niso napadli z Banjske planote, kot so generali pričakovali, ampak so prodrli pri Kobaridu in s tem presenetili že izmučene branitelje. Žalostno. Kako nor je človek. Hodimo po dobro ohranjenih strelskih jarkih in galerijah, za katere doslej še vedela nisem. V dolino, ki zdaj mirno ždi v megleni jeseni in si še vedno liže rane, ki ji jih je zadala preteklost, so bili v vojnem času uperjeni številni mitraljezi in topovi, ki sta jih prekrivala robida in kamenje. V kavernah je tesno in turobno, še vedno je čutiti trpljenje tistih, ki so tu mesece in leta čakali na smrt. Petdeset kilometrov dolgo obrambno črto so začeli namreč graditi že leta 1915, zapustili pa so jo, tisti redki srečneži, ki so seveda preživeli napad, dve leti pozneje. Pot nas vodi mimo razgledov v

Idrsko dolino, na Korado in v vase na njenem vznožju, mimo strelskih jarkov in bodeče žice ter mimo opazovalnic in strelskih lin do jame, ki ji Furlani pravijo Buse del Diaul. Hudičeva luknja, bi rekli po naše. Tu, v naravni jami, speleologi o njej pravijo, da je zelo lepa, so vojaki speljali stopnice, nudila pa jim je varno zatočišče pred granatami in skrivališče za municijo. Jama naj bi ime dobila po legendi o Mariji in hudiču, ki

sta se domenila, da bo tisti, ki bo prvi prišel s Hudičevega mosta na Staro Goro, prevzel oblast nad Čedadom. Mati Božja je dosegla vrh prva, samo enkrat je stopila na tla, odtis njenega stopala je še zdaj viden na skali, na romarski poti s Stare Gore v vas Pikon. Hudič pa je izgubil stavo in se jezen pogreznil v zemljo nekje na gori

Špik. Nastala je tako Hudičeva luknja, Buse del Diaul. To je seveda le ena izmed številnih verzij prastare legende, ki je vezana na zgodovinske boje za mesto Čedad, ob vdoru Langobardov. Še nekaj časa hodimo po mulaterji med jarki, nekdanj je bila to povezovalna pot za pehoto in orožje. Pod nami dolina Idrije in reka, ki mi poleti nudi osvežitev, spomladi in jeseni pa prelestne sprehode, uijete med modrino neba in cvetoča pobočja. Reka, ki jo lahko prebreds, preplavaš, ob kateri lahko srkaš tišino, pobočja, na katerih rastejo gobe, ci klame, spomladi čemaž. Meni pomenijo svobodo, mir, naravo brez konca. A ni bilo vedno tako. Idrija je taka, mirna, prozorna in svobodna le nekaj let. Natančneje od enaindvajsetega decembra 2007, ko je bila, ravno na moj rojstni dan, dokončno odpravljena meja med Slovenijo in Italijo. Prijatelj mi je pripovedoval, da so se veselili in praznovali tudi tu, v objemu Idrske doline. Sicer jih je bilo le peščica, nas v Novi Gorici pa cela množica... Do tedaj, dolga leta, dolga stoletja pravzaprav, je bila Idrija ujeta v spone nevidne, a vendarle neprehodne črte. Idrija je dejansko rojena kot mejna reka. Kot reka, ki ljudi ločuje, namesto da bi jih povezovala. O tem, kako je bilo ob tistih prelepih tolmunih, ko jih za nobeno ceno nisi smel prekoračiti, vem le malo. Morda samo to, kar mi je pripovedoval prijatelj, ki zdaj živi nekje v Kanalski

dolini... Da so kot otroci vseeno zahajali k reki, plavalili in lovili ribe, ko jih je zalotil miličnik, so se pa razbežali. Idrska dolina je ena najlepših, tu v Benečiji, vsaj meni. Ko jo gledam izza teh temačnih jarkov, je krasna tudi v jesenskem dežju. Zelena, neskončna, skrivnostna v objemu Kolovrata in otožna, ko počasi prehaja v nižino. Gledam jo, takšno, kot je zdaj, brez namišljene črte, a tudi brez ljudi, ki bi jo lahko svobodno prečkali. Žal so že odšli... Sprašujem se, kako so jo videli vojaki, orožniki in policaji, ki so čuvali mejo pred skoraj sedemdesetimi leti. Med tako imenovano hladno vojno. Strelski jarki iz prve svetovne vojne in steza, ki jih je povezovala, so namreč v letih hladne vojne služili za nadzor nad tisto prekletostjo mejo med vzhodom in zahodom, med Slovenijo in zamejstvom, med Slovenci in Benečani. More iz krvavih vojnih let še ni bilo konec. Novi vojaki in nova vojska je zasedla pobočja, ki so hlepela po miru. V tistih časih, ko so bila še popolnoma gola. Pravijo, da tako gola, da si lahko gledal vasi, posejane tu in tam, ljudi in dimnike. Iz njih se je pred sedemdesetimi leti še kadilo, v kamnitih hišah je še gori ožen... In vojaki so si, ne da bi se tega pravzaprav zavedali, prizadevali, da bi pod težo namišljene črte in vsiljene mrznje počasi ugasnil...

/se nadaljuje
Suzi Pertot

Z 2. strani Novosti o termoelektrarni ...

Po normativi v skladu z zakonom bi morala biti nova termoelektrarna vključena v seznam prve kategorije, kamor spadajo nezdravi industrijski obrati, ki morajo ostati na podeželju, zunaj naseljenih območij. 3. Zakaj ni nobene oblike ponovne pridobitve in uporabe toplotne energije? Poleg tega, da bi lahko okoljsko prebivalstvo uporabljalo to toploto za gretje stanovanj, omogoča preprečevanje ogromnega razsipa toplote v bližini rečnega ekosistema, ki je že dovolj podvržen stresom, s posledično mikroklimatskimi spremembami. 4. Zakaj niso zahtevali natančnega preverjanja oddaljenosti od reke? Zdi se, da je območje v skladu z regionalnim načrtovanjem, ki je med drugim na voljo na spletu, in da je to območje v notranjosti varovalnega pasu reke, medtem ko je v projektu zapisano, da se nahaja izven omejenih območij. Odgovor, ki ga je podal predlagatelj TEI ENERGY, po našem mnenju, ni točen. (Prikazal je namreč zemljevid v prevelikem obsegu, tako da ni mogoče videti tega, kar se lahko vidi na držalni spletni strani). 5. Stavba je visoka 16 metrov, medtem ko je v skladu z zemljiškim načrtom največja dovoljena višina stavbe 8 metrov brez upoštevanja raznih tehničnih oprem (ni predvidena bližina letališča). Zakaj ima

stavba 16 metrov in dimniki 30 metrov? Občina ni predložila predlaganih nasprotnih zahtevkov deželi v odgovoru na pripombe. Predstavniku SSk je v imenu predsednika dežele odgovoril odbornik za okolje Scoccimarro, ki je izpostavil, da je na tistem mestu do leta 2016 že obstajala in obratovala termoelektrarna in da načrtovani obrat ne bo imel

vplivov na okolje ter zdravje prebivalstva. Uprava se očitno skriva za tehničnimi pretvezami, zato da si ne vzame v prvi osebi odgovornosti nad kontrolo vplivov tovrstnega industrijskega obrata. Prepričan sem, da krajevno prebivalstvo ne bo odnehalo z zahtevami po prozornosti in točnih informacijah. Pričakujem, da bomo argument obravnavali v pristojni komisiji, kot tudi, da goriška občinska uprava nastopi svetnik Igor Gabrovec je krajanom še naprej zagotovil pomoč in podporo. Odločili smo se, da se bomo še naprej borili proti gradnji

znatno povečane zmogljivosti, a da bo kljub temu vsekakor okolju prijaznejši, saj bo imel nove motorje in sodobno tehnologijo. Po mnenju deželne vlade predvideni ministrski postopki (AIA in AU) zagotavljajo popolno kontrolo nad načrtovano dejavnostjo. Seveda je deželni svetnik Gabrovec v odgovoru deželi izrazil popolno nezadovoljstvo nad odbornikovim odgovorom, ki ne upošteva in ne odgovarja na predlagane točke. Igor Gabrovec je še povedal, da "so krajinani in tudi občina Gorica zahtevali, da se jim s postopkom VIA omogoči celovita strokovna analiza načrta in njegovih

termoelektrarne, ki je med drugim nepotrebna, ker Gorica pridobiva elektriko iz Slovenije po mnogo nižji ceni. Tudi zaposlenih je predvidenih zelo malo (3-4 delavci), ker bo vse potekalo avtomatično. Štandrež je plačal že velik davek za "industrijsko prihodnost Gorice" in v zameno je dobil le onesnaženost, porast rakastih obolenj, zapuščene zgradbe obratov... Občani se še sprašujejo, kdo ima korist od tega? Vse občane vabimo na naslednje srečanje, ki bo v torek, 16. oktobra 2018, ob 20.30 v župnijski dvorani, za nadaljnje obravnavanje kočljive zadeve.

Pogled na domačo igro pod košem

Breg za napredovanje, Jadran in Bor za končnico

Prejšnji teden smo se razpisali o tržaških poklicnih košarkarjih, tokrat pa še o amaterskih prvenstvih v igri pod košema pri nas. Bor, Breg, Dom, Kontovel, Polet in Sokol še naprej prepričano sodelujejo v projektu Jadran, ki je na članski ravni špica skupne piramide z moštvom v državni C ligi Gold. O vodilni ekipi Jadran Motomarine smo pred nekaj tedni napisali že malodane vse uvodne misli pred prvenstvom, ki so ga Popovičevi fantje sicer začeli z domačim porazom, že v soboto pa so se v Caorlah oddolžili z lepo in prepričljivo zmago. Le pogumno naprej! Nekaj več o ostalih peterkah, katerih cilje smo v začetku priprav le nakazali. Bor Radenska igra vrsto let v deželni C ligi Silver, v kateri je v soboto začel nastope pod taktirko potrjenega trenerja Marka Švaba z gladkim uspehom. Lep dodatek k igalskemu kadru predstavlja v novi sezoni izkušeni primorski center Tomaž Strle, ki je zadnja leta nav-

dušil z zanesljivo igro pri Bregu in Sokolu. V primerjavi z lansko postavo so sicer na Prvem maju zmanjkali visoki Doz in zunanja igralca Sosič in Zidarič, ki sta

zdaj stebra Jadrana. Borovci bi radi prehodili še korak več kot v minulem prvenstvu, ko je ekipa obstala na pragu play-offa. V D ligi, v goriško-tržaški skupini, ki nosi ime po nekdanjem Sokolovem predsedniku Savu Ušaju, merita moči Breg in Kontovel. Brežani so po mnenju stroke pravo nezakonito orožje

za četrtoligaško tekmovalje, saj so že odlično zasedbo, ki je maja prišla do finala play-offa, še okrepili z bratoma Grimaldi (ki sta svojtčas že nosila dolinski dres) in nadarjenim play-makerjem Cernivanijem. Nekaj igralcev je tudi odšlo, vendar je kolektiv, ki ga ima na razpolago potrjeni trener Miroslav Jurič, prvovrsten, tako da cilj mora biti napredovanje v C ligo. Pri Kontovelu pa so si zamenjali trenerja z Jadranom (Oberdan namesto Popoviča) in sestavili izredno mlado ekipo z voljo do dela in napredka. Glavni okrepitvi sta postavna Niko Daneu in Francesco Cicogna, ki jamčita tudi potrebne izkušnje, ki jih soigralci nimajo. V prvem krogu D lige je Breg zanesljivo zmagal, Kontovel pa je doživel tesen poraz. V promocijski ligi bo na Goriškem Dom nastopil zelo okrepjen z veterani iz višjih lig, kot so velikan Dreas ter povratnika Visintin in Rosso. Na klopi je še naprej izkušeni trener Lucio Miani. Na Tržaškem pa je novost Sokol, ki se je odpovedal D ligi in bo iz najnižjega tekmovanja spet začel z rosnno mlado igralsko zasedbo. Vodi jo mladi trener Francesco Peric, ki je hkrati trenerjev pomočnik pri Jadranu. HC

Teater na konfini / Šakuntala 117

Ljubezen in zapuščenost

Zdvema predpremierama, 27. in 28. septembra 2018, v Kulturnem domu v Šempasu, je Miha Nemec, gledališki, filmski in televizijski igralec, član SNG Nova Gorica, in režiser, predstavil svojo novo avtorsko režijsko stvaritev *Šakuntala 117*, ki je obenem njegov magistrski projekt iz predmeta gledališka režija 2 na ljubljanski Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo, pod mentorstvom izr. prof. Tomija Janežiča in Janeza Janše.

Tudi tokrat je Miha Nemec za realizacijo predstave v produkciji Teatra na konfini (leta deluje od l. 2009 in ima sedež v Vitovljah) imel ob sebi dramaturga Nejca Valentija. Skupaj sta ustvarila že marsikatero zelo zanimivo, inovativno, izvirno gledališko predstavo. Spomnimo se le na odmevne *Life@ante*, nastale l. 2011 v sodelovanju gledališča Glej in SNG Nova Gorica.

Da bi se poglubil v nikdar izpeto temo ljubezni, se je ozrl v starodavno literarno snovanje. Ljubezen je velikokrat povezana z morečimi občutki zapuščenosti, saj ko vzplamteli ogenj začne ugašati in sla po vročih doživljanjih presahne, ostaneta grozna praznina in razočaranje. Pri tem pa pomaga človeku morda le zaupanje in upanje, da bo še kdaj vse dobro. Navdih za svojo posebno vrsto predstavo *Šakuntala 117* je črpal iz mitologije. Ženski lik, Šakuntala, ki nastopa v staroindijskem epu *Mahabharata*, je povzel slovit indijski pesnik Kalidasa, ki je živel v 5. stol. po Kr. in ga umestil v svoje dramsko delo *Abhijnanasakuntala*. Prav ta ženska figura je navdihnila tudi Miho Nemca, pa tudi kiparska dela Camille Claudel (sestre slavnega pesnika Paula) in pisma Augusta Rodina (1840-1917). Po krivici zapostavljena kiparka Camil-

le Claudel (1864-1943) se je usodno zaljubila v svojega učitelja, velikega kiparskega mojstra Rodina (spoznala ga je v ateljeju Atelier du N° 117) in postala njegova ljubica. Tudi zaradi tega ne-

srečnega ljubezenskega razmerja je končala svoje dni v umobolnici. Vse te življenjske zgodbe in usode so dobile novo osvetlitev v Nemčevi predstavi *Šakuntala 117*. Prastara drama pripoveduje zgodbo o prelepem dekletu Šakuntali, hčerki puščavnika in vile, v katero se zaljubi kralj Dushyanta med enim izmed svojih "lovskih pohodov" po gozdovih. Po naključnem srečanju v idilični naravi se ob njunih pogledih vname iskra ljubezni, ki prerase v močno čustvo, iz katerega se rodi otrok. Nesrečna naključja in urok užaljenega puščavnika, ki zabriše kralju spomin na vročo ljubezen do Šakuntale, so vzrok Šakuntalinih muk ob misli, da jo je ljubljeni zapustil. Iz tega jo reši njena mama vila, ki jo ponese v

vilinsko kraljestvo. Kralj pa je rešen uroka, ko zagleda izgubljeni, nato najdeni Šakuntalin pristan in ko v dečku prepozna svojega in Šakuntalinega sina. To je na kratko obnovljena zgodba, a predstava, ki je nastala "na stičišču dveh zgodb, dveh pogledov, filozofij bivanja", razpira marsikatero globoko misel in razmišljanje. V svojsko zamišljeni in dramaturško obdelani uprizoritvi je vse odeto z neko skrivnostno "metafizično", tančico, ki jo tke tudi glasba na posebnih glasbilih. V izvirni uprizoritvi pa je tudi nekaj zelo "fizičnih" trenutkov. Tudi v

tej predstavi, žal, ne manjka niti moška golota, ki je v sodobnejše obdelanih uprizoritvah postala že skoraj (nepotrebna) stalnica! Uvodni prizor z Miho Nemcem, ki se gol obliža v vodo v starinski kadi, ima, zdi se, nekakšen simbolni predznak očičevalnega (?) obreda. Pri posameznih nastopajočih likih pa poleg svetlih čustev razbiramo tudi bivanjske bolečine, stiske, ki jih občuti vsakdo izmed nas, ko ga prevevajo občutki zapuščenosti, nerazumljenosti, osamljenosti. Kot so zapisali ustvarjalci predstave, se

zgodbi, navezani na Šakuntalo in Camille, "razcepita na točki, ko se pojavi vprašanje, kako sprejeti občutje zapuščenosti. Od tu vodita dve poti. Ena vodi v srečen konec, druga ostaja v zapuščenosti.

Soočanje z zapuščenostjo je travmatično, ponižujoče in razblinja vse iluzije o lastni vrednosti, varnosti v odnosih in srečni ljubezni.

Kalidasova Šakuntala ne reflektira zapuščenosti.

Za Camille Claudel ostajajo in o njeni zapuščenosti govorijo predvsem njeni kipi. Med drugimi tudi kip z naslovom Šakuntala.

Več kot dve uri in pol trajajoči svojevrstni odrski prikaz vpleta v dogajanje tudi gledalce – tisti bolj pogumni lahko kaj izpovejo iz svojega intimnega doživljanja, vezanega na obravnavana čustva in občutke. Pri posameznih prizorih se gledalci "selijo" po prizorišču. Le-to zajema ves prostor: oder in dvorano, v kateri je na sredi nekaka velika "miza" (scenografsko podoba si je zamislil Miha Nemec). Predstava je prava preizkušnja vztrajnosti bodisi za gledalce kot za igralce, o katerih se zdi, da vsakič na novo poustvarjajo uprizoritev, saj z vmesnimi "improvizacijami" verjetno zadobiva vsakič nove otenke. Prizori se vrstijo v zelo počasnem ritmu, takem pač, da prepuščajo gledalcu čas za razmislek in pogled vase. Vse prikazano vzbuja posebne občutke. Gledalci imajo dovolj časa, da se spomnijo tudi na to, kdaj se je v njihovih srcih razvnel ogenj ljubezni in kdaj so še sami občutili stisko in bolečino ob koncu kakšnega ljubezenskega razmerja in do kakšne mere so sami zmožni zaupanja. Šakuntalo, ki je okusila vse to, je z močno igralsko izraznostjo, ki jo premore v sebi, krepko in odločno poosebila Urška Taufer. Ob njej so v kostumih Bjanke Adžić Ursulov ustvarjalci ostalih vlog Kaja Lorenci, Gregor Lušek, Miha Nemec, Žan Perko in Nejc Valenti. Premiera Šakuntale je bila 30. septembra v ustvarjalnem centru Švicarija v Ljubljani.

IK

18. Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Prireditve na Goriškem

V organizaciji Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenske prosvete iz Trsta, Krščanske kulturne zveze iz Celovca, Slovenskega kulturnega središča Planika iz Ukev in Združenja Don Mario Černet iz Ovčje vasi bodo od 19. do 28. oktobra na Primorskem potekali 18. Koroški kulturni dnevi na Primorskem. V tem terminu se bodo kulturniki pri Krščanski kulturni zvezi predstavili z vrsto pobud in prireditev.

Kulturna izmenjava med Koroško in Primorsko traja že več kot trideset let. Kultura in umetnost sta pomembna dejavnika identitete in samozavesti in s tem preživetja narodne skupnosti. Iz te zavesti se je svojčas porodila zamisel žive kulturne izmenjave, ki naj bi pomagala uresničiti del skupnega kulturnega prostora tudi prek državnih mej. Prva sodelovanja med Slovenci iz Koroške in Primorske pa so se začela kmalu po vojni, sadovi teh izmenjav pa so prisotni še danes. Ob takih srečanjih pride do skupne izmenjave informacij, novih spoznanj in utrjevanja že obstoječih prijateljstev. Letos so se organizatorjem pridružili še SKS Planika iz Ukev in Združenje Don Mario Černet iz Ovčje vasi. Letošnje kulturno srečanje se bo na Goriškem pričelo **v petek, 19. oktobra**. V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž, s pričetkom **ob 18.30**, bo srečanje glasbenih šol. Sodelujejo gojenci SCGV Emil Komel, Slovenske glasbene šole dežele Koroške in Glasbene matice. Soprireditelj je Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice.

V četrtek, 25. oktobra, ob 10. uri, bo v prostorih Katoliške knjižarne na Travniku, v okviru srečanj Na kavi s knjigo, predstavitev publikacije Tiha zemlja. Pesemsko izročilo z Radiš in iz okolice je zbral in uredil Nužej Tolmaier. Soprireditelj je Katoliška knjižarna. Avtorja bo predstavil Damjan Paulin.

V petek, 26. oktobra, bodo v otroškem vrtcu Ringaraja v Gorici, **ob 10. uri**, in v otroškem vrtcu Črček v Doberdolu, **ob 14.30**, nastopili mladi lutkarji skupine Mladi Celovčani pri SKD Celovec z lutkovno predstavo Radovedni slonček. Režijo pri igri, ki jo je po motivih slikanice Rudyarda Kiplinga priredil Tine Varl, je vodila Breda Varl. Glasbo pa je napisala Katarina Hartmann, tudi sama "veteranka" celovškega lutkarstva. Z isto predstavo bodo **v četrtek, 25. oktobra, nastopili v osnovni šoli v Ukvah**.

V petek, 26. oktobra, ob 20.30 bodo v veliki dvorani župnijskega doma v Števerjanu nastopili mladi igralci gledališke skupine Štkgra KPD iz Šmihela s predstavo V garderobi. Predstava bo v okviru abonmajskega niza Gledališče na ocvrtm, ki ga prireja SKPD F. B. Sedej. Igralke in igravec skupine Štkgra so se v tej predstavi lotili predsodkov. Skupaj z režiserko Alenko Hain so napisali in zaigrali sodobno gledališko predstavo. Diskutirali so o predsodkih in iz tega je nastalo besedilo, je povedala mentorka skupine Micka Opetnik.

V nedeljo, 28. oktobra, ob 17. uri bo v župnijski dvorani v Štandrežu nastopila gledališka skupina KPD Planina iz Sel s komedijo Totalno katastrofalna večerja. Igra je nastala na osnovi francoske bulvarne komedije Marca Camolettija, ki jo na slovenskih odrih že skoraj dvajset let uspešno igrajo pod naslovom Pridi gola na večerjo. Avstrijski kabaretist Michael Niarvarani je besedilo, polno situacijske in besedne komike, priredil, izpilil in osvežil. Za selski oder je igro režiral Niko Kranjc. Predstava je vključena v program gledališkega abonmaja PD Štandrež, ki je tudi soprireditelj večera. Organizatorji Koroških kulturnih dni na Primorskem se zahvaljujejo vsem nastopajočim, Svetu slovenskih organizacij za sodelovanje pri organizaciji ter Javnemu skladu RS za kulturne dejavnosti za finančno podporo ter istočasno vabijo na ogled dogodkov.

S 1. strani

"Biti ali ..."

A v tokratni režiji, ki jo je podpisal Matjaž Farič in se tako sam režijsko že tretjič soočil s tem Shakespearovim delom, mladi Hamlet se ne pomišlja: odločno in uporniško se zažene proti tistemu, ki je kriv za očetovo smrt, stricu Klavdiju, ki je z umorom danskega kralja častihlepno prevzel prestol, s tem da se je komaj dva meseca po kraljevi (bratovi!) smrti poročil z ovdovelo kraljico Gertrudo, Hamletovo materjo. Faričeva režija, ki ji je dramaturško oporo dala Staša Prah, se močno oddaljuje od vseh dosedanjih "bolj klasično" usmerjenih postavitev. Celota izvenji zelo sodobno, izredno ekspresivno; turbobno ozračje v njej je vseskozi naelektrirano in napeto. Iz nje vejeta neizogibna sla po maščevanju in močan uporniški naboj, ki ga seveda sprošča sam Hamlet. Režiser Farič je v drami ohranil le ključne osebe in na njih gradil vso predstavo, katere klenost v replikah daje tudi Cankarjev prevod, za katerega nismo gledalci niti vedeli, da obstaja. Tako so se tudi s tem ustvarjalci predstave poklonili 100-letnici smrti najbolj markantnega predstavnika slovenske

moderne.

Danskega princa je izredno dinamično, z dosledno, neomajno držo mrhnje in zgroženosti zaradi nezasiščenega stričevega dejanja, v popolnem sozvočju z režiserjevim konceptom in celotno podobo uprizoritve, poosebil mladi igravec Klemen Janežič (1989), član ljubljanske Drame. Njegov Hamlet je zaletav, zmeraj na preži in pripravljen za napad. Slovit Hamletove besede "biti ali ne biti" (tokrat brez lobanje v rokah) (ostro zarežejo v zavest gledalca, prav tako kot njegov globoki, prodorni pogled, ki izraža vso Hamletovo dušo, ki jo preplavlja jo viharji. Hamletovo blaznost pa je igravec po lastni želji in avtorskem "projektu" prikazal z dihamajnim izjemno izrazitim, tudi drznim plesom. Janežič se namreč aktivno ukvarja z japonskim plesom buto – s tem ga je okužila njegova profesorica, slovenska mojstrica tega plesa Tanja Zgonc. Odrsko je ta ekspresivno močni plesni intermezzo sicer zelo učinkovit, za izvajalca gotovo dokaj naporen, a v splošnem režijskem izražanju nekako ostaja "tujen" oz. vrinek. Ravno tako, zaradi nepotrebno grotesknega prizvoka, deluje prizor s prikaznijo Hamletovega očeta, ki ga je režiser namestil na balkon. Obraz duha, obžarjen z močnimi lučmi, je spačen in pri tem se zdi,

da z muko želi izreči še kaj, a ne more. Prav tako je "moteča" in ne ravno skladna z ostalim, sključena, počasi se premikajoča pojava duha ubitega kralja v zadnjih prizorih tragedije. Bolj kot pri breztežnih duhovih se zdi, da je režiser navdih našel pri kakšnih filmih, v katerih nastopajo zombiji. S tem je "zbanaliziral" to skrivnostno prikazen z onstranstva. Mimo teh pripomb

Tina Gunzek, Jan Bučar in Klemen Janežič (foto SSG)

pa je celotna predstava res veličastna v svoji zlovesči tematičnosti. Srh vzbujajoč je že uvodni prizor. Igralci so ob vstopu gledalcev že na prizorišču, kjer na visokem mrtvaškem odru leži umrli

Hamletov oče, okrog pa stojijo v, zdi se, "zaigrani" žalosti vsi ostali dvorjani. Edini resnično strt zaradi nenadne očetove smrti je Hamlet, ki očetovo truplo (tudi v vlogi mrliča je bil Vladimir Jurc izjemen!) zvleče z mrtvaškega odra in ga v solzah skuša odvreči s prizorišča, dokler se sam ne zgrudi pod njegovo težo. Tudi ta trenutek je presunljiv in poln simbolike. Vsem prizorom, še

ko umre "ves danski" dvor in ko se na odru pojavi norveški princ Fortinbras, ki ga je kot nekakšnega zlovesčega sla v vojaški drži upodobila Miranda Trnjanin v enkratnem, "nabreklem" kostumu – skulpturi Alana Hranitelja, vele mojstra umetniške kostumografije, ki je dvorjane oblekel v elegantne črne kostume, pri katerih v oči zbode pomenljiva rdeča barva podlage pri Klavdijevem jopiču in sraciji in v detajlu dolge, opriete črne obleke Gertrude. Hamlet in njegov prijatelj Horacij pa imata črno krilo, kilt, in usnjen rokarski jopič. Tudi scenska slika je dognana in učinkovito funkcionalna (scenograf Peter Furlan). Na praznem odru so le visoki, mogočni premični, "utesnjujoče" delujoči elementi, ki ustvarjajo različne dogajalne prostore. Tudi s scenografskega vidika je uprizoritev enkratna. Vse je strogo stilizirano in povsem v skladu s celotno odrosko podobo, v kateri je slutnja grozečega tragičnega konca vseskozi prisotna.

Poleg omenjenih igralcev v najnovejšem Hamletu nastopajo Tina Gunzek, ki je Gertrudo orisala kot žensko, ki navzven ne kaže vsega, kar zares čuti v sebi. Notranje viharje tega lika zna igral-

ka izraziti z gibi, kretnjami, obrazno mimiko. Hamletovemu stricu Klavdiju je trinoške poteze dal Jan Bučar, član Lutkovnega gledališča Ljubljana. Upodobil ga je kot suvereneja, preračunljivega povzpneteža brez srca, ki pa mu vendarle strah ožnoji čelo. Tragično figuro Ofelije, ki jo Hamletova zavrnitev in očetova smrt spravi v brezizhodno psihično blodnjo, je učinkovito podala Sara Gorše. Njenega očeta Polonija je v "pokorni drži podrejenega" orisal Primož Forte, Jernej Čampel je Laerta prikazal kot vročerknega mladeniča, ki želi spoznati vso resnico o očetovi smrti in izzove Hamleta na dvoboj. Gledalčevim očem se prikupe figura Horacija, ki ga Tines Špik oblikuje kot iskrenega Hamletovega prijatelja. Domiselni je tudi prizor "igre v igri" Mišnica, v kateri nastopa sam protagonist resničnega krutega dejanja. Po dolgem času se je na odru SSG, čeprav seveda ne samo s člani igralskega ansambla, porodila velika "festivalska" predstava, vredna ogleda in razmisleka. V predverju tržaškega Kulturnega doma je bila na ogled zanimiva razstava *Hamlet na Slovenstem*, ki jo je ob 400-letnici Shakespearove smrti pripravil Slovenski gledališki inštitut. Avtorica razstave je Mojca Jan Zoran.